

**TÜRK CEZA HUKUKUNDA
SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU**

GÖKHAN AYDOĞAN

EYLÜL 2022

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI
KAMU HUKUKU YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRK CEZA HUKUKUNDA
SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU**

GÖKHAN AYDOĞAN

EYLÜL 2022

ÖZET

TÜRK CEZA HUKUKUNDA SUÇ İŞLEMEN AMACIYLA ÖRGÜT KURMA SUÇU

AYDOĞAN, Gökhan

Kamu Hukuku Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Elvan KEÇELİOĞLU

Eylül 2022, 102 sayfa

Suç işleyerek elde edilmesi amaçlanan menfaatlere kesin ve hızlı bir şekilde ulaşmak amacıyla oluşturulacak kolektif ve sistematik yapılar yasalarda ve içtihatlarda belirtilen şartları taşımak suretiyle ceza hukuku yönünden suç örgütü olarak kabul edilmekte ve örgütlü suçluluğun konusu olmaktadır.

Türk ceza hukukunda suç örgütlerine ilişkin düzenlemelere 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220, 78 ve 314. maddeleri ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yer verilmiştir.

Örgütlü suçlara ilişkin temel ve genel düzenleme mahiyetinde olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220. maddesinde örgüt kurma, örgüt yönetme, örgüte üye olma, örgüte yardım etme ve örgüt propagandası yapma suçlarına da içeren "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma" suçu düzenlenmiştir.

Kanunun 314. maddesinde ise suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna kıyasla amaç suçlar yönünden sınırlama getirilmiş olan "Silahlı Örgüt" suçu düzenlenmiştir.

Aynı kanunun 78. maddesinde ise suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve silahlı örgüt suçlarından farklı olarak "Örgüt" suçu düzenlenmiştir. Bu suç yalnız TCK'nın 76 ve 77. maddelerinde düzenlenen "Soykırım ve İnsanlığa Karşı Suçlar" suçlarının amaç olarak belirlendiği örgütlere özgü olarak düzenlenmiştir. Bu madde kapsamındaki örgüte ilişkin olarak her ne kadar TCK'nın 220. maddesinde belirtilen

unsurlar aranmakta ise de 78. madde kapsamında sadece örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçları düzenlenmiştir. Diğer hususlarda TCK'nın 220. maddesine atıf yapılmamıştır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun aksine işlenmesi hedeflenen suçların araç, amaçlananın ise işlenecek suçlar neticesinde elde edilecek siyasi sonuçlar olan terör örgütlerine ilişkin düzenlemelere ise 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yer verilmiştir.

TCK'nın 220 ve 221. maddelerinde düzenlenen hükümler özellikle unsurları yönünden örgüte ilişkin genel mahiyette olup ayrıca hüküm bulunmayan hallerde silahlı örgüt ve terör örgütüne ilişkin olarak da uygulanacaktır.

Çalışmamızda Türk Ceza Kanunu ve Terörle Mücadele Kanunu kapsamındaki örgütlere ilişkin düzenlemeler incelenmiş, suç işlemek amacıyla örgüt kurma silahlı örgüt ve terör örgütü suçlarına ilişkin unsurlar öğretideki farklı görüşler ve yargı kararları doğrultusunda ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Örgütlü Suçluluk, Örgüt Kurma, Örgüt Yönetme, Örgüte Üye Olma, Silahlı Örgüt, Terör Örgütü.

ABSTRACT

THE CRIME OF ESTABLISHING AN ORGANIZATION WITH THE PURPOSE OF COMMITTING A CRIME

AYDOĞAN, Gökhan
M.A in Public Law

Supervisor: Doç. Dr. Elvan KEÇELİOĞLU

September 2022, 102 pages

Collective and systematic structures that will be formed in order to achieve the benefits aimed to be obtained by committing a crime in a definite and rapid manner, are considered as criminal organizations in terms of criminal law, and become the subject of organized criminality by fulfilling the conditions specified in the laws and case-laws.

Regulations regarding criminal organizations in Turkish criminal law are included in Articles 220, 78 and 314 of the Turkish Penal Code No. 5237 and Anti-Terror Law No. 3713.

In Article 220 of the Turkish Penal Code No. 5237, which is the basic and general regulation regarding organized crimes; The crime of "Establishing an Organization for the Purpose of Committing a Crime", which also includes the crimes of establishing an organization, leading an organization, being a member of an organization, helping the organization and making propaganda for the organization, was regulated.

In Article 314 of the Law, the crime of "Armed Organization", which is limited in terms of purpose crimes, is regulated compared to the crime of establishing an organization with the aim of committing a crime.

In the 78th article of the same law, the crime of "organization" is regulated, unlike the crimes of establishing an organization and an armed organization for the

purpose of committing a crime. This crime is regulated only for the organizations where the crimes of "Genocide and Crimes Against Humanity" regulated in Articles 76 and 77 of the TPC are determined. Although the elements specified in Article 220 of the TPC are sought in relation to the organization within the scope of this article, only the crimes of founding an organization, leading an organization and being a member of an organization are regulated under article 78. No reference was made to Article 220 of the TCK on other issues.

The Anti-Terror Law No. 3713 includes the regulations regarding terrorist organizations, which are the means of the crimes that are aimed to be committed, contrary to the crime of establishing an organization for the purpose of committing a crime, and the intended political consequences of the crimes to be committed.

Provisions regulated in Articles 220 and 221 of the TPC, especially in terms of its elements, it is of a general nature regarding the organization and will also apply to armed organizations and terrorist organizations in cases where there is no provision.

In our study; The regulations regarding the organizations within the scope of the Turkish Penal Code and the Anti-Terror Law have been examined. The elements related to establishing an organization for the purpose of committing a crime, an armed organization and terrorist organization crimes are discussed in line with different views in the doctrine and judicial decisions.

Keywords: Organized Criminality, Establishing an Organization, Managing an Organization, Membership in an Organization, Armed Organization, Terrorist Organization.

TEŞEKKÜR

Bu alıőma sırasında; değerli vaktini esirgemeden sorularımı cevapsız bırakmayan, danıőtıęım tım sorunları güler yüzüyle çözen, tez çalışması sürecinde katkılarıyla beni bilgilendiren ve yönlendiren tez danıőmanım Doç. Dr. Elvan KEçELİOğLU'na teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

İNTİHAL BULUNMADIĞINA İLİŞKİN SAYFA.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
TEŞEKKÜR.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xi
GİRİŞ.....	12
BİRİNCİ BÖLÜM	
ÖRGÜTLÜ SUÇLULUK.....	16
İKİNCİ BÖLÜM	
SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA.....	23
2.1. KORUNAN HUKUKİ DEĞER.....	23
2.2. SUÇUN UNSURLARI.....	24
2.2.1. Maddi Unsurları.....	24
2.2.1.1. Genel Olarak.....	24
2.2.1.2. Fiil.....	26
2.2.1.2.1. Örgüt Kurma ve Yönetme.....	26
2.2.1.2.2. Örgüte Üye Olma.....	44
2.2.1.2.3. Örgüt Faaliyetleri Çerçevesinde Suç İşleme.....	47
2.2.1.2.4. Örgüt Adına Suç İşleme.....	48
2.2.1.2.5. Örgüte Yardım Etme.....	49
2.2.1.2.6. Örgüt Propagandası Yapma.....	59
2.2.2. Fail.....	65
2.2.3. Mağdur.....	66
2.2.4. Nitelikli Haller.....	67
2.3. MANEVİ UNSUR.....	70
2.3.1 Genel Olarak.....	70

2.3.2. Hata.....	71
------------------	----

2.4. ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ	74
2.4.1. Teşebbüs	74
2.5. İŞTİRAK	79
2.6. İÇTİMA	81
2.7. ETKİN PİŞMANLIK	84
2.8. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ	95
2.8.1. Soruşturma	95
2.9. KOVUŞTURMA	97
SONUÇ	99
KAYNAKÇA	103
ÖZGEÇMİŞ	107

KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltmalar

CD	: Ceza Dairesi
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
E.	: Esas
K.	: Karar
m.	: Madde
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanununun
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Terörle Mücadele Kanun
YCGK	: Yargıtay Ceza Genel Kurulu

GİRİŞ

Suç işleyerek elde edilmesi amaçlanan maddi ve manevi menfaatlere kesin ve hızlı bir şekilde ulaşmak isteyen kişilerde, işlenmesi düşünülen suçlara konu eylemlerin kolektif ve sistematik bir yapı çatısı altında gerçekleştirme arzusu bulunmaktadır.

Bu amaçla oluşturulacak yapılanmalar ise yasalarda ve içtihatlarda belirtilen unsurları taşımak suretiyle ceza hukuku yönünden suç örgütü olarak kabul edilmektedir.

Suç örgütlerinin egemen olduğu toplumlarda siyasi, ekonomik ve cinsel faaliyette bulunma, çalışma ve yaşama özgürlüğü gibi önemli birçok hakkın kullanımı tehlikeye girecektir.¹ Özellikle özel hayatın gizliliğine ve kişisel verilerin korunmasına ilişkin hassasiyetin tam olarak gelişmediği hukuk düzenlerinde mevcut tehlike daha ileri seviyelere ulaşmaktadır. Bu itibarla kişi hak ve hürriyetlerinin korunması yönünden suç örgütleri ile mücadele büyük önem taşımaktadır.

Ancak bir hukuk düzeni için kişi hak ve hürriyetlerinin korunması amacıyla suç örgütleri ile yapılacak mücadele kadar bu mücadelenin hukuk sınırları içinde kalması da büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda suç örgütleri ile mücadele edilirken uygulama alanı bulan koruma tedbirlerinin uygulanması noktasında tedbirlerin keyfi ve araç olarak kullanımının önüne geçilerek kişi hak ve hürriyetlerinin korunmasına da özen gösterilmelidir.²

Türk ceza hukukumuzda önceki dönemlerde örgüte ilişkin temel düzenleme 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nun 168 ve 313. maddelerinde yapılmıştır.

İlerleyen süreçte 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nun 168. maddesinin "*Her kim, 125, 131, 146, 147, 149 ve 156 ncı maddelerde yazılı cürümleri işlemek için silahlı cemiyet ve çete teşkil eder yahut böyle bir cemiyet ve çetede amirliği ve kumandayı ve hususi bir vazifeyi haiz olursa onbeş seneden aşağı olmamak üzere ağır*

---

¹ Sulhi DÖNMEZER (2002), "Organize Suçlulukla Mücadele", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, S. 1, s. 16.

² İzzet ÖZGENÇ (2019), *Suç Örgütleri*, Onikinci Baskı, Seçkin Yayınları, İstanbul, s. 13.

hapis cezasına mahkûm olur. Cemiyet ve çetenin sair efradı on yıldan onbeş yıla kadar ağır hapisle cezalandırılır.”

şeklindeki hükmünün her geçen gün farklı boyutlara ulaşan örgütlü suçlar yönünden yeterli görülmemesi ve bu dönemde terör olaylarının da artış göstermesi ile birlikte yapılan çalışmalar neticesinde terör örgütlerine özgü olarak 1991 yılında 3713 Sayılı Terörle Mücadele Kanunu yürürlüğe konulmuştur.

Suç örgütlerinin ülke çapında etkisini artırmasının yanında değişim ve gelişim gösterme eğiliminde olan sosyal ve ekonomik yaşamın getirdiği yeniliklerin de etkisiyle 765 Sayılı Mülga Türk Ceza Kanunu'nun “*Cürüm İşlemek İçin Teşekkül Meydana Getirenler*” başlıklı 313. maddesindeki örgüte ilişkin düzenlemelerin yetersiz olduğu kanaatine varılmıştır. Bu kapsamda 1999 yılında 4422 Sayılı Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu yürürlüğe konularak örgütlü suçluluk ayrı bir kanun ile odak haline getirilmiştir. Bu kanun, suç düzenlemelerinin yanında bu suçlara özgü olarak uygulanabilecek

“İletişimin dinlenmesi veya tespiti, Gizli izleme, Gizli görevli kullanılması, Hak ve alacaklara ilişkin tedbirler (el koyma), Tanığın ve görevlilerin korunması ve Yurtdışına çıkma yasağı”

gibi ceza muhakemesine ilişkin koruma tedbirlerini de içermekteydi.

Günümüzde ise Türk ceza hukukunda örgüte ilişkin temel düzenlemelere genel ceza kanunu mahiyetinde olan 2004 yılında kabul edilen 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 220 ve 314. maddeleri ile 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yer verilmiştir.

2005 yılında yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK'nın 220. maddesinde, örgütlü suçlara ilişkin olarak genel bir hüküm mahiyetinde olan kamu barışına karşı işlenen suçlardan biri olarak suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu düzenlenmiştir.

Bu suç, tek madde halinde olup kendi içinde birbirinden farklı unsurları olan *örgüt kurma, örgüt yönetme, örgüte üye olma, eylemlerinin yanında örgüte yardım etme ve örgüt propagandası yapma* fiillerini/suçlarını de kapsamaktadır.³

5237 sayılı TCK'nın 314. maddesinde düzenlenen “Silahlı Örgüt” başlıklı suçta ise kanunun dördüncü kısım, dört ve beşinci bölümlerinde yer alan (mad. 302-313 arası)

---

³ Doğan SOYASLAN (2019), *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Onüçüncü Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, s. 538.

“Devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, Düşmanla işbirliği yapmak, Devlete karşı savaşa tahrik, Temel millî yararlaraya karşı faaliyette bulunmak için yarar sağlama, Yabancı devlet aleyhine asker toplama, Asker tesisleri tahrip ve düşman asker hareketleri yararına anlaşma, Düşman devlete maddi ve mali yardım, Anayasayı ihlal, Cumhurbaşkanına suikast ve fil saldırı, Yasama organına karşı suç, Hkmete karşı suç ve Türkiye Cumhuriyeti Hkmetine karşı silahlı isyan”

suçlarını işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütlere ilişkin düzenlemeler söz konusudur.

TCK’nın 78. maddesinin örgüt başlıklı maddesinde ise aynı kanunun 76 ve 77. maddelerinde düzenlenen “Soykırım” ve “İnsanlığa karşı suçlar” suçlarını işlemek amacıyla TCK’nın 220. maddesinde belirtilen şartlara sahip bir rgt kuran, yöneten ve ye olanlara ilişkin olarak düzenlenmiştir.

5237 sayılı TCK’nın 314. maddesine atıfla 3713 sayılı TMK’nın 7. maddesinde ise;

“Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzeni değiştirmek, Devletin lkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletin ve Cumhuriyetin varlığını tehlikeye düşürmek, Devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, Devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla” kurulan Terör örgütlerine ilişkin özgü düzenlemelere yer verilmiştir.

Ayrıca suç örgütlerine ilişkin hükümlerle ilgili olarak TCK başta olmak üzere çeşitli kanunlarda herhangi bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde ya da suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi durumları da çeşitli suçlara ilişkin olarak nitelikli hal olarak düzenlenmektedir.⁴

TCK’nın 220. maddesinde düzenlenen hükümler Türk ceza hukukundaki örgütlere ilişkin genel mahiyette olup silahlı örgüt ve terör örgütüne ilişkin olarak da uygulanacaktır.⁵

---

⁴ TCK m.227/6, Fuhuş : “Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.”; TCK m. 265/4, Görevi yaptırılmamak için direnme : ”Suçun, silahla ya da var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.”, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanunu, “Nitelikli Haller” başlıklı m. 4 : ”Bu Kanunda tanımlanan suçların (...)(1), bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır.”.

⁵ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günal KURşUN (2007), “Türk Ceza Hukukunda rgtl Suçluluk”, TBB Dergisi, S. 71, s. 44.

TCK'nın 221. maddesinde ise örgütlü suçlara ilişkin olarak etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiş olup diğer örgütler yönünden de genel mahiyetteki bu hükümler uygulanacaktır.

Çalışmamızda 5237 sayılı TCK ve 3713 sayılı TMK kapsamında suç örgütlerine ilişkin düzenlemeler incelenmiş, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, silahlı örgüt ve terör örgütü suçlarına ilişkin unsurlar yargı kararları doğrultusunda ele alınmıştır.

BÖLÜM I

ÖRGÜTLÜ SUÇLULUK

Türk Dil Kurumu sözlüğünde örgüt kelime anlamı olarak “*Ortak bir amacı veya işi gerçekleştirmek için bir araya gelmiş kurumların veya kişilerin oluşturduğu birlik, teşekkül, teşkilat*” şeklinde tanımlanmıştır.⁶

Örgüt kavramı davranış bilimi yönünden ise “*Bir amaca yönelik olarak birlikte çalışan insan grupları*” olarak tanımlanmaktadır.⁷

Herkes hukuk tarafından belirlenen sınırlar çerçevesinde bir araya gelerek örgütlenme ve bu kapsamda faaliyet yürütme hakkına sahiptir.

Toplu halde yaşayan ve sosyalleşen insanlar, her zaman daha iyi şartlarda yaşamak amacıyla içinde buldukları ya da bulunmadıkları belli bir grubun veya tüm toplumun ortak amaçları doğrultusunda birlikte hareket ederek çalışma yürütebilmektedir.

Hukukun egemen olduğu toplumlarda insanların örgütlenme hürriyetleri vardır. Ülkemizde de kişilerin örgütlenme haklarına ilişkin temel düzenlemelere Anayasamızda yer verilmiştir. Ayrıca Anayasamızın 90. Maddesinin;

“Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası andlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası andlaşma hükümleri esas alınır.”

hükmü uyarınca milletlerarası andlaşmalar da kişilerin örgütlenme haklarının kaynağını oluşturmaktadır.

Ancak örgütlenme hakkı sınırsız değildir. Örgütlenme hakkının sınırları kanunlarla belirlenmektedir. Bir kısım örgütlenme hareketleri kanunlar tarafından

⁶ Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 17/02/2021).

⁷ Yusuf CERİT (2021), *Örgütsel Davranış*, Birinci Baskı, Asos Yayınları, Ankara, s. 31.

yasaklanmakta ve bunların bir kısmına idari, bir kısmına ise adli yaptırım öngörülmektedir.

Çalışmamızda ise örgütlenme hakkının kötüye kullanılması suretiyle suç işlenmesi üzerinde durulacaktır.

Türk ceza hukukunun temel kaynağı olan Türk Ceza Kanunu'nda örgüt kavramına ilişkin açık bir tanım yapılmamış ancak 6. maddede kanun koyucunun örgütün faillerine ve kapsamına ilişkin kabulünü de ortaya koyan “*örgüt mensubu suçlu*” kavramına ilişkin olarak “*bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi*” mahiyetindeki tanıma yer verilmiştir.

Sınıraşan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nde de “*örgütlü suç grubu*” kavramı ön plana çıkarılmış ve aşağıdaki gibi tanımlanmıştır.

“Doğrudan veya dolaylı olarak mali veya diğer bir maddi çıkar elde etmek amacıyla belli bir süreden beri varolan ve bu Sözleşmede belirtilen bir veya daha fazla ağır suç veya yasadışı eylemi gerçekleştirmek amacıyla birlikte hareket eden, üç veya daha fazla kişiden oluşan yapılanmış bir grup”

Yukarıdaki tanımda amaç suçlara ilişkin olarak geçen “*ağır suç*” kavramı ise aynı sözleşmede üst sınırı dört yıl veya daha fazla hürriyeti bağlayıcı bir cezayı gerektiren suç olarak tanımlanmıştır.⁸

Avrupa Birliği Konseyi'nin 24.10.2008 tarih ve 2008/841/JI sayılı Organize Suçlulukla Mücadele Çerçeve Kararında “suç örgütü” sürekliliği olan, menfaat temini amacıyla suç işlemeyi kararlaştırmış olan en az üç kişi arasında meydana gelen organize olmuş birliktelik olarak tanımlanmaktadır.⁹

Üye ülkeler mevzuatındaki terör suçlarına ilişkin uyumu sağlamak amacıyla çıkarılan Avrupa Birliği Konseyi'nin 13.6.2002 tarih ve 2002/475/JI sayılı Terörizmle Mücadele Çerçeve Kararında da “terör örgütü” sürekliliği olan, çerçeve kararın birinci maddesinde sayılan suçları işlemeye katkı sağlayan en az üç kişi arasında meydana gelen organize olmuş birliktelik olarak tanımlanmaktadır.¹⁰

---

⁸ T.C. Adalet Bakanlığı İnsan Hakları Daire Başkanlığı, (https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2312020102044bm_45.pdf, Erişim Tarihi: 17/12/2021).

⁹ Avrupa Birliği Resmi Gazetesi (2008), ([Access to the Official Journal - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/)), Erişim Tarihi: 10/03/2022).

¹⁰ Avrupa Birliği Resmi Gazetesi (200), ([Access to the Official Journal - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/)), Erişim Tarihi: 10/03/2022).

2002 tarihli çerçeve kararda belirtilen “organize birliktelik” tesadüfen belirli suçu işlemek için oluşturulmuş bir birliktelik değildir. Bu birliktelik için üyelerin görevlerinin biçimsel olarak belirlenmesi de zorunlu değildir. Ancak birliktelik devamlı ve belirgin bir yapılanmaya sahip olmalıdır.¹¹

Örgüte ilişkin olarak öğretide kabul görmüş genel bir tanım olmamakla birlikte örgüt, kanunun suç saydığı fiilleri işleyerek maddi veya manevi menfaat elde etmek üzere sıkı ya da gevşek hiyerarşik bir yapılanması bulunan ve devamlılık arz eden oluşum olarak tanımlanmakta iken,¹² örgütlü suçluluk ise aynı doğrultuda birtakım suçların ortak bir bilinç ve iş birliği içinde gerçekleştirilmesi olarak¹³ tanımlanmaktadır.

Uygulamada kimi zaman “örgütlü suç/suçluluk” ve “organize suç/suçluluk” kavramları aynı anlamda kullanılmakta ise de 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu’ndaki suç örgütlerine ilişkin düzenlemelerden sonra aynı anlamda kullanılmaları yerinde değildir.

Şöyle ki organize suç kavramı örgütlü suç kavramına nazaran daha geniş ve genel bir kavram olup¹⁴ örgütlü suçun varlığı için aranan her şart (unsur) organize suçta aranmamaktadır.¹⁵ Organize suçta/suçlulukta organize olmuş kişilerin varlığı yeterli görülmekte iken örgütlü suç/suçlulukta yasalarda ve içtihatlarla belirlenen asgari üye sayısı, hiyerarşik yapılanma, devamlılık ve belirsiz sayıda suç işleme amacı gibi başka unsurların varlığı da aranmaktadır.¹⁶

Organize suçta asıl fail ya da şerik olarak en az iki kişinin varlığı yeterlidir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve yönetme suçlarının oluşabilmesi için ise en az üç kişinin fail olarak bulunması gerekmektedir. Organize olmuş kişiler arasında hiyerarşik bir yapılanmanın bulunması da zorunlu değildir.

---

¹¹ İzzet ÖZGENÇ, Cumhur ŞAHİN ve İlhan ÜZÜLMEZ (2019), *Terörizm Suçlarıyla İlgili Karşılaştırmalı Çalışma Raporu*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, s. 5.

¹² Önder TOZMAN (2017), *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, s. 10.

¹³ Vesile Sonay EVİK (2004), *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul, s. 6.

¹⁴ Adem SÖZÜER (1995), “Organize Suçluluk Kavramı Batı Ülkelerinde Bu Suçlulukla Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, C. 9, S. 1-3, s. 271.

¹⁵ Vesile Sonay EVİK 2004, age. s. 6.

¹⁶ Mustafa Tören YÜCEL (2007), *Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi*, Dördüncü Baskı, Ankara, s. 88.

Türk ceza hukukunda terör örgütlerine ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir. Terör kelimesi TDK sözlüğünde “yıldırı” olarak tanımlanmıştır.¹⁷ Diğer dillerde ise terör kavramına ilişkin olarak “büyük korku, dehşet, panik, korku kaynağı, korkmak, irkilmek, ürpermek, titremek ve dehşete yol açma niteliği” anlamlarına gelen kelimelerin kullanıldığı görülmektedir.¹⁸

Terör ve terörizm kavramlarına ilişkin olarak öğretide ve yargı kararlarında yaygın olarak kabul gören bir tanım yapılamamaktadır.¹⁹

Bu kavramlar her ne kadar hukuki yönleriyle incelenecek ise de bu kavramların siyasi ve sosyolojik yönlerinin bulunduğu da gözardı edilmemelidir.²⁰

Bir ülkede terör örgütü olarak kabul edilen örgütsel yapılanma diğer ülkelerde hukuk dışı gerekçelerle ya da siyasi saiklerle “özgürlük savaşçısı”²¹ ya da “zayıfların silahı”²² olarak kabul edilebilmektedir. Terör örgütleri yerel ya da bölgesel olarak faaliyet gösteriyor olsa da bu yönleriyle uluslararası hukukun konusu haline de gelmektedir.

Terör suçları, kimi ülkelerde genel ceza kanununun bir parçası olarak düzenlenirken kimi ülkelerde özel bir kanunla hüküm altına alınmaktadır.²³

Türkiye’de ise 1991 yılına kadar genel kanun mahiyetinde olan 765 sayılı mülga TCK’da düzenlenmiştir. 1991 yılında yürürlüğe giren ve özel kanun mahiyetinde olan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda ise terör suçları ile ilgili düzenlemelere yer verilmiş ayrıca genel kanun olan TCK’nın ilgili 220. ve 314. maddelerine atıf yapılmıştır.

2005 yılında 5237 sayılı TCK’nın yürürlüğe girmesinin akabinde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları da dikkate alınarak iki kanun arasındaki uyumu

¹⁷ Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 01/08/2021).

¹⁸ Faruk TURİNAY (2015), “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 116, s. 40.

¹⁹ AYM, (Adnan Şen [GK], B. No: 2018/8903, 15/4/2021, § ...), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2018/8903> “Özellikle terör suçları bakımından terörün veya terörizmin herkes tarafından kabul edilen evrensel bir tanımının bulunmadığı da gözardı edilmemelidir.”

²⁰ Faruk TURİNAY 2015, age. s. 39.

²¹ Gerard CHALIAND (2002), *Les Stratégies du Terrorisme*, Desclée de Brouwer, Aktaran Faruk TURİNAY 2015, age. s. 39.

²² Antonio GAMBİNO (2005), *Essiste Davvero Il Terrorismo*, Aktaran Faruk TURİNAY 2015, age. s. 39.

²³ Bilal OSMANOĞLU ve Fahrettin KIDIL (2019), “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Durmuş Tezcan’a Armağan Özel Sayısı*, C. 21, s. 1154.

sağlamak amacıyla 2006 yılında 5532 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile çeşitli değişiklikler yapılmıştır.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun 1. maddesinin başlığı "*Terör ve örgüt tanımı*" iken "*Terör tanımı*" olarak değiştirilmiştir. Bu durum kanun koyucunun terör örgütleri ile diğer örgütleri ayrı ve bu kanun kapsamı dışında tutulması gerektiği yönündeki iradesinin sonucudur.

Türkiye özelinde ise terör, öğretilde Anayasamızın ikinci maddesi ile güvence altına alınmış olan demokratik toplum düzenini dini, ideolojik ya da etnik gerekçelerle yıkmaya yönelik olarak gerektiğinde şiddet de kullanabilen örgütlenmiş faaliyetler olarak tanımlanmaktadır.²⁴

3713 sayılı yasada yapılan terör tanımı öğretide diğer devletlere veya uluslararası örgütlere karşı girişilen terör faaliyetlerini kapsam dışında bırakması yönüyle öğretide eksik bulunmaktadır.²⁵

Ayrıca TMK'nın 1. maddesindeki terör tanımında "*bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından*" şeklindeki ibare ile terör suçuna konu eylemlerin ancak örgüt mensuplarınca yapılabileceği öngörülmüş ve örgüt mensubu olmayan kişiler tarafından gerçekleştirilebilecek eylemler gözardı edilmiş ise de terör suçlarının sayıldığı 3. maddede yerinde olarak bu koşula ilişkin bir düzenlemeye yer verilmemiştir.

Kanunun 3. maddesindeki faile ilişkin bir kısıtlama getirmeyen suçta dayalı düzenleme, örgüt tanımına ilişkin olarak öğretide getirilen eleştirileri giderecek mahiyettedir.²⁶

Terör suçlarına ilişkin olarak çıkarılan 3713 sayılı TMK, kanun kapsamındaki suçlara ilişkin temel olarak "*Terör suçları*" ve "*Terör amacı ile işlenen suçlar*" olmak üzere ikili bir ayırım yapmaktadır. TMK'nın 7. maddesi kapsamında TCK'nın 314. maddesine yapılan atıf uyarınca ve 220. maddenin örgüte ilişkin genel hükümler içermesi nedeniyle TCK'nın 220 ve 314. maddelerine ilişkin ilgili hükümler terör örgütlerine ilişkin olarak da uygulanacaktır.²⁷

²⁴ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günal KURŞUN 2007, agm. s. 48.

²⁵ İzzet ÖZGENÇ (2006), *Terörle Mücadele Kanunu*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 23.

²⁶ Faruk TURİNAY (2015), "Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 116, s. 45. "*Fransız hukukunun aksine Türk Hukuku'nda terör fiillerinin ancak ve ancak bir örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenebileceği açıktır. Bireysel terör eylemlerinin gerçekleşmesinin mümkün olduğu göz önünde bulundurulursa, Türk Hukuku'ndaki terör tanımının örgütün varlığını şart koşması ve bireysel terör eylemlerini dışlaması itibarıyla eksik olduğu söylenebilecektir*"

²⁷ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günal KURŞUN 2007, agm. s. 44.

TMK'nın 7. maddesi kapsamında TCK'nın 314. maddesine yapılan atıf ve 314. maddenin "*Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin diğer hükümler, bu suç açısından aynen uygulanır.*" şeklindeki 3. fıkrası uyarınca terör suçları yönünden de suç örgütlerine ilişkin olan TCK'nın 221. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümleri uygulanacaktır.

Türk ceza hukukunda suç örgütüne ilişkin olarak temel ve genel düzenleme mahiyetinde olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu TCK'nın 220. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde genel düzenleme mahiyetindedir. 220. maddede düzenlenen suç örgütünde örgütün işlemeyi amaçladığı suçlar yönünden herhangi bir kısıtlama yoktur.

TCK'nın 314. maddesinde ise kanun koyucu tarafından tahdidi olarak belirtilen amaç suçları işlemek amacıyla kurulmuş silahlı örgütlere ilişkin olarak özel mahiyette bir düzenlemeye yer verilmiştir.²⁸ TCK'nın 220.maddesindeki suç örgütlerine ilişkin genel düzenlemeye nazaran özel düzenleme mahiyetinde olan silahlı örgüt suçunda ise Devletin Güvenliğine, Anayasal Düzene ve Bu Düzenin İşleyişine Karşı suçlar olmak üzere tahdidi olarak belirlemiştir. Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda örgütün silahlı olması nitelikli hal olarak kabul edilirken, silahlı örgüt suçunda silah suçun objektif unsurlarından biridir.

Aynı kanununun 78. maddesinde ise suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve silahlı örgüt suçlarından farklı olarak "Örgüt" suçu düzenlenmiştir. Bu suç yalnız TCK'nın 76 ve 77. maddelerinde düzenlenen "Soykırım ve İnsanlığa karşı Suçlar" suçlarının amaç olarak belirlendiği örgütlere özgü olarak düzenlenmiştir. Bu madde kapsamındaki örgüte ilişkin olarak her ne kadar TCK'nın 220. maddesinde belirtilen unsurlar aranmakta ise de 78. madde kapsamında sadece örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçları düzenlenmiştir. Diğer hususlarda TCK'nın 220. maddesine atıf yapılmamıştır. Kanunilik ilkesinin bir gereği olarak madde 78'de düzenlenen örgüt yönünden örgüte yardım etme ve örgüt propagandası yapma gibi suçlar söz konusu olmayacaktır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun aksine işlenmesi hedeflenen suçların araç, amaçlananın ise işlenecek suçlar neticesinde elde edilecek siyasi sonuçlar olan terör örgütlerine ilişkin düzenlemelere ise 3713 sayılı Terörle Mücadele

---

²⁸ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günel KURŞUN 2007, agm. s. 45.

Kanunu'nda yer verilmiştir. TMK'da bir takım müeyyideler düzenlenmiş ise de yaptırım olarak TCK'nın 314. maddesine atıf yapılmıştır.

TCK'nın 316. maddesinde düzenlenen suç için anlaşma suçu da silahlı örgüt suçunda belirtilen amaç suçları işlemek amacıyla bir araya gelen iki veya daha fazla kişinin suç işlemek üzere anlaşmış olması durumuna ilişkindir. Bu suçta da faillerin suç örgütü seviyesine ulaşmamış hazırlık hareketi mahiyetindeki iştirak iradeleri cezai müeyyideye tabi tutulmuştur.

BÖLÜM II

SUÇ İŞLEMEK AMACIYLA ÖRGÜT KURMA

2.1. KORUNAN HUKUKİ DEĞER

Ceza hukukunda suç ve cezalar ancak kanun ile belirlenebilir. Suç ceza kanunlarını ihlal eden kast ya da taksire dayalı beşeri davranışlardır.²⁹

Bir takım beşeri davranışların suç olarak belirlenerek yaptırımı tabi tutulmasının sebebi ise suça konu eylemin meydana getireceği zararın ya da tehlikenin önlenmesidir. Bu itibarla her suçun koruduğu bir hukuki değer vardır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu 5237 sayılı TCK'nın özel hükümlere ilişkin ikinci kitabın "*Topluma Karşı Suçlar*" başlıklı Üçüncü kısmının "*Kamu Barışına Karşı Suçlar*" başlıklı beşinci bölümünde düzenlenmiştir.

Örgüt kurma suçunda asıl amaç örgüt kurmak değil kurulacak örgütün sağladığı kolaylık ile hedeflenen suçları işlemektir. Bu yönüyle araç niteliğinde olan örgüt, suç işleme amacına yönelik olması nedeniyle toplum düzeni ile bireylerin hak ve hürriyetlerine karşı tehlike arz etmekte ve toplumda heyecan ve endişeye sebep olmaktadır.³⁰ Bu itibarla da hazırlık hareketi mahiyetinde olmasına rağmen bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir.

Madde gerekçesinde suçla korunan hukuki değer kamusal güvenliği ve barışı olduğu belirtilmektedir.³¹

Öğretide de madde gerekçesiyle uyumlu olarak örgütün kurulmasının amaç suçlar yönünden sadece bir araç niteliğinde olduğu üzerinde durularak suç ile korunan hukuki değer kamusal güvenliği ve barışı olduğu belirtilmektedir.³²

---

²⁹ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Devrim GÜNGÖR (2007), "Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi", *TBB Dergisi*, S. 69, s. 21.

³⁰ Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 533.

³¹ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, s. 614 vd.

³² İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 14-15; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Prof. Dr. Nur CENTEL'e Armağan Özel Sayısı, C. 19, S. 2, s. 800. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/48280/623169>

Öğretideki farklı bir görüşe göre ise örgütün kurulması ile henüz amaç suçlar işlenmemiş ve doğrudan kişilerin mağduriyeti ortaya çıkmamış ise de kişi hak ve hürriyetlerine yönelik ortaya çıkmış bir tehlikenin varlığı ve kamu düzeni kavramının kamu güvenliği ve barışı kavramlarını da kapsar nitelikte olması nedeniyle suçla korunan hukuki değerın kamu düzeni olarak kabulü gerekmektedir.³³

2.2. SUÇUN UNSURLARI

2.2.1. Maddi Unsurları

2.2.1.1. Genel Olarak

5237 Sayılı TCK'nın 220 inci maddesinde düzenlenen Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma suçu tek suç başlığı altında düzenlenmiş ise de madde kendi içinde birbirinden farklı unsurlara ve yaptırımlara tabi *Örgüt Kurma, Örgüt Yönetme, Örgüte Üye Olma, Örgüt Adına Suç İşleme, Örgüte Yardım Etme ve Örgüt Propagandası Yapma* fiillerini de kapsamaktadır.³⁴

Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma suçu genel mahiyette bir düzenleme olup kendine özgü unsurları olan TCK'nın 78. maddesinde düzenlenen Örgüt ve TCK'nın 314. maddesinde düzenlenen Silahlı Örgüt suçu yönünden de uygulama alanı bulacaktır.

Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma suçuna ilişkin TCK'nın 220. maddesinin güncel hali şu şekildedir:

“Suç işlemek amacıyla örgüt kurma

Madde 220- (1) Kanununun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler, örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması halinde, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Ancak, örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.

(2) Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.

(3) Örgütün silahlı olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza dörtte birinden yarısına kadar artırılır.

³³ Nevzat TOROSLU (2019), *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, Savaş Yayınevi, Ankara, s. 258.

³⁴ Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 538.

(4) Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.

(5) Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.

(6) Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır. Örgüte üye olmak suçundan dolayı verilecek ceza yarısına kadar indirilebilir. (Ek cümle: 11/4/2013-6459/11 md.) Bu fıkra hükmü sadece silahlı örgütler hakkında uygulanır.

(7) Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır. Örgüt üyeliğinden dolayı verilecek ceza, yapılan yardımın niteliğine göre üçte birine kadar indirilebilir.

(8) Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

Madde metninde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun unsurları olarak aşağıdaki hususlar aranmaktadır;

-Kanunların suç saydığı fiilleri işleme amacı,

-En az üç kişinin bulunması,

-Örgütün yapısı, araç gereç durumu ve üye sayısı itibariyle amaç suçları işlemeye elverişli olması,

Suçun unsurlarına ilişkin olarak yukarıda sayılan hususlar düzenlenmiş ise de madde metninde ya da kanunda örgüte ilişkin bir tanım yapılmamış olması ve madde metninin amaç suçları işlemeye elverişlilik unsuru yönünden yeterince açık olmamasından kaynaklı olarak maddenin bu haliyle suçun unsurlarına ilişkin birtakım belirsizlikler ortaya çıkmaktadır.

Mevcut bu belirsizlik ise kanunun uygulanmaya başlandığı 2005 yılından günümüze kadar istikrar kazanan yargı kararlarıyla ortadan kaldırılmaya çalışılmaktadır.

Mevcut kanuni düzenleme uyarınca suç işlemek amacıyla örgüt kurma Suçunun varlığı için teşebbüs aşamasında kalmış suçlar dahil olmak üzere herhangi bir suçun işlenmesine gerek yoktur. Madde suç işlenip işlenmediğinden bağımsız olarak örgütün kurulmuş olmasını yeterli görüyor olması yönüyle tehlike suçu, örgütün suç

işlemeden önce amaç suçları işlemeye elverişli olması şartının aranması nedeniyle de somut tehlike suçu olarak kabul edilmektedir.³⁵

2.2.1.2. Fiil

TCK'nın 220. maddesinde suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu düzenlenmiştir.

Söz konusu madde de *örgüt kurma* suçuna ilişkin düzenlemelerden başka örgüt yönetme, örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme, örgüte yardım etme ve örgüt propagandası yapma fiillerine ilişkin düzenlemelere de yer verilmiştir.

Kanun maddesinde örgüt kurma ve örgüt yönetme fiillerinin yanında örgüte üye olma ve örgüte yardım etme gibi müstakil suçların da düzenlenmiş olması³⁶ madde başlığı ile içeriği yönünden uyumsuzluk oluşturmaktadır. Kanaatimizce madde başlığının "Suç Örgütü" olarak düzenlenmesi başlığın madde içeriği ile daha uyumlu olmasını sağlayacaktır.

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen bu fiiller aşağıda ayrı başlıklar altında ele alınacaktır.

2.2.1.2.1. Örgüt Kurma ve Yönetme

5237 sayılı TCK'nın 220 inci maddesinin birinci fıkrasında kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla, kanunun belirlediği şartlara uygun olarak örgüt kuranların ve kurulan örgütü yönetenlerin cezalandırılacağına ilişkin düzenleme yer verilmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında "*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla örgüt kuranlar veya yönetenler...*" mahiyetindeki düzenleme ile suça konu fiiller örgüt kurmak veya kurulmuş olan örgütü yönetmek olarak belirlenmiştir.

Maddenin gerekçesinde de belirtildiği üzere bu yönüyle suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu seçimlik hareketli bir suçtur.³⁷ Kişi maddenin birinci fıkrasının faili olabilmek için örgütü kuran veya yöneten olmalıdır. Ya da örgütü kuran fail aynı örgütü yönetmeye devam ederek de seçimlik hareketli eylemlerin ikisini de gerçekleştirerek eylemlerini sürdürebilecektir.

³⁵ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2013, agm. s. 800.

³⁶ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 24.

³⁷ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd; İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 16; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ (2021), *Suç Örgütü*, Dördüncü Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s.127.

Fail, örgütü kurucu sıfatıyla tek başına asgari sayıdaki diğer örgüt üyeleriyle birlikte kurabileceği gibi birden fazla kurucu sıfatına sahip asgari sayıdaki kişi ile birlikte de kurabilecektir.

Örgüt kurma aşamasında örgüt kurucularının yanında bulunan her failin kurucu olarak sorumlu olması söz konusu değildir. Failin durumu kurulma aşamasındaki eylemlerine göre değerlendirilecektir. Bu aşamadaki failin durumu üyelik olarak kabul edilebilecektir.³⁸

Örgüt kuranlar öğretide “*kendi başlarına veya başkaları ile anlaşma yapılmasını başlatanlar, kendi faaliyetleri ile örgütün doğmasına sebebiyet verenlerdir*” şeklinde tanımlanmaktadır.³⁹

Örgüt kurma suçuna ilişkin süreç, üye kazanma gibi suçun unsurlarının oluşturulmasına yönelik eylemlerin icrasıyla başlayıp, örgütün varlığına ilişkin unsurların tümünün sağlanmasıyla tamamlanmaktadır.⁴⁰

Örgüt kurma suçunun kesintisiz suç olup olmadığı hususunda yargı kararları ve öğretide farklı görüşler vardır.

Farklı gerekçelere dayalı bir görüşe göre örgüt kurma suçu kesintisiz bir suçtur.⁴¹ Öğretideki yaygın görüşe göre ise örgüt kurma suçu kesintisiz suçlardan değildir. Ani bir suçtur. Örgütün yasal unsurlarına ilişkin şartların tamamlanması ile örgüt kurma eylemi tamamlanmış olacaktır.⁴²

Yargıtay’ın ise geçmişte bu hususta örgüt kurma suçunun kesintisiz suçlardan olduğu yönünde kararları⁴³ mevcut ise de son verdiği kararlarda örgüt kurma suçunun ani bir suç olduğu yönünde içtihatla bulunmuştur.⁴⁴

Kanaatimizce de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna konu eylemlerin hazırlık hareketi mahiyetinde olmasına rağmen cezalandırılması yoluna gidildiği göz önünde bulundurulduğunda, hazırlığın hazırlığı mahiyetinde olan örgüt kurma suçuna yönelik eylemler suça konu olmayacaktır. Örgüt ancak varlığı için aranan unsurların

---

³⁸ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 128.

³⁹ Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 532.

⁴⁰ Vesile Sonay EVİK (2013), “Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi* S. 19/2, s. 683.

⁴¹ Önder TOZMAN 2017, age. s. 257; İsmail DURSUN (2009), *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Suçu*, (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 22.

⁴² Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 131.

⁴³ Yargıtay 5. CD, 17.01.2014, E. 2013/16791, K. 2014/516, Yargıtay 16. CD, 09.05.2017, E. 2015/2072, K. 2017/3877.

⁴⁴ Yargıtay 3. CD, 08.11.2021, E. 2021/4634, K. 2021/10052: “*Silahlı örgütü kurmak suçu temadi eden bir suç değil, ani bir suçtur. Yani örgütün kurulmasıyla eylem tamamlanır.*”.

tamamlanması ile kurulmuş olacaktır. Örgütün kurulmasına ilişkin unsurların tamamlanması anından sonrasında devam eden süreç örgütün yönetimine ilişkindir. Kurulma aranan unsurların sağlandığı an sona ermiştir. Bu yönüyle de ani suç olarak kabulü yerinde olacaktır.

Var olmayan bir örgütün oluşturulması ya da anayasal örgütlenme hakkı kapsamında kurulmuş olan ya da hukuk çerçevesinde faaliyet gösteren bir yapılanmanın kanunun suç saydığı fiilleri gerçekleştirmeye yönelik olarak suçun varlığı için aranan unsurları sağlayarak örgütsel disipline sokulması da örgüt kurma fiilini oluşturacaktır. Bu şartları taşımayan örgütlenmeler ise amaçları hukuka uygun olmasa da suç örgütü olarak değerlendirilmeyecektir.⁴⁵

Yasal bir örgütün suç örgütüne dönüştürülmesi gibi durumlarda suç örgütüne ilişkin cezai sorumluluk örgüte ilişkin kanun ve yargı kararlarıyla varlığı aranan maddi unsurların sağlanmasından itibaren söz konusu olacaktır.

Örgütün varlığına ilişkin hukuki sürecin hangi aşamada başlayacağı önem arz etmektedir. Örgüte ilişkin cezai sorumluluğun başlangıcı noktasında verilmiş bir mahkeme kararının varlığı suç örgütüne ilişkin fiiller yönünden aranmamaktadır. Önemli olan örgütün yasal unsurlara sahip olmaya başladığı andır.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun örgütün kurulma ve ceza sorumluluğuna ilişkin görüşü aşağıdaki gibidir:⁴⁶

“Bir suç örgütü, baştan itibaren suç işlemek üzere kurulmuş illegal bir yapı olduğunu eylem ve söylemleriyle açıkça ortaya koyabileceği gibi legal olarak faaliyet göstermekte olan bir sivil toplum örgütünün sonradan bir suç örgütüne, hatta terör örgütüne dönüşmesi de mümkündür. Bu kapsamda önceden var olan ancak hakkında karar verilmediği için kamuoyu tarafından varlığı bilinmeyen örgütün hukuki varlık kazanması mahkemeler tarafından verilecek karara bağlı ise de örgütün kurucusu, yöneticileri ya da üyeleri, kuruluş tarihinden veya meşru amaçlarla kurulup daha sonra suç örgütüne dönüştüğü andan itibaren ceza hukuku bakımından sorumlu olacaklardır.”

Örgüt kurma kastı ile başlanılan hazırlık hareketlerine konu fiiller ise kurulması istenen örgütün kanun ve yargı kararlarıyla aranan unsurlarını taşımaya başladığı aşamaya kadar cezalandırılmayacaktır. Örneğin örgüt kurmaya karar veren

⁴⁵ Yargıtay 6. CD, 12/03/2014, E. 2013/26827, K. 2014/4234: “Suç sayılmayan ancak hukuka aykırılık teşkil eden fiilleri gerçekleştirmek için kurulmuş ise amacı kanunda suç olarak tanımlanan fiilleri işlemek olmayan bir örgütlenme bu anlamda algılanamaz.”

⁴⁶ Yargıtay CGK, 26.09.2017, E. 2017/16-956, K. 2017/370.

iki kişinin diğeri kişileri örgüt kurmaya ikna etmeye yönelik eylemleri cezalandırılmayacaktır.

TCK'nın 220. maddesinde belirtilen bir suç örgütünün kurulmasına ilişkin olarak kanun koyucu tarafından herhangi bir şekil şartı öngörülmemiştir. Bu itibarla suç örgütü yazılı, sözlü, açık ya da gizli herhangi bir şekilde kurulabilir.⁴⁷

TCK'nın 220. maddesinin birinci fıkrasının seçimlik hareketlerinden bir diğeri de örgüt yönetmedir.

Örgüt yönetme fiilinin ön şartı tüm unsurları tamamlanarak kurulmuş bir örgütün varlığıdır. Suçun oluşabilmesi için seçimli hareketlerden biri olan örgüt yönetme fiili, aynı faile ilişkin olarak örgüt kurma fiilinin devamı şeklinde gerçekleşebileceği gibi başkası tarafından kurulmuş bir örgütün yönetilmeye başlanması ile ya da üyesi olduğu örgütü yönetmeye başlamak suretiyle de gerçekleşebilecektir.

Örgüt yönetme fiili mahiyeti itibariyle devamlılık gerektirdiğinden öğretide kesintisiz suç olarak kabul edilmektedir.⁴⁸

Yargıtay kararlarında öğretideki görüş ile aynı mahiyette suça konu fiilin icrasının süreklilik arz etmesi üzerinde durularak aşağıdaki gibi verilen kararlar mevcuttur:

“Diğeri taraftan Dairemizce de benimsenen, öğretide ekseriyetle kabul gören yerleşik yargısal kararlara göre, örgütü yönetmek ya da örgüte üye olmak suçları mütemadi (kesintisiz) suçlardandır. Yani fiilin icrası süreklilik arz eder. Bu suçlarda örgüt hiyerarşisine dahil olup faaliyetlere başlanmakla suç tamamlanmıştır. Ancak fiilin icrası devam ettiği müddetçe fiilin ifade ettiği haksızlık da süreceğinden suç işlenmeye devam edecektir. Failin kendi isteğiyle ya da irade dışı olarak örgütten ayrılması halinde suç bitmiş olacaktır.”⁴⁹

Uygulamada sık sık kullanılan “örgüt lideri” kavramı ile “örgüt yöneticiliği” birebir aynı anlama gelmemektedir. Örgüt lideri kavramı Türk ceza hukuku mevzuatında kullanılan bir kavram değildir. Örgüt lideri örgütün en üst yöneticisi konumunda bulunan yöneticilere yönelik olarak kullanılmaktadır. Örgüt yöneticiliği ise örgüt içinde birden fazla kişiye verilebilecektir.⁵⁰

⁴⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER (2014), *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma*, Digesta Yayınevi, İstanbul, s. 87.

⁴⁸ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 22; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 37.

⁴⁹ Yargıtay 16. CD, 15.11.2019, E. 2018/6615, K. 2019/7028.

⁵⁰ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 36.

Öğretide bir örgütten bahsedebilmek için örgüt yöneticisinin varlığının zorunlu olup olmadığı tartışılmaktadır. Farklı gerekçelere dayalı bir görüşe göre örgütün varlığı ve cezalandırılabilmesi için örgüt yöneticisinin varlığı zorunlu değildir.⁵¹ Aksi yöndeki diğer görüşe göre ise sadece kuruculardan oluşan bir örgütün söz konusu olamayacağı ileri sürülmektedir.⁵²

Kanaatimizce de yalnızca kuruculardan oluşan bir ekip tarafından oluşturulan örgüte açık olarak herhangi bir yönetici atanmamış olması o örgütün yöneticisi olmadığı anlamına gelmeyecektir. Örgütü kuran faillerin tamamı ya da bir kısmı aynı zamanda söz konusu örgüte ilişkin kararları alacak iradeye sahip olduklarından aynı zamanda örgütün yöneticileri de olacaklardır.

Örgüt yöneticiliği statüsünden yalnızca örgütün tümünü sevk ve idare eden en tepedeki fail ya da failler değil, örgütün bir kısım üyelerini ve işlerini sevk ve idare yetkisine sahip diğer failler de anlaşılmalıdır.⁵³

Şöyle ki örgüt yöneticisi örgütün amaçları doğrultusunda işlenen suçlardan da dolaylı fail olarak sorumlu olacağından örgüt yöneticiliğinin sınırları Yargıtay tarafından aşağıdaki şekilde detaylı olarak belirlenmiştir:

“Fail, hiyerarşik olarak örgüt üyeleri üzerinde bulunuyor, geniş bir alanda iş bölümü yapabiliyor, örgüt üyeleri üzerinde sevk ve idarede bulunabiliyor, örgütsel faaliyetlerin organizasyonunda, icrasında; harekete geçiren, engelleyen veya durduran olarak rol üstlenebiliyor, bu faaliyetleri denetleyebiliyor ise yönetici olarak kabul edilebilecektir.

Örgüt yönetmek; örgütün amaçları doğrultusunda örgütü idare etmeyi, emir ve direktif vermeyi, örgüt içinde inisiyatif ve karar verme gücüne sahip olmayı gerektirir. Örgütün varlığının, etkinliğinin ve gelişiminin sağlanması, hedeflerinin belirlenmesi, program ve stratejilerinin saptanmasını ifade eder. Ancak örgütün faaliyetleri çerçevesinde sadece belirli bir suçun işlenmesini organize edenler bu suçun işlenmesini planlayıp yönetenler örgüt yöneticisi olarak kabul edilemez.

Geniş bir alanda faaliyet yürüten örgütlerin yöneticileri, örgüt yapılanması da dikkate alınarak somut olayın özelliklerine, bu kişilerin örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki

---

⁵¹ Cihan KAVLAK (2017), *Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma*, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 389.

⁵² Önder TOZMAN 2017, age. s. 271.

⁵³ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 125.

konum ve görevlerine göre belirlenmelidir. Bu tür örgütlenmelerde her yöneticinin örgütün tamamını yönetmesi mümkün olmadığından, örgütün bölge, il, ilçe sorumlularının yönetici olup olmadıklarının sorumluluk sahalarındaki örgütsel faaliyetlerin yoğunluğu da gözetilerek belirlenmesi gerekir.”⁵⁴

“Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde; örgütün Askeri mahrem yapılanması içerisinde, Gaziantep-Kilis-Kahramanmaraş illerinde hiyerarşik yapıya dahil olarak görev yapan askerlerin bağlı olduğu sözde “müdür yardımcı”larının üzerinde “müdür” sıfatı ile sorumlu ve yetkili olan, hiyerarşik astlarını sözde “müdür yardımcı”ları aracılığı ile sevk ve idare eden ve “Emre” kod adını kullanan sanığın eyleminin, örgütün hiyerarşik yapısı içerisindeki konum ve görevi, sorumluluk sahasında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin örgütün amaç ve etkinliği bakımından önem ve yoğunluğu ile kontrol ettiği kamu personelinin devletin güvenliği bakımından haiz olduğu stratejik değer de gözetildiğinde TCK 314/1 maddesinde yazılı “Silahlı terör örgütünü yönetme” suçunu oluşturduğu gözetilmeden suç vasfında düşülen yanlış sonucu yazılı şekilde hüküm kurulması,”⁵⁵

Yargıtay başka bir kararında da somut olay üzerinden örgütün yapısı ve failin örgütteki konumu dikkate alınarak örgüt yöneticiliğine ilişkin olarak aşağıdaki şekilde karar vermiştir:

“Örgütün mahrem hizmet yapılanmasında genel müdürler üzerinde hiyerarşik konumu bulunan ve suç tarihi itibarıyla Marmara Bölge Sorumlusu görevi üstlenen sanık E... K... 'ün örgütün hiyerarşik yapısı içindeki konum ve görevleri, sorumluluk sahaslarında sevk ve idare ettiği örgütsel faaliyetlerin süre, önem ve yoğunluğu da gözetildiğinde örgüt yöneticisi olarak kabulünde bir isabetsizlik bulunmamış,”

Örgüt mensubunun örgütteki görev ve faaliyet alanları dikkate alınarak örgütte üye ya da yönetici konumunda olup olmadığı hususunun belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu hususta tereddüt olduğu durumlarda örgüt yöneticiliğine ilişkin cezai müeyyidelerin ağırlığı da dikkate alınarak “şüpheden sanık yararlanır” ilkesi uyarınca örgüt üyeliğinden cezalandırma yoluna gidilmelidir.

Yargıtay tarafından verilen kararlarda da örgüt kurma ve yönetme suçundan verilen mahkumiyet kararları eylemin örgüte üye olma suçu kapsamında kaldığı gerekçesiyle bozulmuştur.

⁵⁴ Yargıtay 16. CD, 25.04.2019, E. 2018/5077, K. 2019/2936.

⁵⁵ Yargıtay 16. CD, 21.04.2021, E. 2020/4440, K. 2021/2798.

“... Örgüt üyelerine talimat verme, inisiyatif kullanma gibi herhangi bir yöneticilik faaliyeti tespit edilemeyen sanıkların, sistemin tanıtılması ve yeni üye kazandırılması yönündeki faaliyetlerin belli ofislerde ve süreklilik arz eder biçimde gerçekleştirilmesi ile sanıklar H. K. H. ve A. M.'nin talimat ve bilgileri doğrultusunda para transferi gerçekleştirmekten ibret eylemlerinin TCK'nın 220/2. maddesinde düzenlenen suç örgütüne üye olma suçunu oluşturduğu gözetilmeden yasal ve yeterli olmayan gerekçeyle suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi, ...”⁵⁶

“... Sanıklar... hakkında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu yönünden; Örgüt üyelerine talimat verme, inisiyatif kullanma gibi herhangi bir yöneticilik faaliyeti tespit edilemeyen sanıkların, Erzincan ili ve çevre illerde canlı hayvan almak isteyenleri tespit ederek sanık Bahat Şahin ile irtibata geçirdikleri ya da onun bilgisi dahilinde mağdurlarla görüşerek kendilerini mal sahibi, hayvan bakıcısı, aracı gibi göstermekten ibaret eylemlerinin TCK'nın 220/2. maddesinde düzenlenen suç örgütüne üye olma suçunu oluşturduğu gözetilmeden yasal ve yeterli olmayan gerekçeyle suç vasfında hataya düşülerek yazılı şekilde karar verilmesi, ...”⁵⁷

Suç örgütü kurma ve suç örgütü yönetme fiilleri üzerinde gerekli açıklamaları yaptıktan sonra üzerinde durulması gereken konu örgütün yapısı ve taşınması gereken özelliklerdir.

Kanun koyucu suça konu örgütün kabulü için maddenin ilk fıkrasında;

“...örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması” ve “örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması” şartlarının varlığını aramaktadır.

Kanun koyucu örgütün varlığı için temel olarak “amaç suçları işlemeye elverişli olma” durumunu belirlemiş, bu durumun tespitini ise örgütün yapısı, üye sayısı ve araç gereç durumuna bağlamıştır. Ancak bu unsurların detaylarına ilişkin bir belirleme yapılmadığından bu husustaki boşluk uygulamada yargı kararlarıyla giderilmeye çalışılmaktadır.

Yargıtay ceza dairelerinin ve Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun istikrar bulunan ve süregelen kararlarında da belirtildiği üzere, 5237 sayılı TCK'nın 220. maddesi

---

⁵⁶ Yargıtay 16. CD, 18.05.2017, E. 2015/1334, K. 2017/4120.

⁵⁷ Yargıtay 16. CD, 08.06.2017, E. 2015/1334, K. 2017/4120.

kapsamında bir suç örgütünün varlığından bahsedilebilmesi için gereken unsurlar şunlardır:

“a) Üye sayısının en az üç veya daha fazla kişi olması gerekmektedir.

b) Üyeler arasında gevşek de olsa hiyerarşik bir bağ bulunmalıdır. Örgütün varlığı için soyut bir birleşme yeterli olmayıp, örgüt yapılanmasına bağlı olarak gevşek veya sıkı bir hiyerarşik ilişki olmalıdır.

c) Suç işlemek amacı etrafında fiili bir birleşme yeterli olup, örgütün varlığının kabulü için suç işlenmesine gerek bulunmadığı gibi işlenmesi amaçlanan suçların konu ve mağdur itibarıyla somutlaştırılması mümkün olmakla birlikte, zorunluluk arz etmemektedir. Örgütün faaliyetleri çerçevesinde suç işlenmesi halinde, fail, örgütteki konumuna göre, üye veya yönetici sıfatıyla cezalandırılmasının yanında, ayrıca işlenen suçtan da cezalandırılacaktır.

d) Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.

e) Amaçlanan suçları işlemeye elverişli, üye, araç ve gerece sahip olunması gerekmektedir.”⁵⁸

Suç örgütünün varlığı için kanun ve yargı kararlarıyla aranan unsurların her biri aşağıda ayrı başlıklar altında detaylı bir şekilde incelenecektir.

a) Örgütü kuranların kanunların suç saydığı belirsiz sayıdaki fiili gerçekleştirme amacı bulunmalıdır.

Suç örgütlerinde örgüt mensupları bir ya da birkaç suçu işleme amacıyla bir araya gelmemiştir. Örgüt mensupları elde etmeyi amaçladıkları neticeye ulaşmak amacıyla belirsiz sayıdaki çeşitli suçları işlemeye karar vermiştir.

Örneğin ödenmemiş çek ve senetlerin hukuka aykırı yöntemlerle tahsilatını yaparak maddi menfaat elde etmek isteyen örgüt mensupları hedeflerindeki mağdurlara yönelik olarak cebir, tehdit, kişiyi hürriyetinden yoksun kılma ve benzeri suçları işlemeye karar vermektedir.

---

⁵⁸ Yargıtay CGK, 26.09.2017, 2017/16-956 E. 2017/370 K.

Burada dikkat edilmesi gereken husus iştirak iradesi ile örgüt mensupları arasındaki örgütsel iradenin farkıdır.

Öğretide iştirak, herhangi bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kişi tarafından aralarında anlaşma ve iş birliği yaparak ortaklaşa işlenmesi olarak tanımlanmaktadır.⁵⁹

Kanun koyucu madde metninde “*Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek amacıyla*” ibaresiyle örgütsel iradeye değinmişken, madde gerekçesindeki “... *kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur*” açıklamasıyla suç örgütü ile iştirak iradesi arasındaki ayrımı ortaya koymuştur.⁶⁰

Örgüt özel bir iştirak türüdür. Bu yönüyle TCK'nın 220. maddesindeki gibi bir örgüt düzenlemesi olmadığı durumlarda failerin eylemleri iştirak hükümleri kapsamında ele alınacaktır.

Yargıtay da suç örgütü ile iştirak iradesine ilişkin olarak “suç programı” kavramından bahsederek aşağıdaki tespitlerde bulunmuştur:

“... Suç işlemek amacıyla kurulmuş bir örgütün varlığından bahsedebilmek için örgütün hangi suç ve/veya suçları işlemek amacıyla kurulduğu da tespit edilmelidir. Çünkü örgütün amacı bir suç programını gerçekleştirmektir. Yani belirsiz sayıda suç işlemektir. ... Suç işlemek için örgüt kurmak iştirak kavramına yakındır. Ancak birkaç noktada iştiraktan ayrılır. İştirak şerikler arasında anlaşma net bir şekilde belirlenmiş olan bir veya birden fazla suç işlemek içindir. İşlenecek suçun sayısı, konusu ve mağdur bellidir. İştirak gereği suç işlendiğinde anlaşmanın gereği yerine gelmiştir. Yeni bir suç işleme söz konusu değildir. Suç işlemek için örgüt kurmada bir veya birkaç suç işlendikten sonra daha programlanmış suçları işlemek için örgüt devam eder.”⁶¹

Belirli ya da ulaşılması istenen amaç yönünden belirlenebilir sayıdaki suçu işleme amacı bulunan üç veya daha fazla kişinin fiillerine konu birliktelik tek başına suç örgütüne konu değildir. Bu kişilerin bu birliktelikteki konumları, işlenen ya da işlenmesi planlanan suçlar yönünden asıl fail, azmettiren ya da yardım eden sıfatlarıyla iştirak iradesi olarak kabul edilecektir.

⁵⁹ Kayıhan İÇEL ve A. Hakan EVİK (2007), *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, 4. Basım, Beta Yayınevi, İstanbul, s. 263.

⁶⁰ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd.

⁶¹ Yargıtay 6. CD, 12/03/2014, E: 2013/26827, K: 2014/4234.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunda işlenen suçlar “amaç” olduğu halde terör suçlarında işlenen suçlar “araç” niteliğindedir.⁶² Terör örgütleri kanun koyucu tarafından tahdidi olarak belirlenen suçları işleyerek siyasi sonuçlar elde etmeyi amaçlamaktadır.

b) Örgütün üye sayısı üç veya daha fazla kişi olmalıdır.

Madde metninin ilgili kısmı aşağıdaki gibidir:

“...örgütün varlığı için üye sayısının en az üç kişi olması gerekir.”

Örgütün varlığı için aranan asgari sayıya ilişkin madde metninin ilgili bölümünde yalnızca örgüt üyelerinden bahsedilmesi nedeniyle örgütün asgari sayısına ilişkin olarak kurucu ve yöneticilerin üç kişilik asgari sayıya dahil olup olmadığı hususu tartışmalıdır.

Kurucu veya yönetici dışında üç üyenin gerekli olduğu akla gelmekte ise de öğretide ve uygulamada kurucu, yöneticiler ve üyeleriyle birlikte kişinin örgütteki konumuna bakılmaksızın asıl fail olarak üç kişinin(kurucu/yönetici/üye) varlığının örgütün oluşması/kurulması için yeterli olduğu kabul edilmektedir.⁶³

Aksi görüşte ise örgütün kurulma aşamasında ve sayısı bakımından üç üyeye ek olarak en az bir ya da daha fazla yönetici olmak üzere en az dört kişinin bulunması gerektiği savunulmaktadır.⁶⁴

Ancak örgüt kurma eylemine azmettiren ya da yardım eden sıfatıyla şerik olarak iştirak eden failer örgüt kurmaya ilişkin üç kişilik asgari sayı hesabına katılmayacaktır.⁶⁵

Örgütün kurulma aşamasına ilişkin olarak asgari sayıdaki niceliksel çoğunluğu sağlayan failere yönelik olarak niteliksel değerlendirme de yapılmalıdır. Asgari sayıdaki failerin cezai ehliyetlerinin bulunup bulunmadığının niceliksel çoğunluğa etkisi irdelenmesi gereken bir konudur.

Şöyle ki TCK'nın 32. maddesinde “*işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan*” hükmü ile akıl hastalarının suça konu fiilleri gerçekleştirebilecekleri

⁶² Ali PARLAR ve Muzaffer HATİPOĞLU (2010), *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Üçüncü Bakı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 2037; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 389.

⁶³ Cihan KAVLAK 2017, age. s. 385; Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R. Murat ÖNOK (2021), *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ondokuzuncu Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 1082.

⁶⁴ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s.137.

⁶⁵ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 20.

ancak akıl hastalıkları nedeniyle bu kişiler hakkında ceza verilmeyeceği ve güvenlik tedbirlerinin uygulanabileceği belirtilmiştir.

Suçta konu eylemleri gerçekleştirme yeteneğine sahip olan kişi ya da kişiler örgütün ortak amacına yarayan fiilleri gerçekleştirme kabiliyetine sahip olduklarından varlıkları ile örgüte katkı sağlayacakları açıktır. Bu itibarla örgütü kuran ve üye olan üç kişiden birinin ya da beş kişiden üçünün cezai ehliyetinin bulunmaması örgütün asgari fail sayısı yönünden varlığını etkilemeyecektir.⁶⁶

Ancak bu gibi durumlarda bu kapsamdaki örgüt üyelerinin kişisel durumu dikkate alınarak örgütün mevcut durumda amaç suçları işlemeye niteliksel olarak elverişli olup olmadığı değerlendirilmelidir.

c) Örgütün yapısı, sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması gerekmektedir.

Örgütün amaç suçları işlemeye elverişli olup olmadığı, yapısı, üye sayısı ve araç gereç durumu niceliksel ve niteliksel olarak ayrı ayrı irdelenmek suretiyle belirleneceğinden ilk olarak belirlenmesi gereken konu amaç suçların ne olduğudur. Amaç suçların belirlenmesinin akabinde örgütün yapısı, üye sayısı ve araç gereç durumu itibarıyla bu suçları işlemeye elverişli olup olmadığı sorusunun cevabı aranacaktır.

Suç örgütlerinin amaç suçlarının belirlenmesinin zorluğu nedeniyle böyle bir unsurun varlığı öğretide eleştirilmektedir.⁶⁷

Kanaatimizce üç kişinin suç işlemek amacıyla bir araya geldiğinin tespit edilmesinin ardından faillere yönelik yapılacak araştırmalar ve uygulanacak koruma tedbirleri vasıtasıyla toplanacak deliller ile amaç suçların tespiti zor olmayacaktır.

Yargıtay'ın yerleşik kararlarında da suç örgütlerinin işlemeyi amaçladığı suçların, örgüt kurma suçunun hazırlık hareketlerine konu bulgu, emare ve delillerle ortaya konulabileceği belirtilmektedir.⁶⁸

---

⁶⁶ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günel KURŞUN 2007, agm. s. 36; Cihan KAVLAK 2017, age. s. 361.

⁶⁷ Önder TOZMAN 2017, age. s. 242; Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM ve R. Murat ÖNOK 2021, age. 1081, Cihan KAVLAK 2017, age. s. 337. karşıt görüş için bkz: Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s.101-102.

⁶⁸ Yargıtay 6. CD, 12/03/2014, E: 2013/26827, K: 2014/4234.

Kaldı ki Türk Ceza Kanunu'nda Alman Ceza Kanunu'nun 129 maddesinde olduğu gibi amaç suçlar yönünden üst sınırının en az iki yıl hürriyeti bağlayıcı cezayı gerektiren suçlardan olması gerektiği yönünde bir kısıtlama da yoktur.

Ayrıca suç işlemek için kurulan bir örgütün amaç suçları belirlenirken dikkat edilmesi gereken bir husus da hazırlık kapsamında işlenecek olan basamak suçlardır. Failler mağdurlara ait kişisel verileri ele geçirerek şantaj suçuyla menfaat temin etmeyi amaçlıyor olabilirler. Bu kapsamdaki faaliyetler için kişisel verilerin teminine yönelik olarak tehdit, hırsızlık ve yağma suçlarının da işlenmesi gerekebilecektir. Bu yönüyle amaç suçları belirlerken geniş yorumlamak gerekmektedir.

Geniş yorumlanarak örgütün elverişlilik unsurunun bulunup bulunmadığı basamak suçlardan herhangi birinin işlenmesine yönelik tespitlerle de ortaya konulabilecektir.⁶⁹

Genel olarak tüm örgütlenmelerde ağır ve nitelikli suçların amaç suçlar olduğunun kabulü hatalı bir uygulamadır. Bu gibi durumlarda hatalı kabul ile yürütülen soruşturmalarda küçük suçlara dönük delil toplanmaması ya da bu delillerin gözardı edilmesi nedeniyle yargısal denetim aşamasında örgütün ağır ve nitelikli olan amaç suçları işlemeye elverişli olmadığı gerekçesiyle örgütün oluşmadığına yönelik hatalı kararlar verilmesine sebep olmaktadır.

Örgütün amacı daha hafif suçları işleyerek menfaat sağlamak iken, örgüt mensupları tarafından korkutuculuk gücünü artırmak adına daha ağır suçları işlemeye dönük oldukları algısı da oluşturulabilmektedir. Ya da örgütün tehdit ve buna nazaran daha ağır nitelikte olan yağma suçlarını işleme amacı bulunabilir. Bu iki farklı durumda da hafif olan suç veya suçlar esas alınarak örgütün amaç suçları işlemeye elverişli olup olmadığı değerlendirilmelidir

Bilişim sistemlerini kullanmak suretiyle işleyecekleri suçlar ile maddi menfaat elde etmeyi amaçlayan bir örgütün teknik anlamda uzman üyesi ve teknik araç gereçleri ya da bu alanda yasal görünen yöntemlerle hizmet alma planlaması yoksa söz konusu yapılanma amaç suçları işlemeye elverişli olmadığından suç örgütü olarak kabul edilemeyecektir. Mevcut durum bu haliyle iştirak iradesiyle bir araya gelmiş failerin hazırlık hareketi olarak değerlendirilecektir. Ancak amaç suça yönelik fiillerin

---

⁶⁹ Cihan KAVLAK 2017, age. s. 337,

başka suça konu olması halinde de yeterlilik var ise kurulmuş bir suç örgütünün varlığı kabul edilecektir.

Örgütün varlığı için bulunması gereken asgari kişi sayısına ek olarak örgüt üyelerinin niteliksel olarak amaç suçları işlemeye elverişli olup olmadıkları da önem arz etmektedir.

Üye sayısı kanunun aradığı üç ve daha fazla olması gerektiği yönündeki temel kural üzerinden her bir örgüt yönünden ayrı ayrı ele alınmalıdır. Madde metninde üye sayısına ilişkin asgari sayı yönünden bir kıstas aranmakta iken üyelerin niteliğine yönelik bir kıstas aranmamaktadır.

Madde metninde suçun oluşabilmesi için “sahip bulunduğu üye sayısı ile araç ve gereç bakımından amaç suçları işlemeye elverişli olması” şartı arandığından örgüt üyelerinin özellikleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde amaç suçları işlemeye elverişli olmalıdır. Örneğin silah kullanmayı bilmeyen ve başka türlü silah kullanma imkânı bulunmayan beş kişinin silahlı suç örgütü kurmaları niteliksel olarak mümkün değildir.

TCK'nın 314. maddesi kapsamında kurulmuş bir örgütten bahsedebilmek için silah örgütün olmazsa olmazlarından. Ancak örgütün silahlı olması noktasında dikkat edilmesi gereken en önemli husus, madde gerekçesinde de üzerinde durulduğu gibi örgütün her biriminin ve her örgüt mensubunun silahlı olması zorunlu değildir.⁷⁰

Ancak TCK'nın 220. maddesinin nitelikli hali olan üçüncü fıkrasında olduğu gibi amaç suçları işlemeye elverişli silahların mensupların bazılarının uhdesinde ya da erişiminde bulunması yeterlidir.

Yargıtay tarafından da örgütün silahlı olmasına ilişkin olarak aşağıdaki gibi içtihatla bulunulmuştur:

“Suç örgütünün silahlı olup olmadığı konusunda sahip olunan silahların cinsi, nitelik ve miktarı ve örgütün yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç gereç kullanımından amaç suçu işlemeye elverişli olup olmaması dikkate alınır. Örgütün silahlı sayılması için silahın örgütün amaçları doğrultusunda bulundurulması yeterlidir. Somut olarak kullanılma ve görünür olarak taşınmasına gerek yoktur. Örgütün kullanmak üzere bir yerde bulundurulması yeterlidir. Örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye doğrudan veya

---

⁷⁰ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 702.

dolaylı olarak kolaylaştırmaya elverişli olmayan silahlar da bu kapsamda değerlendirilemez.”⁷¹

Anayasa Mahkemesi Genel Kurulu tarafından Hizb-ut Tahrir isimli Terör örgütüne üyeliğe ilişkin olarak 2018 yılında verilen bir kararda yerel mahkeme kararını “başvurucunun ... ileri sürdüğü ve davanın sonucunu değiştirebilecek nitelikteki iddialarının mahkemelerce makul bir ölçüde değerlendirilip değerlendirilmediğini” denetlemek kapsamında inceledikten sonra, dosyada örgütün varlığı ve silahlı olup olmadığı hususlarında yerel mahkeme tarafından yeterli araştırma ve incelemenin yapılmamış olması ve yargılama aşamasında ileri sürülen hususların dikkate alınmamış olması nedeniyle Anayasa’nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir.⁷²

Anayasa Mahkemesi kararında, örgütün varlığı, örgütün silahlı olup olmadığı, terör örgütlerinin diğer örgütlerden farkı ve mevzuatımızda silahsız terör örgütü olup olmadığı hususlarına ilişkin olarak aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur;

“ ...

51. Bu kapsamda emniyet raporlarına göre örgüte yönelik ilk operasyonun yapıldığı 1967 yılından Anayasa Mahkemesine sunulan son raporun hazırlandığı 2016 yılına kadar geçen süre içinde anılan örgütün silahlı eyleme karışmadığı anlaşılmaktadır. Örgüte yönelik soruşturma ve kovuşturmaların tamamında yöneltilen isnat; örgüt propagandası yapmak, örgüte eleman kazandırmak için çalışmak, örgütsel dokümanları basmak ve dağıtmak, örgüt adına internet üzerinden yayın yapmak, örgütsel toplantılar yapmaktır.

52. Derece mahkemelerinin kararlarında ise terör ve terörizm kavramlarının uluslararası belgelerde, mukayeseli hukukta, doktrinde ve Yargıtay kararlarında ortaya konulan -cebir ve/veya şiddet içeren bir politika- anlamları dikkate

---

⁷¹ Yargıtay 6. CD, 07/10/2019, E: 2018/3883, K: 2019/5193.: “Suç örgütünün silahlı olup olmadığı konusunda sahip olunan silahların cinsi, nitelik ve miktarı ve örgütün yapı, sahip olduğu üye sayısı ile araç gereç kullanımından amaç suçu işlemeye elverişli olup olmaması dikkate alınır. Örgütün silahlı sayılması için silahın örgütün amaçları doğrultusunda bulundurulması yeterlidir. Somut olarak kullanılma ve görünür olarak taşınmasına gerek yoktur. Örgütün kullanmak üzere bir yerde bulundurulması yeterlidir. Örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye doğrudan veya dolaylı olarak kolaylaştırmaya elverişli olmayan silahlar da bu kapsamda değerlendirilemez.”

⁷² AYM, (Yılmaz Çelik [GK], B. No: 2014/13117, 19/7/2018, § ...), <https://kararlarbilgibankasi.anayasa.gov.tr/BB/2014/13117>

alındığında Hizb-ut Tahrir örgütünün hangi nedenlerle bir terör örgütü olarak kabul edildiği açıklanmamıştır.

53. Öte yandan Hizb-ut Tahrir örgütünün kuruluşu, yapısı, dünyadaki faaliyetleri, kullandığı araç ve gereçler, gelirleri, yakın ve uzak amaçları, söz konusu amaçlara ulaşmak için benimsedikleri yöntemler konusunda önemli bir literatürün bulunduğu, bunların mahkemelere sunulduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca Emniyet Genel Müdürlüğü'nün her dava dosyasında bulunan ve bakılan dosya içine de alınan en son güncellenmiş hâli ile Hizb-ut Tahrir bilgi notlarında, örgüte ait yayınların hiçbirinde zor ve şiddet kullanmaya yönelik kışkırtıcı düşüncelere ve yasalara aykırı, dış dünyaya yansıtılan suç oluşturuca bir davranışa rastlanmadığı ifade edilmektedir. Üstelik başvuruçunun iddiasına göre örgüt; Türkiye'de ve diğer ülkelerde kendilerine karşı silahlı bir baskı olması durumunda bile silaha başvurmayacaklarını, şiddeti bir yöntem olarak benimsemediklerini açıklamıştır. Buna rağmen önceki kararları veren mahkemeler de eldeki başvuruya ilişkin kararları veren mahkemeler de bu hususları gözeterek bu örgütün 5237 sayılı Kanun anlamında bir örgüt olup olmadığını ve eylemlerinin başka bir suçu oluşturup oluşturmadığını değerlendirmemişlerdir.

...

55. Derece mahkemelerinin silahsız terör örgütü olgusunu kabul edip etmediği, böyle bir suç tipi kabul ediliyorsa bunun hukuki dayanaklarının neler olduğu da belirsizliğini korumaktadır. Ne önceki Yargıtay ilamlarında ne de eldeki başvuruya konu Yargıtay ilamında bu husus tartışılmıştır. Buna karşılık eldeki başvuruya konu ilk derece mahkemesi kararının onuncu sayfasında şu cümlelerle Hizb-ut Tahrir örgütünü silahlı bir terör örgütü olduğu açıkça ifade edilmiştir:

"Örgüte yapılan operasyonlar sonucunda, örgüte ait hücre evlerde birden fazla silah ve ağır silah ele geçmiş olup örgüt mensuplarının her ne kadar vahamet arzedici silahlı bir eyleme katılmadıkları görülmüşse de ele geçen silahların niteliği ve adedi, örgütün amaç ve faaliyetleri göz önüne alındığında, Yargıtay (9.) Ceza Dairesinin müstekar kararları doğrultusunda Hizb-ut Tahrir örgütü, 5237 Sayılı TCK.nun 314/2. maddesinde yer bulan silahlı terör örgütü olarak kabul edilmiştir."

56. Bununla birlikte yukarıda alıntılanan kararda "müstakar içtihatların" hangileri olduğu açıklanmadığı gibi örgüte yapılan operasyonda silah ele geçirildiği şeklindeki gerekçe de somutlaştırılabilmiş ve mevcut yargılamayla ilgisi kurulabilmiş değildir.

Emniyet raporlarında 2009 yılında yapılan bir operasyonda bazı silahların ele geçirildiği bildirilmiş ise de söz konusu silahlara ilişkin soruşturma ve kovuşturmanın akıbeti, silahların Hizb-ut Tahrir yargılamalarıyla bir ilgisinin olup olmadığı, ilgisi varsa söz konusu silahların örgütü bir terör örgütü olarak nitelendirmeye ve başvuru terör örgütü üyesi olarak kabul etmeye elverişli olup olmadığı yönünden tartışılmamış; başka bir mahkeme kararında tartışılmış ise o karar da gösterilmemiştir.

...

58. Bir kez daha hatırlatmak gerekirse hiç kuşkusuz başvurucuya atfedilen söz ve eylemlerin hukuk sistemimizde bir suça tekabül edip etmediğinin takdir yetkisi derece mahkemelerine aittir. Ancak derece mahkemeleri bu konuda gerekçelerini ilgili ve yeterli şekilde ortaya koymalıdır (bkz. §§ 44, 47). Bu bağlamda ilk derece mahkemelerinin ve Yargıtayın Hizb-ut Tahrir örgütünün bir terör örgütü olup olmadığına yönelik hiç değilse bir kere değerlendirmede bulunması, gerekçelerini başvuru temeli iddiaları ile mahkemelerin resen tespit edecekleri ve yargılamanın doğasının gerektirdiği sorulara cevap verebilecek nitelikte hazırlaması gerekirken bunu yapmadıkları anlaşılmıştır.

...

62. Sonuç olarak somut olayda başvuru tarafından ileri sürülen ve yargılamanın sonucunu değiştirme ihtimali bulunan iddiaların dikkate alınmaması ve gereği gibi değerlendirilmemesi nedeniyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamında gerekçeli karar hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir."

Anayasa mahkemesi kararında detaylı bir şekilde açıklandığı üzere bir örgütün varlığına ve bu örgütün silahlı olduğuna ilişkin kabuller hukuki denetime elverişli delillere dayalı olmalıdır.

Örgütün silahlı eylemlerinin olduğuna, silahlarının bulunduğu ya da örgüt mensupları tarafından erişilebilir durumda silahların bulunduğu dair durumların ortaya konulması gerektiği belirtilmektedir. İncelemeye konu mahkeme kararında ve söz konusu örgüt hakkında verilen diğer mahkeme kararlarında ve kolluk kayıtlarında örgütün silahlı olduğuna dair soyut kabuller dışında somut herhangi bir tespitte bulunulmadığı üzerinde durulmuştur.

d) Suç işlemek amacıyla kurulan bir örgüt yapılanma olarak gevşek ya da sıkı bir hiyerarşik düzen içerisinde olmalıdır.

Ancak maddenin düzenlenme şekli dikkate alındığında hiyerarşik yapının varlığına dair doğrudan bir düzenleme yoktur. Yalnızca maddenin 7. fıkrasında “*örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden*” şeklindeki düzenleme ile örgütün hiyerarşik bir yapıda olması gerektiğine dair dolaylı bir düzenlemeye yer verilmiştir.⁷³

Maddenin gerekçesinde ise hiyerarşik yapıya ilişkin olarak aşağıdaki şekilde açık bir düzenlemeye yer verilmiştir.

“örgüt, soyut bir birleşme değildir, bünyesinde hiyerarşik bir ilişki hâkimdir. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir. Bu ilişki dolayısıyla örgüt, mensupları üzerinde hâkimiyet tesis eden bir güç kaynağı niteliğini kazanmaktadır.”

Yine gerekçenin 6. ve 7. fıkraya ilişkin olan kısımlarında da “*örgüte hâkim olan hiyerarşik ilişki*” şeklinde dolaylı düzenlemeler yapılmıştır.⁷⁴

Yargıtay kararında da TCK madde 220 kapsamında bir örgütün varlığı için sıkı veya gevşek hiyerarşik bir bağın bulunması gerektiği ancak akrabalık, dernek, vakıf, iş hayatı ya da benzeri mahiyetteki sosyal ilişkilerden kaynaklı bağın veya disiplinli yapının örgütsel anlamda hiyerarşik bağa delil olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

*“TCK’nın 220. maddesi kapsamında bir örgütün varlığından söz edebilmek için en az üç kişinin, suç işlemek amacıyla hiyerarşik bir ilişki içerisinde, devamlı olarak, amaç suçları işlemeye elverişli araç ve gerece sahip bir şekilde bir araya gelmesi gerekmektedir. Örgüt, soyut bir birleşme olmayıp bünyesinde hiyerarşik bir ilişki barındırmaktadır. Bu hiyerarşik ilişki, bazı örgüt yapılanmalarında gevşek bir nitelik taşıyabilir.”*⁷⁵

Yargıtay kararından da anlaşılacağı üzere örgüt tüm unsurlarıyla amaç suçları işlemeye elverişli olmalıdır.

⁷³ Kadri İNCE (2020), “Türk Ceza Hukuku’nda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 15, S. 1, s. 241.

⁷⁴ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd.

⁷⁵ Yargıtay CGK, 26.09.2017, E. 2017/16-956, K.2017/370, Yargıtay 6. CD, 20.03.2017, E. 2014/9, K.2017/661, Yargıtay 16. CD, 07.2019, E. 2019/2233, K. 2019/4810.

e) Suç işlemek amacıyla kurulan örgütte eylemlerine sürekli olarak devam etme kastı bulunmalıdır.

Bu hususta madde metninde doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak bu hususta madde gerekçesinde

“örgütün varlığı için suç işlemek amacı etrafındaki fiilî birleşme yeterlidir. Örgüt, niteliği itibarıyla, devamlılık arzeder. Bu itibarla, kişilerin belli bir suçu işlemek için bir araya gelmesi hâlinde, örgüt değil, iştirak ilişkisi mevcuttur. İştirak ilişkisinden bahsedebilmek için, suç ortakları nezdinde suçun, konu veya mağdur bakımından somutlaşması gerekir. Buna karşılık, örgüt yapılanmasında, işlenmesi amaçlanan suçların konu veya mağdur itibarıyla somutlaştırılması zorunlu değildir.”

şeklinde üzerinde durulan ve örgütün varlığı için aranan bir diğer unsur ise suça özgü iştirak iradesinin ötesinde geçici olmayan amaç suçları işlemeye dönük süreklilik arz eden bir iradenin bulunmasıdır.⁷⁶

Yargıtay kararlarında da belirli ya da belirsiz birkaç suç işleme iradesi ile bir araya gelmenin örgüte değil iştirak iradesine konu olabileceği kabul edilerek suç örgütünün varlığı için gerekli süreklilik iradesine değinilmiştir.⁷⁷

“Örgüt niteliği itibarıyla devamlılığı gerektirdiğinden, kişilerin belli bir suçu işlemek veya bir suç işlemek için bir araya gelmesi halinde, örgütten değil ancak iştirak iradesinden söz edilebilecektir.”

Bu yönüyle de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu kesintisiz bir suçtur.⁷⁸ Fiili kesinti şüphelinin teslim olması, yakalanması ya da teslim olmaksızın kendi iradesi ile örgütten ayrılması ile gerçekleşecektir.

Hukuki kesinti ise iddianamenin kabulü ile oluşacaktır.⁷⁹ Örgüt mensubunun hakkında düzenlenen iddianamenin kabulünden sonraki tarihe konu eylemler yeni bir suç olarak kabul edilecektir.

f) Örgütün korkutuculuk gücünün olması gerektiğine ilişkin madde metninde ya da madde gerekçesinde bir düzenleme bulunmamaktadır.

Ancak öğretilerde suç örgütünün korkutuculuk yönünün olması gerektiği savunulmaktadır.⁸⁰

⁷⁶ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd.

⁷⁷ Yargıtay CGK, T: 26.09.2017, E: 2017/16-956, K: 2017/370.

⁷⁸ Cihan KAVLAK 2017, age. s. 340.

⁷⁹ Yargıtay CGK, T: 18.09.2012, E: 2012/303, K: 2012/296.

⁸⁰ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 106-107.

Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma suçunun madde metninde ya da madde gerekçesinde korkutuculuğa yönelik bir düzenleme bulunmamakta ise de öğretide savunulan görüşü doğrular mahiyetteki örgütün korkutuculuğuna ilişkin TCK'nın 106, 119, 149, 227 ve 265. maddelerinde nitelikli hal olarak “*Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak*” şeklindeki düzenlemeye yer verilmiştir.⁸¹

Kanun koyucu suç örgütü yönünden korkutuculuk unsurunu aramamış ancak bir kısım suçların suç örgütlerinin oluşturabileceği korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesini ilgili suça ilişkin nitelikli hal olarak düzenlemiştir. Kanaatimizce de bu düzenleme yerindedir. Suç örgütüne ilişkin korkutuculuk unsurunun her suç örgütü yönünden zorunlu olması mümkün değildir. Şöyle ki bilişim sistemlerini kullanmak ve mağdurları hileli hareketlerle ikna etmek suretiyle amaç suçları işlemeyi hedefleyen bir oluşumu korkutuculuk unsuru olmadığı için suç örgütü kapsamı dışında bırakmak yerinde olmayacaktır.

2.2.1.2.2. Örgüte Üye Olma

TCK'nın 220. maddesinin ikinci fıkrasında ise örgüt kurma ve yönetme eylemlerinin dışında örgüte üye olma eylemi “*Suç işlemek amacıyla kurulmuş olan örgüte üye olanlar cezalandırılır*” şeklinde düzenlenmiştir.

Madde metninden anlaşılacağı üzere suça konu örgüte üye olma fiilinin gerçekleşebilmesi için kurulmuş ve faaliyetlerine devam eden bir örgütün varlığı gerekmektedir.

Kişi örgütün amacını bilerek, isteyerek ve hiyerarşik yapıya doğrudan ya da dolaylı olarak dâhil olmayı kabul ederek örgüte üye olacaktır.

Örgüte üye olma fiilinin kabulü için failin üye olduğu örgütün suç işlemek amacına dönük bir organizasyon olduğunu bilmesi ve bu kapsamda örgüte üye olması gerekmektedir.⁸²

---

⁸¹ TCK m.227/6, Fuhuş : “*Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*”; TCK m. 265/4, Görevi yaptırmamak için direnme : “*Suçun, silahla ya da var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*”, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanunu, “*Nitelikli Haller*” başlıklı m. 4 : “*Bu Kanunda tanımlanan suçların (...) (1), bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır.*”.

⁸² İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 25.

Örgüte üye olacak failin örgütün amacını bilmesi yeterlidir. Bu amacı benimsemesine gerek yoktur. Örgüt üyesi bu örgüt üyeliği ile örgütün genel amacı dışında bireysel menfaatler elde etme amacı da güdüyor olabilir.

Örneğin uyuşturucu madde ticareti yapan ya da yapmak isteyen failin uyuşturucu madde sevkiyatını kolaylaştırmak amacıyla bölgedeki kaçak yollara hâkim olan terör örgütüne katılması halinde örgütün amacını benimsememiş olsa da bu amacı bilmesine rağmen örgüt hiyerarşisine girmesi nedeniyle örgüt üyeliğinden sorumlu olacaktır.

Örgütün amacını bilmeyen failin sorumluluğuna ilişkin olarak TCK'nın 30. maddesinde düzenlenen hata hükümleri uygulanacaktır. Hata hükümlerine ilişkin bölümde bu hususta detaylı açıklamalara yer verilmiştir.

Yargıtay'ın istikrar kazanan kararlarında örgüt üyeliğine ilişkin olarak aşağıdaki hususlar tespit edilmiştir:

“Örgüt üyesi, örgüt amacını benimseyen, örgütün hiyerarşik yapısına dâhil olan ve bu suretle verilecek görevleri yerine getirmeye hazır olmak üzere kendi iradesini örgüt iradesine terk eden kişidir. Örgüt üyeliği, örgüte katılmayı, bağlanmayı, örgüte hâkim olan hiyerarşik gücün emrine girmeyi ifade etmektedir. Örgüt üyesi örgütle organik bağ kurup faaliyetlerine katılmalıdır. Organik bağ, canlı, geçişken, etkin, faili emir ve talimat almaya açık tutan ve hiyerarşik konumunu tespit eden bağ olup, üyeliğin en önemli unsurudur. Örgüte yardımda veya örgüt adına suç işlemede de örgüt yöneticileri veya diğer mensuplarının emir ya da talimatları vardır. Ancak örgüt üyeliğini belirlemede ayırt edici fark, örgüt üyesinin örgüt hiyerarşisi dâhilinde verilen her türlü emir ve talimatı sorgulamaksızın tamamen teslimiyet duygusuyla yerine getirmeye hazır olması ve öylece ifa etmesidir.”⁸³

Örgüte üye olabilmek için yönetici kadrosundan birilerinin rızasına gerek olup olmadığı öğretideki tartışmalı konulardan biridir.

TCK'nın 220. maddesinin gerekçesinde de belirtilen⁸⁴ doğrultuda öğretide örgüt üyeliği için örgüt yöneticilerinin rızasına gerek olmadığı, örgüte üye olmak isteyen failin tek taraflı iradesi ile de örgüt üyeliğinin gerçekleşebileceği savunulmaktadır.⁸⁵

Yargıtay ise aşağıdaki gerekçelerle aksi görüştedir;

⁸³ Yargıtay CGK T: 10.06.2008, E: 2007/9-270, K: 2008/164

⁸⁴ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd.

⁸⁵ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 24; Mahmut CENGİZ (2015), *Türkiye'de Organize Suç Gerçeği ve Terörün Finansmanı*, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 86.

“Yerleşik yargısal kararlarda belirlenen ilkelere göre, failin salt silahlı örgüte ilgi duyması, örgüte katılmak için zemin arayışına girmesi, bu amaçla kendisini örgüte ulaştırabilecek kişilerle temasa geçmeye çalışması ve örgüt mensuplarıyla görüşüp buluşmadan salt örgüte katılmak amacıyla başka bir bölgeye yolculuk yapması silahlı örgüt üyeliği suçunun oluşumu için yeterli değildir.

...örgüt üyeliği suçunu tüm aşamalarda inkâr eden ve aralarında duygusal ilişki bulunan örgüt mensubu amcasının oğlunun İran’da bulunup bulunmadığını araştırmak üzere yurtdışına çıkmak istediğini belirten sanığın örgüte katılmak amacıyla bile olsa henüz örgüt mensuplarıyla buluşma ve görüşme sağlamaksızın komşu ülke topraklarına izinsiz giriş yapması keyfiyetinin de örgüt üyeliği suçunun oluşumu açısından tek başına yeterli olmaması karşısında”⁸⁶

Yargıtay ise somut olayda failin eylemlerini tek başına örgüte üyelik suçunun oluşması için yeterli olmadığı hususu üzerinde durmuştur. Dolaylı olarak failin tek taraflı eylemlerine konu somut olayda örgüt üyeliği için yönetici kabulü gerektiğine dair bir değerlendirme yapmamıştır.

Öğretide bir kısım yazarlar tarafından da örgüt üyeliği için örgüt kurucu ya da yöneticilerinin açık veya örtülü olarak failin üyelik iradesini kabul etmeleri gerektiği aksi takdirde üye olmak isteyen kişinin hiyerarşik yapıya tabi olamayacağı savunulmaktadır.⁸⁷

Kanaatimizce de örgüt üyeliği için örgüt yöneticilerinin rızasının gerekip gerekmediğine dair genel bir kabulde bulunmak yerine örgütün yapısına ve failin o aşamaya kadar gerçekleştirmiş olduğu eylemlerine/örgüte sağladığı katkıya göre karar verilmelidir.

Örgüt üyeliğine ilişkin bu hususlar diğer örgütler yönünden de geçerlidir.

Örgütün kurulma aşamasına katkı sağlayan/örgütü kuran kişiler devam eden süreçte örgütte üye konumuna geçseler de örgüte üye olmaktan değil daha ağır cezayı gerektiren örgüt kurma fiilinden sorumlu olacaklardır.

---

⁸⁶ Yargıtay CGK, T:10.06.2008, E:2007/9-270, K:2008/164.

⁸⁷ Nurullah BODUR ve Eshat ÖZKUL (2020), *Uygulamada Terör Örgütü Ve Terör Suçları*, Beşinci Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s.83; Vesile Sonay EVİK 2013, agm. s. 685.

2.2.1.2.3. Örgüt Faaliyetleri Çerçevesinde Suç İşleme

Önceki bölümlerde de izah edildiği üzere örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma eylemleri nedeniyle bir kişinin cezalandırılabilmesi için failin ayrıca örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suç işlemesine gerek yoktur. Ancak TCK'nın 220. maddesinin dördüncü fıkrasında örgüt faaliyetleri çerçevesinde suç işleyen kurucu, yönetici ve üyelerine ilişkin olarak da “*Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur*” hükmü düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen hüküm uyarınca örgüt faaliyeti kapsamında suç işleyen failler hem örgüt kurma, yönetme ve üye olma eylemlerinden birinden hem de işledikleri münferit suçtan cezalandırılacaklardır. Bu durumda gerçek içtima kuralları söz konusu olacak fail iki ayrı suçtan cezalandırılacaktır.⁸⁸

Ayrıca TCK başta olmak üzere mevzuatımızda düzenlenen birtakım suçlarda bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde ya da suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmiş olması da cezayı artıran nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.⁸⁹

Örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlara ilişkin olarak TCK'nın 220/5 maddesinde örgüt yöneticileri yönünden de sorumluluk getiren özel bir düzenleme yapılmıştır. Düzenlemede örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı örgüt yöneticilerinin de fail olarak cezalandırılacağı belirtilmiştir.

Madde metninde ve gerekçesinde⁹⁰ açık bir şekilde örgüt yöneticilerinin de işlenen suçlardan dolayı fail olarak sorumlu olacağı düzenlenmiş ise de öğretilerde bu hususa ilişkin farklı görüşler mevcuttur.

Maddenin beşinci fıkrasındaki bu düzenleme Alman Hukuku kaynaklı diğer iştirak türlerinden farklı olarak kabul edilen “*irade hâkimiyeti ve ikame edilebilirlik*” esaslarına tabi “*hâkimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik*” kuramına dayanmaktadır.⁹¹

⁸⁸ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 26.

⁸⁹ 5237 Sayılı TCK'nın Fuhuş başlıklı 227. maddesi 6. fıkra “*Bu suçların, suç işlemek amacıyla teşkil edilmiş örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek ceza yarı oranında artırılır.*”, 5607 Sayılı Kaçakçılık Kanununun Nitelikli Haller başlıklı 4. maddesi 1. fıkra “*Bu Kanunda tanımlanan suçların (...) (1), bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi halinde, verilecek ceza iki kat artırılır.*”

⁹⁰ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd.

⁹¹ Roxin 1963: 193, Aktaran Muhammet Emre TULAY (2019), “Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler (TCK m. 220/5)”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, s. 89 <https://dergipark.org.tr/tr/pub/taad/issue/44382/549062>

Öğretide örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlara ilişkin olarak örgüt yöneticileri yönünden de sorumluluk getiren düzenlemenin cezaların şahsiliği ilkesine aykırı olmadığı savunulmaktadır.⁹²

Aksi görüşe göre ise örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlara ilişkin olarak örgüt yöneticileri yönünden de sorumluluk getiren düzenlemenin bu haliyle cezaların şahsiliği ilkesine aykırı olduğu,⁹³ bu aykırılığın giderilebilmesi için işlenen suçla ilişkin olarak yöneticinin fiil veya faile ilişkin hâkimiyetinin varlığı⁹⁴ ya da fiil veya failin örgüt faaliyetleriyle uyumlu, örgüt menfaatine dönük örgüt tarafından reddedilemeyecek nitelikte olması şartlarının varlığı gerekmektedir. Aksi halde örgüt faaliyeti kapsamında örgüt üyelerinin kişisel saiklerle işledikleri ya da örgütün amaçladığından daha ağır bir nitelikte işledikleri suçtan yöneticinin de sorumlu olması söz konusu olacaktır.

Kanaatimizce de örgüte para vermeyen kişiyi sözlü olarak tehdit etmeleri yönünde yönetici emri ya da örgüt uygulaması varken bu amaçla gittiği yerde sözlü tehditten sonra yönetici emri veya örgüt uygulaması dışına çıkarak hal ve hareketlerinden hoşlanmadığı kişiyi eline aldığı sopayla döverek öldüren örgüt üyesinin bu eylemi nedeniyle örgüt yöneticisini sorumlu tutmak cezaların şahsiliği ilkesine aykırılık oluşturacaktır.

2.2.1.2.4. Örgüt Adına Suç İşleme

TCK'nın 220. maddesinin 6. fıkrasında “*Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır*” hükmü düzenlenmiştir. Ancak bu hususun yalnızca silahlı örgütler yönünden uygulanabileceği yönünde kısıtlama getirilmiştir. Ayrıca örgüt üyesi olmayan kişiye örgüte üye olma suçundan verilecek cezanın yarısına kadar indirilebileceği de düzenlenmiştir.

Öğretide, örgüt adına suç işleyen failin bu fiili işlemek suretiyle örgüte katılmayı da kabul ettiği gerekçesiyle düzenlemenin yerinde olduğu savunulmaktadır.⁹⁵ Aksini savunanlar tarafından ise kişinin işlediği suçtan başka bir suçtan dolayı sorumlu tutulmasının doğru olmadığı, işlenen suç yönünden ağırlaştırıcı

⁹² İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 30.; Muhammet Emre TULAY 2019, agm. s. 89.

⁹³ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2013, agm. s. 808.

⁹⁴ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 242.

⁹⁵ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günel KURŞUN 2007, agm. s. 41.

neden olarak yapılacak düzenlemenin yeterli olduğu yönündeki eleştiriler ileri sürülmektedir.⁹⁶

Yargıtay ise örgüt üyesi olmayan bir kişinin örgüt adına suç işlediğinin kabulü için suçun işlenmesinin örgüt tarafından istenmesini ya da suçun örgütün bilgisi dâhilinde gerçekleştirilmiş olması gerektiğini kabul etmektedir.⁹⁷

Kanaatimizce de örgütün sosyal medya hesaplarından aleni olarak yaptığı saldırı çağrılarını üzerine örgüt ile herhangi bir bağlantısı bulunmayan fail tarafından saldırının gerçekleştirilmesi halinde fail işlediği suça ek olarak TCK'nın 220/6 fıkrası uyarınca örgüt üyeliğinden de cezalandırılmalıdır.

2.2.1.2.5. Örgüte Yardım Etme

TCK'nın 220/7. maddesinde *“örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi ... “hükmü ile suç örgütüne yardım etme eylemi düzenlenmiştir. Fıkra metninden de anlaşılacağı üzere suçun oluşması için örgüte yardım eden failin, örgüt hiyerarşisine tabi olmayan/örgütte kurucu, yönetici ya da üye olarak bulunmayan kişilerden olması gerekmektedir.*

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından her ne surette olursa olsun örgütün hareketlerini kolaylaştıran ve örgütün varlığını sürdürmeye yönelik eylemlerin yardım kapsamında değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir.⁹⁸

Yapılan yardımdan örgütün ya da üyelerinin fiilen ya da doğrudan yararlanması zorunlu değildir. Örgütün amacına ya da örgüt üyesinin örgütsel faaliyetlerine dolaylı olarak yardım sağlıyor olması da suçun oluşması için yeterlidir.

Örgüte yardım eden kişinin örgüt üyelerinin aksine örgüt ile organik bir bağı ya da hiyerarşik yapılanmada yeri yoktur.⁹⁹ Örgüt üyelerinin örgüte yardım mahiyetindeki eylemleri örgüt hiyerarşisi içinde iş bölümü kapsamında gerçekleştiğinden örgüt üyesi olmanın bir gereğidir.

Bu suç karşımıza doğrudan örgüte yardım ya da örgüt üyelerine yardım şeklinde çıkabilecektir. Örgüt üyelerine yardımda dikkat edilmesi gereken husus, örgüt üyesinin yardım edilen eyleminin örgütsel faaliyetlere/örgüt amacına yönelik olması

⁹⁶ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 259.

⁹⁷ Yargıtay 16. CD, 18.07.2017, E. 2016/7162, K. 2017/4786.

⁹⁸ Yargıtay CGK. T:11.11.1991, E: 1991/9-242, K: 1991/305.

⁹⁹ Önder TOZMAN 2017, age. s. 324; İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 44.

ve bu durumun fail tarafından bilinmesi gerekliliğidir.¹⁰⁰ Aksi takdirde failin aralarındaki kişisel ilişkiye dayalı olarak örgüt üyesine yardım etmesi tek başına bu suçun oluşması için yeterli değildir.

6415 Sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4. maddesi ile düzenlenen terörizmin finansmanı suçu ile TCK'nın 316. Maddesinde düzenlenen silah sağlama suçu örgüte yardımın özel halleridir.

6415 sayılı Terörizmin Finansmanının Önlenmesi Hakkında Kanunun 4. maddesi ile düzenlenen terörizmin finansmanı suçu ile aynı kanunun üçüncü maddesi ile birtakım kanun, uluslararası sözleşme ve protokoller kapsamında yasaklanan ya da suç olarak belirtilen fiillerin gerçekleştirilmesi amacıyla fon sağlanması veya toplanması yasaklanmıştır. Terörizmin finansmanı suçu örgüte yardımın özel halidir. Genel düzenlemeye nazaran belirli şartların varlığına bağlanmıştır. Yine bu özel düzenlemenin varlığından da söz edebilmek için failin örgüt hiyerarşisine tabi olmayan/örgütte kurucu, yönetici ya da üye olarak bulunmayan kişilerden olması gerekmektedir. Örgüt yöneticisi ve üyelerinin bu suç kapsamındaki eylemleri örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçlarına konu olacaktır.¹⁰¹

7262 sayılı Kanun ile 27/12/2020 tarihinde maddeye ikinci fıkra olarak aşağıdaki hüküm eklenmiştir:

“Birinci fıkroda sayılan fiillerin, örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi tarafından gerçekleştirilmesi hâlinde bu kişiler hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları uyarınca verilecek ceza üçte birine kadar artırılır.”

Eklenen bu hüküm uyarınca birinci fıkra kapsamında kalan fon sağlanması veya toplanması mahiyetindeki fiillerin örgütü kuran veya yöneten ya da örgüt üyesi olan kişiler tarafından gerçekleştirilmesi hali bu failerin TMK'nın 5. maddesi delaletiyle TCK'nın 314. maddesi kapsamında örgütü kurma, yönetme ve üye olma eylemlerine ilişkin olarak belirlenecek cezalara dair cezayı artıran nitelikli hal durumuna getirilmiştir.

Yargıtay tarafından terör örgütüne silah ve finansman sağlanması dışındaki örgüte veya örgüt üyelerine bilerek ve isteyerek yapılan her türlü yardımın terör örgütüne yardım kapsamında kaldığı kabul edilerek yardım eylemlerine örnek olarak barınma, nakletme, istihbari bilgi sağlama, örgüt üyelerinin araştırılması ve

---

¹⁰⁰ age s. 41.

¹⁰¹ Yargıtay 16. CD, 25.10.2018, E. 2017/3141, K. 2018/3666.

yakalanmasını engellemeye yönelik imkân sağlama hallerini saymıştır. Ayrıca terörizmin finansmanı suçu örgüte yardımdan farklı daha organize, düzenli, süreklilik ve çeşitlilik arz edecek şekilde örgüt ile hiyerarşik bir bağ olmadan, belli bir organizasyon kapsamında ulusal ve uluslararası boyutta yapılan yardım eylemleri olarak kabul edilmektedir.¹⁰²

Örgüte yardım ile finansman sağlanması arasındaki farkın tespiti açısından fon kavramı ile kastedilenin ne olduğunun ortaya konulması gerekmektedir. Türk Dil Kurumu sözlüğünde fon kelime anlamı olarak “*Belirli bir iş için gerektiğince harcanmak üzere ayrılıp işletilen para, kaynak*” şeklinde tanımlanmıştır. Sözlük tanımındaki “gerektiğince” sözü ve Yargıtay’ın süreklilik arz etmesi gerektiği yönündeki görüşünden de anlaşılacağı üzere finansman sağlama örgüte yardıma oranla bir sistematik içerisinde olmalıdır. Örgüte yardım bir defaya mahsus ya da birkaç defaya mahsus doğaçlama bir şekilde gerçekleştirilebilir.

Ancak finansman sağlama ya da toplama eylemlerinin süreklilik ve yoğunluk arz edecek seviyeye ulaştığı takdirde örgüte üye olma suçuna konu olacağı gözetilmelidir.

Yargıtay fonun ne olduğu hususunda aşağıdaki şekilde kabulde bulunmuştur.

“Her iki kanuna göre de fon; para veya değeri para ile temsil edilebilen her türlü değer veya menfaat olduğundan, maddi değeri olan her şey fon olabilmektedir. Bu bakımdan, fonun para veya eşya olması zorunlu olmayıp “alacak hakkı” gibi bir ekonomik değer ihtiva etmesine rağmen eşya niteliği taşımayan şeyler olması da mümkündür.”

Yargıtay somut bir olaya ilişkin olarak terör örgütünün varlığını koruması ve örgütsel faaliyetleri sürdürebilmesi amaçlarına uygun olarak örgütün kırsalda faaliyet gösteren mensuplarına, sanık A.M. tarafından iki kez ekmek ile diğer erzak ve yaşam malzemesi, sanık A.K. tarafından un, tereyağı, şeker, çay ve ekmek, daha sonra on kg un, 3-4 kg peynir, dört kg bulgur ve deterjan gibi erzak ve yaşam malzemesi, sanık D.A. tarafından yiyecek, koyun, kitap ile iki adet dijital kamera ve 3.000 TL temin edildiği olaylarda sanıklar tarafından temin edilen para ve diğer eşyanın niteliği itibarıyla 6415 sayılı Kanun kapsamında "fon" mahiyetinde olduğunu ve sanıkların

---

¹⁰² Yargıtay CGK. T:13.02.2018, E: 2017/692, K: 2018/41.

örgüte yardımdan değil terörizmin finansmanı suçundan sorumlu olmaları gerektiğine karar vermiştir.¹⁰³

Örgüt mensubu olmayan kişiler tarafından silahlı örgüte silah sağlanarak da yardım edilmektedir. Bu duruma ilişkin olarak kanun koyucu özel bir düzenlemeye 5337 sayılı TCK'nın 315. maddesinde yer vermiştir. Silah sağlama suçu, seçimlik hareketli bir suçtur. Fail, silaha ilişkin olarak, üretmek, satın almak veya ülkeye sokmak suretiyle silahlı örgüte silah temin etme, nakletme ya da örgüte ait silahları depolama fiillerinden birini ya da birkaçını yaparak suçu işleyecektir.¹⁰⁴

Terörizmin finansmanı suçunda olduğu gibi bağımsız bir suç olarak düzenlenen silah sağlama suçunda da failin örgüt mensubu olmayan kişilerden olması gerekmektedir.¹⁰⁵ Suçun örgüt mensubu tarafından işlenmesi halinde failin, örgüt üyeliğinden (TCK'nın 314/2) ve tehlikeli maddelerin izinsiz olarak bulundurulması suçundan (TCK'nın 314/3, 220/4. maddeleri delaletiyle TCK'nın 174/1-2) sorumlu olacağı belirtilmiştir.¹⁰⁶

Silah sağlama suçu kasten işlenebilen suçlardandır. Fail örgütün amacını benimsemese de bilmeli ve bu kapsamda örgüte silah sağlama suçuna konu eylemleri gerçekleştirmelidir.¹⁰⁷

Fail suç örgütünün varlığından haberdar olup, örgütün 314. maddeye özgü amacını bilmediği durumlarda ise hata hükümleri uyarınca daha az cezayı gerektiren TCK'nın 220/7. maddesi kapsamında suç işlemek amacıyla kurulmuş örgüte yardım etme suçundan sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Fail silah sağladığı kişilerin örgüt mensubu olduğunu bilmiyorsa 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 12. maddesi uyarınca Silah Ticareti suçundan sorumlu olacaktır.

Örgüt propagandası yapma suçu da neticesi yönüyle örgütün meşrulaştırılmasını sağlayan örgüte yardımın özel hallerinden biridir. Bu itibarla propaganda ile örgüte yardım suçu arasındaki farkın tespiti de önem arz etmektedir.

---

¹⁰³ Yargıtay CGK. T:13.02.2018, E: 2017/692, K: 2018/41.

¹⁰⁴ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günel KURŞUN 2007, agm. s. 45.

¹⁰⁵ Yargıtay CGK, 24.9.2009, E. 2008/9-78, K. 2009/39.

¹⁰⁶ Yargıtay 16. CD, 27.06.2016, E. 2016/3879, K. 2016/4520.: "...tüm dosya kapsamına göre DHKP/C terör örgütü içerisinde aktif bir şekilde faaliyet gösterdiği, örgüt adına kampta eğitim aldığı, evde bomba ve silahlarla yakalandığı bu şekilde örgütün hiyerarşik yapısına dahil üyesi olduğu anlaşılan sanık hakkında yukarıda gösterilen şekilde uygulama yapılması yerine suç vasfında yanılıya düşülerek yazılı şekilde hüküm kurulması."

¹⁰⁷ Nurullah BODUR ve Eshat ÖZKUL 2020, age. s. 184.

Yargıtay yerleşik uygulamalarında ise bu hususa ilişkin olarak maddi niteliği bulunan propagandaların örgüte yardım suçuna konu olacağı, maddi niteliği olmayanların ise propaganda suçuna konu olacağı belirtilmiştir.¹⁰⁸ Ancak Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun bu görüşü bir kural mahiyetinde değildir. İki eylem arasındaki ayırt edici temel noktanın belirlenmesidir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında belirtilen görüş ile uyumlu olarak öğretide de maddi niteliği bulunmayan üye veya destekçi teminine çabalamanın propaganda suçuna konu olduğu ancak yardıma konu fiillerin maddi ve manevi nitelikte olabileceği belirtilmektedir.¹⁰⁹

Örgüt propagandası yapılan ve bilet gelirleri örgüte aktarılan konser benzeri bir faaliyet örgüte yardım etme suçuna, bilet gelirleri olmayan ya da gelirleri örgüte aktarılmayan konserdeki sözler ise propaganda suçuna konu olacaktır.

Son dönemlerde örgüte yardım etme suçuna ilişkin olarak sıkça gündeme gelen tartışmalı bir diğer konu da Asya Katılım Bankası A.Ş isimli finans kuruluşu bünyesinde hesap açma, para yatırma ya da benzer mahiyetindeki bankacılık faaliyetlerinin FETÖ/PDY isimli terör örgütüne yardım suçuna konu olup olmayacağı ile ilgilidir.

Para yatırma tarihlerinde para yatırılan finans kuruluşunun yasal izinlere sahip bir yer olması nedeniyle bu kuruluş bünyesinde yapılan işlemlerin terör örgütüne yardım suçuna konu olup olamayacağı tespit edilmelidir.

Öncelikle Asya Katılım Bankası A.Ş. ile ilgili sürecin ortaya konulması gerekmektedir.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararında ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun 28/05/2015 tarihli Asya Katılım Bankası A.Ş. Mali Durum Tespit Raporu'nda Asya Katılım Bankası A.Ş. ile ilgili sürece dair aşağıda belirtilen tespitlerde bulunulmuştur:¹¹⁰

---

¹⁰⁸ Yargıtay CGK. T:03.03.2009, E: 2008/9-184, K: 2009/43, "Ceza Genel Kurulu'nun 12.02.2008 gün ve 230-23 sayılı kararında da belirtildiği üzere; 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY'nin 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt, yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nin 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir."

¹⁰⁹ Fischer 2018: 109, Aktaran İzzet ÖZGENÇ, Cumhuriyet ŞAHİN ve İlhan ÜZÜLMEZ 2019, agm. s. 14-15.

¹¹⁰ Yargıtay CGK. T:05.10.2021, E: 2019/9-261, K: 2021/450.

"15/01/2014 tarihinde ulusal medyada yayınlanan ve Fetullah GÜLEN'e ait olduğu iddia edilen 25/12/2013 tarihli bir telefon konuşmasında; Fetullah GÜLEN'le konuşan kişinin bankanın likidite durumuna ilişkin olarak bilgi verdiği ve örgüt içerisindeki kişiler ile bu kişilerin çevrelerinin bankaya yönlendirilmesi noktasında Fetullah GÜLEN'den onay aldığı ve örgüt liderinin de bu talebe onay verdiği, Fetullah GÜLEN'e ait olduğu iddia edilen bu konuşmanın içeriği ile bankadan mevduat çıkışının yoğun bir şekilde yaşandığı Aralık 2013 - Haziran 2014 arasındaki döneme ilişkin yapılan incelemeler neticesinde ise olağan bankacılık faaliyetleri ile bağdaşmayacak şekilde bankaya mevduat yönlendirmesi yapıldığı kanaatine varıldığı, 01/01/2013 - 30/06/2014 tarihleri arasındaki dönemde Asya Katılım Bankası A.Ş. nezdinde 334.123 adet hesabın açıldığı, hesap açılışlarının 06/01/2014 tarihinden itibaren artış gösterdiği, en fazla hesap açılışının 30/01/2014 tarihinde 6.069 adet olarak gerçekleştiği, ülkemizde yaşanan 2000 ve 2001 yılı bankacılık krizleri sonrasındaki süreçte, hem sektör genelinde hem de bankanın mevduat kaleminde bu denli büyük mevduat çıkışı yaşanmamışken, açılan hesap sayısındaki artışın bir yönlendirmenin neticesi olduğunun düşünüldüğü"

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından ayrıca söz konusu finans kuruluşunun desteklenmesi yönündeki sürece ve verilen talimatlara ilişkin olarak aşağıda belirtilen tespitlerde bulunulmuştur:

"Bankanın bahse konu finansal krizin aşılabilmesi için örgüt lideri Fettullah Gülen tarafından 25.12.2013 tarihinde Bank Asya'ya para yatırılması yönünde talimat verildiği, söz konusu talimatın banka yönetimi tarafından Kamuyu Aydınlatma Platformunda tektip edilmediği gibi bankanın Genel Müdürü A. B. 'den Yönetim Kurulu Başkanı E. B. ve Yönetim Kurulu Üyeleri E. G., Z. E., M. U., R. K, M. G. ve A. Ç.'e 06.01.2014'de iletilen 05.01.2014 tarihinde banka çalışanı G. Y.'in A. B.'a gönderdiği "Affınıza mahçuben" konulu elektronik posta mesajının içeriğinde "...Bizim iklimimizden bir ağabeyim .... Bankamız için seferberlik ilan ettik, aynen 2001'de olduğu gibi, neyimiz varsa namusumuz bildiğimiz bankamız için yarından tezi yok getireceğiz .... Arkadaşlar evini arabasını satacak, gerekirse başka bankalardan kredi çekecek bankamıza mevduat koyacağız..." ifadeleri yer almaktadır. Bu doğrultuda talimat kapsamındaki ekonomik ve rasyonel saike dayanmayan bir şekilde hesabı olmayan kişilerin bankada hesap açtıkları, hesabı olan kişilerin ise cari ve katılım hesaplarında bulunan mevduatlarında artışa gittikleri veya muhtelif bankacılık işlemleriyle bankaya likitide sağladıkları anlaşılmaktadır.

İkinci talimat ise 28.08.2014 tarihi olup bu talimat sonrasında da Eylül - Ekim aylarında para yatırılmasına ilişkin yoğun bir kampanya gerçekleştirildiği görülmektedir.

...

Bank Asya'ya para yatırılması talimatlarından üçüncüsü BDDK'nın bir kısım banka imtiyazlı pay sahibine tedbir uyguladığı ve akabinde fon yönetimi tarafından banka yönetiminin değiştirildiği tarih olan 04.02.2015'tir. Bu tarihte sosyal medya paylaşımları ve banka şubeleri önünde yapılan eylemlerle kişilerin bankaya para yatırmaya yönlendirildiği ve sembolik (50-100 TL) olsa dahi yeni hesap açma ve para yatırma işlemlerinin gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.”

Yargıtay kararında da özellikle yasal bir işlem olarak görünen bankacılık faaliyetinin örgüt liderinden gelen talimat üzerine örgüte destek sağlanması amacıyla örgütsel bir eylem olarak kabulü gerektiği üzerinde durulmuştur. Örgüt liderinin talimatı üzerine bankacılık faaliyetlerinde meydana gelen rutin dışı artış verileri de örgütsel iradenin varlığına delil olarak kabul edilmiştir.

Kararlarda belirtilen hususlardan görüleceği üzere örgüt yöneticileri tarafından örgüte yönelik baskıyı kırmak ve psikolojik üstünlük sağlamak amacıyla örgüte katkı sağlayacağı saiki ile örgüte ait finans kuruluşunda yeni hesaplar açılması ve yeni açılan hesaplara ve önceden açılmış mevcut hesaplara para yatırılması yönünde talimat verildiği sabittir.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus söz konusu finans kuruluşunda örgüt talimatı öncesinde olduğu gibi rutin bankacılık faaliyeti yürütenler ile örgüt talimatı üzerine hareket edenlerin ayırt edilmesidir. Bu farkın tespiti hususunda ise Yargıtay 3. Ceza Dairesi aşağıdaki kıstasları belirlemiştir:¹¹¹

“...BDDK'nın 29.05.2015 tarihli kararı ile temüttü hariç ortaklık hakları ile yönetim ve denetimi Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna devredilen ve 22 Temmuz 2016 tarihli kararı ile de 5411 sayılı Bankacılık Kanununun 107. maddesinin son fıkrası gereğince faaliyet izni kaldırılıncaya kadar yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden, FETÖ/PDY silahlı terör örgütü ile iltisaklı Asya Katılım Bankası A.Ş'de gerçekleştirilen rutin hesap hareketlerinin örgütsel faaliyet ya da örgüte yardım etmek kapsamında değerlendirilemeyeceği gözetilerek, örgüt liderinin talimatı üzerine örgütün amacına hizmet eden ve bankasının yararına yapılan ödeme ve sair

---

¹¹¹ Yargıtay 3. CD, 26.10.2021, E. 2021/1286, K. 2021/9738.

işlemlerin, örgüte üye olmak suçu bakımından örgütsel faaliyet, tek başına ise örgüte yardım etmek olarak kabul edilebileceği nazara alındığında; sanığın Bank Asya hesap hareketlerine ilişkin dökümün ayrıntı içermemesi dikkate alınarak, hesap açılış tarihinden itibaren Bank Asya hesap hareketleri dökümünün dosyaya temini ile örgüt liderinin talimatı üzerine katılım hesabı açma ve mevduat artışı gibi mutad dışına çıkan hesap hareketi bulunup bulunmadığının gerektiğinde bilirkişi incelemesi de yaptırılarak tespiti gerekirken eksik araştırma ve inceleme ile yazılı şekilde karar verilmesi,”

Yargıtay Ceza Genel Kurulu, Yargıtay 3. Ceza Dairesi ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu raporundaki tespitlerden anlaşılacağı üzere failin Asya Katılım A.Ş bünyesindeki faaliyetlerinin örgüte yardım suçuna konu olabilmesi için:

-Faile ait hesabın geçmişe dönük hareketlerinin incelenmesi,

-Failin hesap hareketlerinde örgüt tarafından talimat verilen dönemlere ilişkin olarak hesap açma ya da mevcut hesapta bakiye artışında bulunma gibi bir durum olup olmadığının tespit edilmesi,

-Failin rutin bankacılık faaliyetleri dışına çıkan işlemler yapıp yapmadığının tespiti açısından talimat tarihlerinde işlem yapılmış olduğunun tespiti ile yetinilmemesi, ayrıca bu tarihlerden önce ve özellikle finans kuruluşunun Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun yönetimine geçtikten sonraki süreçte benzer hesap hareketlerinin bulunup bulunmadığının tespitinden sonra gerekirse bilirkişi incelemesi yaptırılarak değerlendirme yapılması gerektiği belirtilmektedir.

Kanaatimizce Yargıtay'ın bu husustaki görüşleri şüpheden sanık yararlanır ilkesi ve masumiyet karinesi ile bağdaşmamaktadır. Şöyle ki;

Olay tarihinde yasal bankacılık faaliyetlerine devam eden finans kuruluşu bünyesinde işlem yapan failin eyleminin sadece işlem tarihi göz önünde bulundurularak eyleminin ve kastının örgüte yardım mahiyetinde olduğunu kabul etmek mümkün değildir.

Talimat tarihlerinde ilk defa işlem yapan failin söz konusu talimatı bildiği ya da en azından bilebilecek durumda olduğu yan delillerle ortaya konulmalıdır.¹¹²

Örneğin işlemin açıklama kısmına kastını ortaya koyan “safımız belli olsun, hocamızın yanındayız vb” açıklamaların eklenmiş olması ya da başka bir bankadan

---

¹¹² Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 298.

kredi çekilerek elde edilen paranın yatırılmış olması gibi durumlar failin kastına ilişkin olarak ortaya konulmalıdır.

Failin örgüt talimatını bilebilecek durumda olması da failin örgüte ait özel okulda öğretmenlik yaptığının tespiti gibi yan delillerle ortaya konulabilecektir. Örgütün öğretmenler ve eğitim kurumları vasıtasıyla insan kazanmaya dönük bir sisteme sahip olduğu da göz önünde bulundurulduğunda örgüte ait özel okulda çalışan failin söz konusu talimatı bilmemesi mümkün değildir.

Dikkat edilmesi gereken bir diğer husus da söz konusu finans kuruluşunun 1996 yılında kurulduğu ve 2015 yılına kadar görünüş itibariyle yasal zeminde faaliyet gösterdiği dikkate alındığında, talimat öncesi olduğu gibi talimat sonrası da talimattan habersiz olarak çeşitli saiklerle (faizsiz olması, kredi kartının avantajlı olması, evine yakın olması vb.) söz konusu bankada bankacılık faaliyeti yapan kişilerin bulunmasının kaçınılmaz olmasıdır. Burada önemli olan husus talimat sonrası dönemde finans kuruluşunun faizsiz olması, kredi kartının avantajlı olması, evine yakın olması ve benzeri saiklerle ilk defa işlem yapan kişilerin belirlenerek diğerlerinden ayırt edilmesidir.

Örneğin bir an için talimat öncesi dönemde söz konusu bankada rutin bankacılık faaliyetleri kapsamında ayda ortalama 1.000 hesap açıldığını ve talimat sonrası ayda ortalama açılan hesap sayısının 5.000'e çıktığını kabul ettiğimiz takdirde 5.000 hesap içinden her ay olduğu gibi rutin bankacılık faaliyeti kapsamında işlem gerçekleştiren ve ilk defa hesap açan, örgütsel talimattan haberi olmayan ya da o amaçla hareket etmeyen, suç işleme kastı bulunmayan iyi niyetli 1.000 kişi ayırt edilemeyecektir.

Bu itibarla ispat yükünü faile yükleyerek söz konusu işlemi örgüte yardım amacıyla yapmadığını ortaya koymasını beklemek ceza hukukunun temel ilkelerine aykırıdır.

Asya Katılım A.Ş. bünyesinde hesap açılması ve para yatırılması eylemlerinin örgüte yardım suçuna konu olup olamayacağı hususunda farklı bir bakış açısı ile yaklaştığımızda işlemin açıklama kısmına "safımız belli olsun, hocamızın yanındayız vb." açıklamalar ekleyen failin kastının terör örgütüne yardım olduğunu kabul etmek oldukça zordur. Kamu görevlisi ya da esnaf olup sıradan hayatına devam etme gayesi bulunan fail terör örgütü olduğunu bildiği bir yapılanmaya açık kimlik bilgilerini belirterek ve açıklama yazarak yardım etmeyecektir. Failin eylemi suçun maddi

unsurları yönünden tipik ise de manevi unsuru yönünden tartışmalıdır. Failler örgütün topluma meşru görünen “cemaat” olarak kabul gören yönüyle irtibat halinde olmuştur. Fail örgütün yapısını ve amacını bilerek hareket etmelidir. Failin işleme eklediği açıklamadan kastının örgüte yardım olmadığı açıktır. Burada failin savunmaları dikkate alınarak hata hükümleri kapsamında değerlendirme yapılmalıdır.

Failin yardım mahiyetindeki eyleminden örgüt mensuplarının haberdar olup olmaması gerektiği hususunda da öğretide farklı görüşler bulunmaktadır.

Bir görüşe göre yardım suçunun oluşabilmesi için örgütün bu yardımdan haberdar olması gerekmektedir.¹¹³

Diğer görüşe göre ise TCK madde 39’da düzenlenen şeriklik üzerinden yola çıkılarak diğer suçlarda olduğu gibi örgüte yardım suçunda da örgütün yardımdan haberdar olmasına gerek yoktur.¹¹⁴

Kanaatimizce de örgütün yardımdan haberdar olmasına gerek yoktur. Örneğin devriye olarak gezen güvenlik güçlerini yanlış yönlendirerek dağlık arazide saklanan örgüt mensuplarının yakalanmasını engelleyen failin eylemini örgüt mensuplarının bilmemesi suçun oluşmasına engel değildir.

Fail doğrudan örgüte yardım edebileceği gibi, örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçlara da yardım edebilir. Bu durumda failin kastının ne olduğu ortaya konulmalıdır. Fail örgütten haberdar ve suçun bu örgütün faaliyeti kapsamında işlendiğini biliyor ve buna rağmen eylemlerine devam ediyor ise örgüte yardım suçundan da sorumlu olacaktır.¹¹⁵

Genel olarak örgüt mensuplarına yapılan yardım örgüte yardım olarak kabul edilmektedir. Ancak örgüt mensubu olan kişiye kişisel saiklerle (akrabalık, arkadaşlık vb.) yapılan örgüte katkı sağlamayan yardımlar bu kapsam dışında kalacaktır.¹¹⁶ Örneğin çocukluk arkadaşı olan örgüt mensubuna hastalığını tedavi ettirmesi için ilaç ya da para temin eden kişinin eylemi yardım suçu kapsamında değerlendirilmeyecektir.

Fail tarafından örgüte yardım amacıyla gerçekleştirilen eylemin teşebbüs aşamasında kalması mümkündür.¹¹⁷ Örgüt üyesinin saklandığı evden çıkarak

---

¹¹³ Önder TOZMAN 2017, age. s. 333.

¹¹⁴ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 313.

¹¹⁵ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 40; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 322

¹¹⁶ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 45.

¹¹⁷ Nurullah BODUR ve Eshat ÖZKUL 2020, age. s. 124; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 87; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 419.

bulduğu şehirde rahat dolaşabilmesi için örgüt üyesine bir çocuk ile sivil kıyafetler gönderen ve kıyafetler ulaşmadan yakalanan failin eylemi teşebbüs aşamasında kalmış örgüte yardım etme suçunu oluşturacaktır.

2.2.1.2.6. Örgüt Propagandası Yapma

TDK sözlüğünde propaganda “*Bir öğreti, düşünce veya inancı başkalarına tanıtmak, benimsetmek ve yaymak amacıyla söz, yazı vb. yollarla gerçekleştirilen çalışma, yaymaca*” olarak tanımlanmıştır.¹¹⁸ Bu tanımdan da anlaşılacağı üzere propaganda faaliyetleri ifade özgürlüğünün bir parçasıdır.

Anayasanın 25 inci maddesinde “*Düşünce ve kanaat hürriyeti*” başlığı ile ve 26. maddesinde “*Düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti*” başlığı ile düşünce ve ifade özgürlüğüne ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

Anayasa Mahkemesi de vermiş olduğu kararlarında ifade özgürlüğünün, sadece düşünce ve kanaate sahip olma özgürlüğünü değil aynı zamanda sahip olunan “*düşünce ve kanaati açıklama ve yayma*”, buna bağlı olarak “*haber veya görüş alma ve verme*” özgürlüklerini de kapsadığı belirtilmektedir. Bu doğrultuda ifade özgürlüğü, kişilerin haber ve başkalarının fikirlerine özgürce ulaşabilme, edindiği düşünce ve kanaatlerden dolayı kınanmama, bunları çeşitli kanallarla serbestçe ifade edebilme, başkalarına aktarabilme ve yayabilme anlamındadır.¹¹⁹

Anayasamızın 26. maddesinin 2. fıkrasında ise bu hürriyetlerin aşağıda belirtilen durumlarda sınırlanabileceği belirtilmiştir;

“Bu hürriyetlerin kullanılması, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği, Cumhuriyetin temel nitelikleri ve Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünün korunması, suçların önlenmesi, suçluların cezalandırılması, Devlet sırrı olarak usulünce belirtilmiş bilgilerin açıklanmaması, başkalarının şöhret veya haklarının, özel ve aile hayatlarının yahut kanunun öngördüğü meslek sırlarının korunması veya yargılama görevinin gereğine uygun olarak yerine getirilmesi amaçlarıyla sınırlanabilir”

Bu kapsamda ceza hukukumuzda kamu güvenliğini sağlamak amacıyla propaganda faaliyetlerine konu ifade hürriyeti kısıtlanarak TCK’nın 220/8. maddesinde suç örgütünün propagandasının yapılmasını “*Örgütün cebir, şiddet veya*

¹¹⁸ Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 12/04/2021).

¹¹⁹ Ulaş KARAN (2018), *Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-2*, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi, Ankara, s. 61.

tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi ...” şeklindeki hüküm ile suç olarak düzenlemiştir.

Aynı fıkra ile suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hali de cezayı ağırlaştırıcı nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Kanun koyucu tarafından ifade özgürlüğünün alanını genişletmeye yönelik olarak 2013 yılında 6459 sayılı Kanunun 8. maddesi ile yapılan değişiklik ile “*veya amacının*” ibaresi madde metninden çıkartılmıştır. Failin meşru gösterme, övme ve teşvik etme eylemlerini örgütün amacı yönünden suç olmaktan çıkarmış, suçun varlığı için failin meşru gösterme, övme ve teşvik etme eylemlerini örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerine yönelik olması şartına bağlamıştır.

Örgüt propagandası yapma suçunun faili herkes olabilir. Örgüt yöneticisi veya üyesi yönünden ise örgüt propagandasına konu eylemler ayrı suç olarak değerlendirilmektedir.¹²⁰

Detayları sonraki bölümlerde açıklandığı üzere propaganda suçuna teşebbüs mümkündür.¹²¹ Çantasında propaganda suçuna konu materyaller ile miting alanına girmek üzere iken yakalanan failin eylemi teşebbüs aşamasında kalmış olarak kabul edilecektir.¹²²

Propaganda suçu ancak özel kastla işlenebilen suçlardandır.¹²³ Ancak öğretide aksi görüşü savunanlar da bulunmaktadır.¹²⁴

Propaganda suçundan söz edebilmek için söz konusu örgütün varlığını kabul eden önceden verilmiş bir mahkeme kararının varlığı gerekli midir? Bu hususta farklı görüşler bulunmaktadır. Şöyle ki;

Yargıtay tarafından propaganda ve örgüte üye olma suçlarının oluşabilmesi için söz konusu örgüt hakkında önceden verilmiş bir mahkeme kararının varlığı

---

¹²⁰ Yargıtay, 16. CD, 26.04.2021, E. 2020/2619, K. 2021/2898, “...*teyiz konusu dosyadaki suç ile birleştirme talep edilen dosyadaki suçların farklı tarihlerde işlendikleri gibi terör örgütü propagandası yapma suçunun, silahlı terör örgütüne üye olma suçunun unsuru veya artırım sebebi olmadığı da gözetildiğinde, sanık müdafinin dosyaların birleştirilmesi gerektiği yönündeki teyiz itirazı yerinde bulunmamıştır.*”

¹²¹ Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 539.

¹²² Yargıtay 9. CD, 11.04.2012, 2010/5244 E. 2012/4760 K.

¹²³ Önder TOZMAN 2017, age. s. 347.

¹²⁴ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 321.

aranmamaktadır. Ancak faillerin örgütün varlığını bilebilecek durumda olduklarının da propagandaya konu yargılamada açıkça ortaya konulması gerektiği belirtilmiştir.¹²⁵

Öğretide ise Yargıtay ile aynı doğrultuda görüşler¹²⁶ olmakla birlikte aksi yönde propaganda ve örgüte üye olma suçlarının oluşabilmesi için söz konusu örgüt hakkında örgütün varlığına ilişkin olarak Yargıtay tarafından onanmış bir mahkeme kararının varlığının gerekli olduğu yönünde görüşler de mevcuttur.¹²⁷

Kanaatimizce Yargıtay uygulaması ve bu yöndeki öğreti görüşü yerindedir. Şöyle ki aksinin kabul edilmesi halinde örgüt yöneticilerinin ve üyelerinin tamamının yurt dışında olduğu ya da yakalanamadıkları durumlarda 5237 sayılı CMK'nın 247/3. maddesi uyarınca söz konusu örgüt ile ilgili olarak örgüt kuruculuğuna, yöneticiliğine ya da üyeliğine ilişkin bir karar verilmesi mümkün olmayacaktır. Bu durumda da ülkede yaşayan ve örgüt propagandası yapan kişilere cezai yaptırım uygulanması mümkün olmayacaktır.

Örgüt propagandası yapma suçu neticesi yönüyle örgütün meşrulaştırılmasını sağlayan örgüte yardımın özel hallerinden biridir. Bu itibarla propaganda ile örgüte yardım suçu arasındaki farkın tespiti önem arz etmektedir. Yargıtay yerleşik uygulamalarında ise bu hususa ilişkin olarak maddi niteliği bulunan propagandaların örgüte yardım suçuna konu olacağı, maddi niteliği olmayanların ise propaganda suçuna konu olacağı belirtilmiştir.¹²⁸

Suçun oluşabilmesi için suça konu eylemlerin bir kişiye aktarılmış/ulaşmış olması gerekmektedir. Teşebbüs halinde ise failin suça konu eylemleri ikinci bir kişiye

---

¹²⁵ Yargıtay CGK. T:17.03.2021, E: 2019/9.MD-554, K: 2021/117, "Suç tarihi itibarıyla FETÖ/PDY'nin silahlı terör örgütü olduğuna ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme kararının bulunmaması, neticeyi bilerek ve isteyerek tipik hareketi gerçekleştiren sanığın kanuni yönden sorumlu tutulmasına engel teşkil etmeyecektir. Ayrıca örgüt piramidi içindeki konumu itibarıyla "mahrem alan" yapılanmasında yer alması, sanığın eğitim düzeyi, yaptığı görev nedeniyle edindiği bilgi ve tecrübeleri ile örgütteki konumu itibarıyla bu oluşumun bir silahlı terör örgütü olduğunu bilebilecek durumda olduğu anlaşıldığından; kaldı ki bu yönde bir savunması da bulunmadığından sanık hakkında TCK'nın 30. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen hata hükmünün uygulanma olanağı bulunmamaktadır. Bu sebeplerle, sanık yönünden TCK'nın 314/2. maddesi kapsamında silahlı terör örgütüne üye olma suçunun tüm unsurlarıyla oluştuğunun kabulü gerekmektedir"

¹²⁶ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 352.

¹²⁷ Nurullah BODUR ve Eshat ÖZKUL 2020, age. s. 102.

¹²⁸ Yargıtay CGK. T:03.03.2009, E: 2008/9-184, K: 2009/43, "Ceza Genel Kurulu'nun 12.02.2008 gün ve 230-23 sayılı kararında da belirtildiği üzere; 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi ile 5237 sayılı TCY'nin 220/7. maddesinin unsurları benzerlik arz etmekte ve bir kısım fiiller her iki maddede de düzenlenmiş bulunmakta ise de, uygulamada benimsenen en ayırıcı ölçüt, yardım fiillerinin maddi nitelikte bulunup bulunmamasıdır. Maddi nitelikteki yardım fiilleri suç tarihinde yürürlükte bulunan normlar dikkate alınmak suretiyle 5237 sayılı TCY'nin 220/7. maddesi kapsamında, maddi nitelikte olmayan fiiller ise 3713 sayılı Yasanın 7/2. maddesi kapsamında değerlendirilmelidir."

aktarma kastı ve eylemin ulaşma imkânı bulunmalıdır. Kişinin evde tek başına bulunduğu sırada suça konu eylemleri gerçekleştirmesi, arkadaşı olmayan ve paylaşımları kapalı olan sosyal medya hesabından paylaşım yapması ya da kişinin evinde bulunan sandığında örgüt propagandası mahiyetinde sözler olan metinler bulunması suçun teşebbüs hali de dâhil olmak üzere oluşması için tek başına yeterli değildir.

Sosyal medya hesapları üzerinden propaganda içerikli yapılan paylaşımları paylaşarak, beğenerek, favoriye alarak ya da başka bir suretle başkalarına da ulaşmasını sağlayacak fiiller propaganda suçunu oluşturacaktır. Ancak fail tarafından başkalarına iletme kastının olmadığı, arşivlemek, kaydetmek, eleştirmek amacıyla söz konusu işlemi yaptığı ileri sürülür ise bu yöndeki savunması delil durumuna göre değerlendirilmelidir.

Propaganda suçunun oluşabilmesi için aleniyet şartı yoktur. Ancak suçun oluşabilmesi için suça konu eylemlerin bir kişiye aktarılmış olması gerektiğinden niteliği itibariyle aleniyet olduğu bir an için akla gelse de birebir yapılacak propaganda eylemleri de söz konusu olduğundan aleniyeti propaganda suçunun zorunlu unsuru olarak kabul etmek mümkün değildir.

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun 7. maddesinin 2. fıkrasında terör örgütlerine özgü olarak propaganda suçu düzenlenmiştir. Madde metninin güncel hali aşağıdaki gibidir:

“Terör örgütleri

Madde 7 –

...

Terör örgütünün; cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır. Ayrıca, basın ve yayın organlarının suçun işlenmesine iştirak etmemiş olan yayın sorumluları hakkında da bin günden beş bin güne kadar adli para cezasına hükmolunur. Haber verme sınırlarını aşmayan veya eleştiri amacıyla yapılan düşünce açıklamaları suç oluşturmaz. Aşağıdaki fiil ve davranışlar da bu fıkra hükümlerine göre cezalandırılır:

a) (Mülga: 27/3/2015-6638/10 md.)

b) Toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmese dahi, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde;

1. Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması ya da taşınması,
2. Slogan atılması,
3. Ses cihazları ile yayın yapılması,
4. Terör örgütüne ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi.”

3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nun “Terör örgütleri” başlıklı 7. maddesi 2006 yılında değiştirilmiştir. Maddenin propaganda suçunu düzenleyen ikinci fıkrasının değişiklikten önceki hâli aşağıdaki gibidir:

“Terör örgütünün propagandasını yapan kişi, bir yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi hâlinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır...”

Madde metninde 2006 yılında yapılan değişiklikten anlaşılacağı üzere suçun oluşabilmesi için terör örgütünün ya da benimsediği fikirlerin övülmesi tek başına propaganda suçu için yeterli değildir. Terör örgütünün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek mahiyette propagandasının yapılması gerekmektedir.

Terör örgütünün propagandasını yapma eyleminin basın ve yayın yolu ile işlenmesi neticesi itibariyle daha zararlı bulunduğundan cezayı artıran nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Madde metninde bir takım fiil ve davranışlar tahdidi olarak sayılmış bu fiil ve davranışların, terör örgütünün üyesi veya destekçisi olduğunu belli edecek şekilde gerçekleştirilmesi halinde terör örgütünün propagandasını yapma suçunun oluşacağı kabul edilmiştir. Bu fiil ve davranışların bir toplantı ve gösteri yürüyüşü sırasında gerçekleşmiş olması zorunlu değildir. Fail evine gelen kalabalık misafir grubuna yönelik olarak bu mahiyette fiil ve davranışlar gerçekleştirdiği takdirde cezai yaptırım ile karşılaşacaktır.

Madde metninde sayılan “Slogan atılması ve Ses cihazları ile yayın yapılması” kavramları uygulamada kolayca anlaşılmakta ise de “Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin asılması ya da taşınması” ve “Örgüte ait amblem, resim veya işaretlerin üzerinde bulunduğu üniformanın giyilmesi” kavramlarının anlaşılmasında ve uygulanmasında karışıklıklar yaşanmaktadır. Şöyle ki kanun tarafından yasaklanan örgütün kimliğini ortaya koyan örgüte ait kurumsal denilebilecek amblem, resim veya işaretlerdir. Örgüt yönetici ya da üyelerinin fotoğrafları bu kapsamda değildir. Yargıtay'ın bu husustaki görüşleri aşağıdaki gibidir:

“Sanıkların herhangi bir slogan attıkları yönünde dosya kapsamında yapılmış bir tespit bulunmadığı gibi örgütün çağrısının da bulunmadığı barışçıl gösteri niteliğindeki olayda yalnızca Abdullah Öcalan'nın resimlerinin bulunduğu poster ve pankartları taşıdıklarının tespit edildiği, topluluğun cebir ve şiddete yönelmeden dağıldığının anlaşıldığı olayda sanıkların kanıtlanan eylemlerinin terör örgütlerinin cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek, övecek ya da teşvik edecek nitelikte olmadığı ve ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilmesi gerektiği halde, yasal olmayan gerekçeyle propaganda suçundan mahkumiyet hükmü kurulması,”¹²⁹

Ancak örgüt yönetici ya da üyelerinin fotoğrafları örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yönünü ortaya koyuyor ise bu durumda birtakım şartları taşıması halinde doğrudan ikinci fıkra kapsamında terör örgütünün propagandası suçuna konu olabilecektir. Bir örgüt mensubunun silahla, ya da silahlı eğitim verildiği/aldığı sırada çekilmiş fotoğraflarının bulunduğu bir poster bu duruma örnek olacaktır.

Örgüt yönetici ya da üyelerinin fotoğraflarının paylaşılması hususunda dikkat edilmesi gereken husus bu eylemin TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen “Suçu ve Suçluyu Övme” suçuna konu olmasıdır. Bu suçun oluşabilmesi için ise suça konu eylem nedeniyle kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkmış olması gerekmektedir. Yargıtay'ın bu husustaki görüşü aşağıdaki gibidir:

“...PKK/KCK terör örgütü lideri Abdullah Öcalan'ın kırsalda örgütsel kıyafetlerle çekilmiş posterini platform üzerine astığı somut olayda; sanıkların eylemlerinin, Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/9-69-99 sayılı ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin 05.06.2002 tarih 5079-6668 sayılı kararlarında da işaret olduğu üzere; "kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması halinde" TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen suçu ve suçluyu övme suçunun oluşturacağı,”¹³⁰

Propaganda suçunda dikkat edilmesi gereken hususlardan biri de Anayasamızın 26. maddesinde koruma altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyetidir.

Kamuoyunda “Akademisyenler Kararı” olarak da bilinen Anayasa Mahkemesi kararında, 2015 yılı ortalarında ülkemizin doğu ve güneydoğu illerinde meydana gelen “Hendek Olayları” olarak bilinen terör olayları ve bu olaylara güvenlik güçleri tarafından yapılan müdahalelere ilişkin olarak üniversitelerde görev yapmakta olan

¹²⁹ Yargıtay 16. CD, 23. 07.12.2015, E. 2015/5812, K. 2015/4741.

¹³⁰ Yargıtay 16. CD, 23.10.2017, E. 2017/1134, K. 2017/5165.

akademisyenler tarafından dijital ortamda imzalanarak kamuoyuna ilan edilen bildiri nedeniyle Kanun Hükmünde Kararname ile ihraç edilen ve haklarında 3713 sayılı TMK kapsamında terör örgütünün propagandası yapma suçundan ceza davaları açılan akademisyenlerin Anayasa'nın 26. maddesi kapsamında ifade özgürlüklerinin ihlal edildiğine karar verilmiştir.¹³¹

Karara konu bildiri, yargı kararlarıyla terör örgütü olduğu kabul edilmiş bir örgüt tarafından gerçekleştirilen terörist faaliyetlere rağmen şiddet kaynağını devlet olarak göstermesi, terör eylemlerinin gözardı edilerek şiddetin önlenmesine yönelik çağrının devlete yapılması ve terör eylemi gerçekleştirenlerle devleti meşru iki taraf olarak konumlandırarak müzakere isteyen üslubuyla rahatsız edici, objektiflikten yoksun ve ağır eleştiriye açık ise de en nihayetinde Anayasamızın 26. maddesi ile güvence altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti kapsamında değerlendirilmelidir.

2.2.2. Fail

Fail kavramı TDK sözlüğünde genel olarak “*Eden, yapan, işleyen*” şeklinde hukuki anlamda ise “*Hukuki sonuç doğuracak bir suç işleyen kimse*” olarak tanımlanmıştır.¹³² Fail kavramı öğretide ise suça konu fiili gerçekleştiren gerçek kişi olarak tanımlanmaktadır.¹³³

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu her gerçek kişi tarafından işlenebilen suçlardandır. Bu yönüyle özgü suç niteliğinde değildir.¹³⁴ Tüzel kişilerin suçun faili olması mümkün değildir. Ancak tüzel kişilerin yönetici ya da sorumluları suçun faili olabilecektir.

Kanunda faile özgülümlenmiş bir unsur aranmamakta ise de suçun oluşabilmesi için ortak bir amaç doğrultusunda aynı yönde hareket eden en az üç kişinin varlığının aranması nedeniyle de suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu çok failli suçlar arasında sayılan suçlardandır.¹³⁵

¹³¹ AYM, 26/07/2019, Bşv. No.2018/17635, RG. 19/9/2019, S.30893.

¹³² Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (<https://sozluk.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14/07/2021).

¹³³ İzzet ÖZGENÇ ve İlhan ÜZÜLMEZ (2020), *Ceza Genel Hukuku*, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 50.

¹³⁴ TCK Madde 6/j: *Örgüt mensubu suçlu deyiminden; bir suç örgütünü kuran, yöneten, örgüte katılan veya örgüt adına diğerleriyle birlikte veya tek başına suç işleyen kişi.*

¹³⁵ İzzet ÖZGENÇ ve İlhan ÜZÜLMEZ 2020, age. s. 127.

Daha önceki bölümlerde de suçun maddi unsurlarına ilişkin olarak açıklandığı üzere örgütün kuruluş aşamasında yer alan üç kişiden birinin cezai ehliyetinin bulunmaması halinde suçun oluşması için aranan en az üç kişinin aynı amaç doğrultusunda hareket etmeleri şartı sağlanıp sağlanmadığı meselesi ortaya çıkmaktadır.

Öğretide cezai ehliyeti bulunmayan bir kimseye ceza verilememesi ile bu kişinin suçun faili olamamasının farklı şeyler olduğu, kişiye ceza verilemese de kişinin suçun faili olabileceği ve suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin fail sayısına dair maddi unsurların sağlanmış olacağı kabul edilmektedir.¹³⁶ Aksi görüşte ise bu kişilerin asgari fail sayısına ilişkin hesaba katılmayacakları ileri sürülmektedir.¹³⁷

2.2.3. Mağdur

Ceza hukukunda suçun kanuni tanımındaki fiil ile saldırıya uğrayan kişi mağdur olarak tanımlanmaktadır.¹³⁸ Bununla birlikte suçun, suça konu fiilin doğrudan yönelmediği kişilere yönelik olarak zarar verdiği durumlar da vardır. Bu gibi durumlarda ise mağdur kavramına nazaran daha geniş bir kavram olan suçtan zarar gören kavramı söz konusu olmaktadır.

Hazırlık hareketi mahiyetinde olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna konu eylemlerin suç olarak kabul edilmesi ile korunan hukuki değerın kamu güvenliği ve barışı olduğuna ilişkin olarak önceki bölümlerde değinmiştik. Bu yönüyle tehlike suçu olan bu suçun mağduru genel olarak kamudur.

Yargıtay da istikrar kazanmış durumda olan kararlarında suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçundan mağdur olabilmek için “*doğrudan doğruya zarar görme*” ölçütünü belirlemiştir.¹³⁹ Tehlike suçu olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu yönünden Yargıtay’ın kabul ettiği gibi mağdur olabilmek için kişilerin doğrudan doğruya zarar gördüğü durumların ortaya konulması oldukça zordur. Bu yönüyle uygulamada örgüt suçlarına ilişkin yargılamalarda mahkemeler tarafından kişilerin mağdur olarak kabulü oldukça dar yorumlanmaktadır.

---

¹³⁶ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günal KURŞUN 2007, agm. s. 36.

¹³⁷ Faruk EREM (1955), “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, s. 51.

¹³⁸ Tuğrul KATOĞLU (2012), “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 61/2, s. 659.

¹³⁹ Yargıtay CGK, 11.03.2021, E. 2019/235, K. 2021/95; Yargıtay, 16. CD, 30.06.2021, E. 2021/1223, K. 2021/4667.

*“19.07.2017 tarihli dilekçesiyle sanık hakkındaki kamu davasına katılma talebinde bulunup Özel Dairece bu talebi reddedilen A. A. G. 'in CMK'nın 260/1. maddesindeki düzenleme uyarınca kanun yollarına başvurma hakkı bulunmakta ise de kamu barışına karşı işlenen suçlardan olup dolaylı mağdurunun toplumu oluşturan bütün bireylerin olduğu silahlı terör örgütü yöneticisi olma suçu yönünden davaya katılma hakkının bulunmaması karşısında Özel Dairenin gerekçeli kararının anılan kişiye tebliğ edilmesinde zorunluluk görülmemiş; ilk derece mahkemesi sıfatıyla yargılama yapan Yargıtay 9. Ceza Dairesinin gerekçeli kararından sonra dosyaya gönderdiği 06.03.2020 tarihli dilekçesiyle davaya katılmayı talep eden ve 11.03.2020 tarihli dilekçesiyle de hükmün bozulmasını isteyen M. R. Y.'ın anılan suçun yukarıda belirtilen özellikleri nazara alındığında davaya katılma hakkı bulunmadığından CMK'nın 298/1. maddesi gereğince temyiz isteminin reddine oy birliğiyle karar verilmiştir.”*¹⁴⁰

Bu konu CMK'nın 237. maddesinde

“Mağdur, suçtan zarar gören gerçek ve tüzel kişiler ile malen sorumlu olanlar, ilk derece mahkemesindeki kovuşturma evresinin her aşamasında hüküm verilmeye kadar şikâyetçi olduklarını bildirerek kamu davasına katılabilirler”

şeklinde düzenlenen kamu davasına katılma müessesesi ve dolaylı olarak CMK'nın 242. maddesinde *“Katılan, Cumhuriyet savcısına bağlı olmaksızın kanun yollarına başvurabilir.”* şeklinde düzenlenen kanun yollarına başvurma hakkı yönünden önem arz etmektedir.

Ancak kişiler örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen amaç suçlar (yağma, dolandırıcılık, resmî belgede sahtecilik) yönünden mağdur olarak davaya katılabileceklerdir.

2.2.4. Nitelikli Haller

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin olarak aynı maddenin üçüncü fıkrasında örgütün silahlı olması hali ve sekizinci fıkrasının son cümlesinde propaganda fiilinin *“basın ve yayın yolu ile işlenmesi”* şeklindeki cezayı artıran nitelikli halleri düzenlenmiştir.

---

¹⁴⁰ Yargıtay CGK, 14.09.2021, E. 2020/9.MD-87, K. 2021/386; Yargıtay, 9. CD, 21.10.2019, E. 2019/1, K. 2019/148.

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suçta silah nitelikli hal olarak düzenlenmişken TCK'nın 314. maddesinde düzenlenen silahlı örgüt suçunda objektif unsurlardan biridir.

Kanun koyucu propaganda suçuna ilişkin olarak nitelikli hal olarak düzenlediği “Basın ve yayın yolu” kavramını TCK'nın 6/1-g. maddesinde “...her türlü yazılı, görsel, işitsel ve elektronik kitle iletişim aracıyla yapılan yayınlar,” şeklinde tanımlamıştır. Kanun koyucu kitle iletişim araçları ile daha fazla kişiye daha kolay ulaşılabileninden bu durumu nitelikli hal olarak düzenlemiştir. Yargıtay tarafından da günümüzde yaygın olarak kullanılan Facebook, Twitter vb. sosyal medya hesapları üzerinden yapılan paylaşımları kitle iletişim araçları vasıtasıyla yapılmış olarak kabul etmektedir.¹⁴¹

Yargıtay bir başka kararında ise yaygın olarak toplum tarafından bilinmeyen uygulamaların kitle iletişim aracı olarak kabul edilip edilmeyeceği hususunda aşağıda belirtilen şekilde bir kısım araştırmalar yapıldıktan sonra uygulamanın niteliğine göre karar verilmesi gerektiğine karar vermiştir.

“...Bu açıklamalar ışığında, sanığın ICQ isimli uygulama içerisinde yer alan (+18) isimli grupta, TCK'nın 226/3. maddesi içeriğine havi bir kısım paylaşımlar yaptığı göz önüne alındığında, ICQ isimli uygulamanın TCK'nın 6/1-g maddesi kapsamında elektronik kitle iletişim aracı olup olmadığının tespit edilmesi açısından, adı geçen uygulamanın bireysel olarak kullanılıp kullanılmadığı, web üzerinden etkileşim sağlayıp sağlamadığı, metin, ses, video veya diğer dijital materyallerin paylaşımını kolaylaştırıp kolaylaştırmadığı, çevrimiçi yönetilebilen kullanıcı profili olup olmadığı; programda yer alan (+18) adlı grubun kaç kişiden oluştuğu, gruptaki paylaşımların ticari amaçlı olup olmadığı, sanığın dışarıdan herhangi bir kişiyi gruba dâhil etme olanağı bulunup bulunmadığı konusunda araştırma yapılarak bilirkişi raporu alınmasından sonra sanığın hukukî durumunun tespiti gerekirken, ...”¹⁴²

Örgütün silahlı olması hali maddenin bir ve ikinci fıkralarında düzenlenen örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçlarına ilişkin nitelikli hal olarak düzenlenmiştir.

Kanun koyucu silah kavramı temel olarak TCK'nın 6/1-f. maddesinde aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

“Silah deyiminden;

¹⁴¹ Yargıtay 3. CD, 12/12/2021, E. 2021/4040, K. 2021/10638.

¹⁴² Yargıtay 4. CD, 27/01/2021, E. 2020/33527, K. 2021/2644.

1. Ateşli silahlar,
2. Patlayıcı maddeler,
3. Saldırı ve savunmada kullanılmak üzere yapılmış her türlü kesici, delici veya bereleyici alet,
4. Saldırı ve savunma amacıyla yapılmış olmasa bile fiilen saldırı ve savunmada kullanılmaya elverişli diğer şeyler,
5. Yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeler”

Kanun koyucu tarafından örgütün silahlı olmasının nitelikli hal olarak düzenlenmesi ve silah kavramının geniş yorumlanması, silahlı olmanın örgütün korkutucu gücüne ve amaç suçları işlemeye elverişliliğe yönelik sağlayacağı katkı dikkate alındığında yerinde bir düzenleme olmuştur.

Ancak örgütün maddenin üçüncü fıkrasında belirtilen silahlı örgüt niteliğinde olup olmadığına karar verilmesi önemli bir konudur. Bu hususta madde gerekçesinde aşağıdaki hükme yer verilmiştir.¹⁴³

“...suç örgütünün silahlı olup olmaması veya sahip olunan silahların, cins, nitelik veya miktarı, somut tehlikenin belirlenmesi veya var olan somut tehlikenin ağırlığı bakımından dikkate alınmalıdır.”

Örgütün faaliyetleri kapsamında örgüt üyelerinden birinin silah taşınması ya da münferiden silah kullanması tek başına örgütü silahlı hale getirmeyecektir. Örgüte ilişkin silahlı olma nitelikli halinin kabulü için de tüm örgüt üyelerinin silahla donatılmış olması da gerekmemektedir.

Öğretide ve Yargıtay kararlarında ise üyelerin gerektiğinde kullanmak üzere amaç suçları işlemeye elverişli olacak nitelik ve nicelikteki silaha ulaşabilir durumda olması örgütün silahlı olduğunun kabulü için yeterli olduğu belirtilmektedir.^{144 145}

Örgütün kurulduğu aşamada amaç suçları işlemeye elverişli silahlarının bulunmaması ve bu silahların sonradan temin edilmesi ya da erişime hazır hale

---

¹⁴³ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:2, Sıra Sayısı: 664, sh. 614 vd.

¹⁴⁴ Kemalettin EREL (2010), “Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları*, C. 3, s. 392; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 75.

¹⁴⁵ Yargıtay 6. CD, 07/10/2019, E. 2018/3883, K. 2019/5193: “Suç örgütünün silahlı olup olmadığı konusunda sahip olunan silahların cinsi, nitelik ve miktarı ve örgütün yapısı, sahip olduğu üye sayısı ile araç gereç kullanımından amaç suçu işlemeye elverişli olup olmaması dikkate alınır. Örgütün silahlı sayılması için silahın örgütün amaçları doğrultusunda bulundurulması yeterlidir. **Somut olarak kullanılma ve görünür olarak taşınmasına gerek yoktur. Örgütün kullanmak üzere bir yerde bulundurulması yeterlidir.** Örgütün amaçlarını gerçekleştirmeye doğrudan veya dolaylı olarak kolaylaştırmaya elverişli olmayan silahlar da bu kapsamda değerlendirilemez”.

getirilmesi durumunda bu imkânın elde edilmesinden önce örgüte üye olup ayrılanlar örgütün silahsız halinden sorumlu olacak, faaliyetlerine devam edenler hakkında ise silahlı örgüte ilişkin hükümler uygulanacaktır.

Öğretide örgütün silahlı olmasının nitelikli hal olarak düzenlenmesinin sebebinin örgütün korkutucu gücüne katkı sağlaması olduğu¹⁴⁶, söz konusu silahların korkutucu gücünün ortaya çıkması için de görünür olması gerektiği ileri sürülmektedir.¹⁴⁷

2.3. MANEVİ UNSUR

2.3.1. Genel Olarak

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu, kasten işlenebilen bir suçtur. Failin suçun oluşması için aranan unsurları bilmesi ve bunları istemesi gerekmektedir. Failin üç veya daha fazla kişi ile birlikte belirli suçları işlemeye yönelik amaç kapsamında bir suç örgütü oluşturduklarını, bu örgütün kurucu, yönetici ya da üyelerinden biri olduğunu, örgüt adına suç işlediğini/işleyebileceğini ve örgüte yardım ettiğini bilmesi ve bunu istemesi gerekmektedir.¹⁴⁸

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun oluşabilmesi için genel kast yeterli değildir. Kanunun suç saydığı fiilleri işlemek gibi özel bir kasta ihtiyaç vardır. Bu yönüyle olası kastla işlenmesi mümkün değildir.¹⁴⁹

Failin örgüt mensubu olduğunu bilmediği birine yardım etmesi halinde kast yokluğu nedeniyle örgüte yardım suçundan sorumluluğu olmayacaktır. Ancak yardıma konu eylemin tek başına başka bir suça konu olması halinde bu suçtan sorumluluk devam edecektir.

Örgüt propagandası yapma suçunun oluşabilmesi için ise failin örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yaptığını bilmesi ve istemesi gerekmektedir.

---

¹⁴⁶ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s.229.

¹⁴⁷ Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 534.

¹⁴⁸ Nevzat TOROSLU (2008), *Ceza Hukuku Özel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara,s. 263.

¹⁴⁹ İzzet ÖZGENÇ 2019, age. s. 23; Adem SÖZÜER (2002), “Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye Boyutları” Panel, *Avrupa Birliği’ne Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele Paneli*, İstanbul, s. 54.

2.3.2. Hata

TDK sözlüğünde hata “*İstemeyerek ve bilmeyerek yapılan yanlış, kusur, yanılma, yanılma, yanılma*” olarak tanımlanmaktadır.

Türk ceza hukuku öğretisinde ise hata kastı kaldıran ya da kusurluluğu etkileyen bir durum olarak tanımlanmaktadır.¹⁵⁰

TCK'nın 30. maddesinde ise dört ayrı fıkra halinde hataya ilişkin hükümler aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

“Madde 30- (1) Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır.

(2) Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.

(3) Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır.

(4) İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.”

Kast, suçun kanuni tanımındaki maddi unsurlarını bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi halidir. TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suçların oluşabilmesi için failin kanunun suç saydığı fiil ya da fiilleri işlemek amacıyla örgüt kurduğunu, böyle bir örgütü yönettiğini, üye olduğunu, örgüt adına suç işlediğini, örgüte yardım ettiğini ya da örgütün propagandasını yaptığını bilerek hareket etmelidir.

Fiilde hataya düşerek kanunların izin verdiği amaçlar doğrultusunda hareket ettiklerini düşünen/sanan failer kaçınılmaz bir hataya düşmüş iseler TCK'nın 30. maddesi uyarınca bu hatalarından faydalanacaktır.¹⁵¹

Yargıtay tarafından da örgüte ilişkin olarak kanunlarda aranan şartlara sahip bir suç örgütün varlığının tek başına yeterli olmadığı, örgütün amacını gizli tutup hukuki zeminde faaliyet gösterdiği dönemlerde örgüte üyelik kapsamında değerlendirilecek mahiyette eylemlerde bulunan failerin TCK'nın 30. maddesinde düzenlenen hata hükümlerinden yararlanabileceği kabul edilmektedir.¹⁵²

¹⁵⁰ İzzet ÖZGENÇ (2017), *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Seçkin Yayınları, Ankara, s.457; Murat Volkan DÜLGER, Onur ÖZKAN ve Merve BAKDUR (2021), “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, s. 227.

¹⁵¹ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günal KURŞUN 2007, agm. s. 40.

¹⁵² Yargıtay CGK, T. 26/09/2017, E. 2017/16-956, K. 2017/370, Yargıtay 16. CD, 18/07/2017, 2016/7162 E. 2017/4786 K. “Mahkeme kararıyla örgüt kararı verilmemiş olması, örgüte bir şekilde katılan, örgüt adına suç işleyen veya örgüte yardım eden kişilerin kusursuz olmaları bir başka deyimle

Ülkemizde maddi menfaat temin etmeyi amaçlayan suç örgütlerinin yanında mevcut hukuk düzenini dini, ideolojik ya da etnik gerekçelerle değiştirmeyi amaçlayan örgütler de faaliyet göstermektedir. Bu örgütler amaçlarına ulaşmak için gerçek niyetlerini bir kısım örgüt üyesi ya da sempatizanları ile paylaşmakta ise de örgütün yönlendirmelerine tabi bir gruba ise bu hususta herhangi bir bilgi paylaşımı yapmamaktadır. Örgütler ikinci gruptaki bu kişileri hukuka uygun bir amaç etrafında toplayarak bu kişileri amaçları doğrultusunda kullanmaktadır. Bu gibi durumlarda failerin cezai sorumluluğu hata hükümleri kapsamında değerlendirilmelidir.

Yargıtay tarafından örgüt faaliyetlerine ilişkin olarak hata hükümlerinin uygulanması hususunda, örgüte yapısına ilişkin olarak genel mahiyetteki tüm bilgiler dikkate alınarak her bir fail ve fiil yönünden ayrı ayrı değerlendirilme yapılması gerektiği belirtilmektedir.¹⁵³

“Ancak önce dinî bir kült, ardından da terör örgütü hâline dönüşen FETÖ/PDY'nin, başlangıçta bir ahlâk ve eğitim hareketi olarak ortaya çıkması ve genellikle böyle algılanması, örgütün gayri meşru amaçlarını gizleyip alenen kriminalize olmamaya çalışması ve örgütün kurucusu ve yöneticisi Fetullah Gülen hakkında Ankara 11. Ağır Ceza Mahkemesince verilen beraat kararının onanarak kesinleşmesi karşısında, özellikle örgütün sözde meşruiyet vitrini olarak kullanılan diğer katlardaki örgüt mensupları tarafından bilinip bilinmediğinin olaysal olarak TCK'nın 30. maddesi kapsamında değerlendirilmesi gerekmektedir.”

“...Bu bağlamda söz konusu değerlendirme yapılırken, ülke çapında yürütülen soruşturma ve kovuşturmalar, FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütü ile ilgili dava dosyalarında yer alan belgeler, mahkemelerce karara bağlanan davalar, bu davalarda dinlenen itirafçı sanıkların savunmaları, tanık beyanları ve benzer pek çok kaynakta yer aldığı üzere; örgüt mensubu olan kamu görevlileri tarafından örgütün nihaî amacının açıkça ortaya konularak devleti ve hükümeti açıkça hedef alan terör faaliyetlerinin icra edilmesi, bu faaliyetlerin örgüt liderinin açıklamaları ve basın yayın araçlarıyla üstlenilmesi gibi sansasyonel olayların kamuoyunun gündemini uzunca bir süre meşgul edip yoğun bir şekilde tartışılması, Milli Güvenlik Kurulu'nun

---

yardım ettikleri veya adına suç işledikleri yapının örgüt olduğunu bilmemeleri halinde “hata hükümleri çerçevesinde” sorumsuzluk halini sağlayacaktır. Bu nedenle suç tarihi itibarıyla bir örgüt kararının verilmemiş olması, açıklanan ilkeler doğrultusunda, neticeyi bilerek ve isteyerek tipik hareketi gerçekleştiren sanıkları, yasal yönden sorumlu tutulmalarına engel teşkil etmeyecektir.”

¹⁵³ Yargıtay CGK, T. 11/11/2021, E. 2020/9.MD-61, K. 2021/546.

30 Ekim 2014, 29 Nisan 2015 ve 26 Mayıs 2016 tarihli toplantılarında alınan ve kamuoyu ile paylaşılan kararlarda sözde "hizmet hareketi" adlı legal görünümli illegal yapının, paralel bir devlet kurma amacıyla olan, devletin varlığına ve Anayasal düzenine karşı ciddi tehdit oluşturan bir örgüt olarak kabul edilmesi, aynı tespit ve açıklamaların Devlet ve Hükümet yetkililerince de en üst düzeyde benimsenip kamuoyu ile paylaşılması gibi olguların da gözardı edilmemesi gerekir.”

Yargıtay ceza dairesi tarafından ilk derece sıfatıyla yapılan yargılama neticesinde Silahlı Terör Örgütüne Üye Olma suçundan verilen mahkumiyet hükmünün Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından CMK'nın 223/2-e maddesi uyarınca “delil yetersizliği” gerekçesiyle bozulması kararına ilişkin olarak yazılan karşı oyda aşağıdaki gerekçelerle sanık hakkında verilen beraat kararının delil yetersizliği yerine TCK'nın 30. maddesi kapsamında hata hükümleri uyarınca verilmesi gerektiği ileri sürülmüştür. Karşı oy gerekçesinde hata hükümlerinin uygulanmasına ilişkin olarak failin eylemleri, örgütün kamuoyunca bilinen operasyonel eylemleri dikkate alınarak failin, örgütün amacını öğrendikten sonraki süreçte gösterdiği tavır üzerinden belirlenmiştir.¹⁵⁴

“Tanık ... beyanına göre 17-25 Aralık 2013 tarihinden sonra örgütle arasına mesafe koyup örgütü eleştiren ve ayrıca savunmalarında da 2011 yılı sonrasında bu yapının eylemlerine karşı tavır koyduğunu ifade eden, örgüt elebaşısının talimatına ve bu talimat doğrultusunda hareket eden örgüt üyelerinin aksine Bank Asya'daki parasını çeken ve çocuğunu örgüte müzahir okuldan aldığını belirten sanık hakkında FETÖ/PDY Silahlı Terör Örgütünün kamuoyunca da bilinen operasyonel eylemlerinden sonra herhangi bir örgütsel eylem ve faaliyeti tespit edilemediği gibi Yargıtayda yapılan çeşitli seçimlerde diğer örgüt üyelerinin aksine hareket ettiğinin anlaşılması karşısında örgütün gerçek yüzünün ortaya çıkmasından sonra bu yapıyla herhangi bir irtibatı ortaya konulamayan sanık hakkında TCK'nın 30. maddesinde düzenlenen hata hükümlerinin tatbiki suretiyle beraat kararı verilmesi gerekmektedir.”

Hata hükümlerinin uygulanması gerektiğine karar verilmesi halinde fail hakkında kusurluluğu ortadan kaldıran hataya düşülmesi nedeniyle CMK'nın 223/3-d maddesi uyarınca ceza verilmesine yer olmadığına karar verilecektir.¹⁵⁵

¹⁵⁴ Yargıtay CGK, T. 11/11/2021, E. 2020/9.MD-61, K. 2021/546.

¹⁵⁵ Yargıtay 16. CD, 18/11/2020, 2020/3328 E. 2020/5893 K.

2.4. ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

2.4.1. Teşebbüs

Teşebbüs, TCK'nın 35. maddesinde “Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur.” şeklinde tanımlanmıştır. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde kanunda suç için öngörülen cezanın indirimli olarak verileceği belirtilmiştir.

Öğretide TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin olarak teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususunda farklı görüşler bulunmaktadır.

Ancak madde tek suç halinde düzenlenmesine rağmen içinde birbirinden farklı unsurları olan *örgüt kurma*, *örgüt yönetme*, *örgüte üye olma*, *örgüt adına suç işleme*, *örgüte yardım etme* ve *örgüt propagandası yapma* fiillerini/suçlarını da kapsadığından aşağıda bu suçlara yönelik teşebbüs şartları ayrı ayrı ele alınacaktır.

Öğretideki yaygın görüşe göre çok failli suçlardan olan örgüt kurma suçuna teşebbüse elverişli değildir.¹⁵⁶

Madde gerekçesinde de belirtildiği üzere örgüt kurma suçunun ani bir suç olarak kabul edildiği görüşlere göre suçun kurulma anından önceki döneme ilişkin eylemlerin hazırlık hareketi mahiyetinde olduğu ve bu hareketlerin ayrı bir suça konu olmadığı sürece ceza sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.¹⁵⁷

Ancak örgüt kurma suçuna ilişkin icra hareketlerinin bölünebildiği durumlarda netice faillerin iradelerinden bağımsız olarak ortaya çıkabileceğinden bu gibi durumlarda örgüt kurma suçuna teşebbüs söz konusu olabilecektir.¹⁵⁸

Örgüt yönetme suçu öğretideki farklı gerekçelere dayalı yaygın görüşe göre teşebbüse elverişli değildir.¹⁵⁹

Örgüte üye olma suçuna teşebbüsün mümkün olup olmadığı hususunda öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Örgüte üye olmanın tehlike suçu olması, örgütün varlığı için aranan elverişlilik koşulunun objektif cezalandırılabilirlik şartı

---

¹⁵⁶ Zeki HAFIZOĞULLARI ve Günal KURŞUN 2007, agm. s. 42; Önder TOZMAN 2017, age. s. 290; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 86.

¹⁵⁷ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 435.

¹⁵⁸ Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 533; Aykut ERSAN (2013) “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK md. 220)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 71, s. 392; Vesile Sonay EVİK (2006), “Silahlı Örgütlenme Suçu”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 1, s. 121.

¹⁵⁹ Önder TOZMAN 2017, age. s. 395; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 86; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 437.

olması ve tek taraflı irade beyanı ile suçun işlenemeyeceği gerekçelerine dayalı görüşlere göre örgüte üye olma suçu teşebbüse elverişli değildir.¹⁶⁰

Örgüt üyesi olmayıp örgüt adına işleyen fail hakkında TCK'nın 220/6 maddesi uyarınca örgüt üyeliğinden de cezai sorumluluk öngörüldüğü belirtilerek örgüt adına işlenen suçun teşebbüs aşamasında kaldığı durumlarda örgüt üyeliğinden verilecek cezanın da teşebbüs hükümleri kapsamında verilmesi gerektiği savunulmaktadır.¹⁶¹ Farklı gerekçelerle de örgüte üye olma suçunun teşebbüse elverişli olduğu kabul edilmektedir.¹⁶²

Örgüt adına suç işleme nedeniyle örgüte üye olma suçuna konu işlenen suç teşebbüs aşamasında kalmış olsa da TCK'nın 220/6. maddesi uyarınca örgüte üyelikten sorumluluğun tam olarak devam edeceği kabul edilmektedir.¹⁶³

Örgüt adına işlenen suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde failin örgüte üye olma suçu yönünden sorumluluğuna gidilemeyeceği ileri sürülmektedir.¹⁶⁴

Öğretide yaygın olarak örgüte yardım etme suçunun teşebbüse elverişli olduğu kabul edilmektedir.¹⁶⁵

Yargıtay tarafından da örgüte yardım etme suçunun teşebbüse elverişli olduğu hususunda öğretideki bu yaygın görüş çizgisinde kararlar verilmektedir:

“...gibi dökümanları bir başka yere taşımaya çalışmaktan ibaret ve örgütsel çağrının da söz konusu edilemeyeceği somut eylemde, olay akabinde el konulan, adli emanette kayıtlı diğer sanık Diyaddin Yaşar'a ait kitap, CD, kaset vesair dökümanlar üzerinde inceleme yapılarak, Diyaddin Yaşar bakımından silahlı terör örgütüne üye olma suçu yönünden, delil niteliğinde yasaklanmış yayın, örgütün imamları ve üst katmaları tarafından verilen bir talimat, örgütsel nitelikte yazışma yahut yazılı haberleşmeyi içeren bir belge, örgütsel nitelikteki toplantı görüntüleri gibi bilgi ve belge bulunup bulunmadığı araştırılıp, bulunduğu tesbiti halinde sanığın eyleminin, TCK'nın 281. maddesinde düzenlenen suç delillerini yok etme, gizleme suçuna teşebbüs ve silahlı terör örgütüne yardım etme suçuna teşebbüs suçlarını oluşturacağı ve TCK'nın

---

¹⁶⁰ Nurullah BODUR ve Eshat ÖZKUL 2020, age. s. 140; Önder TOZMAN 2017, age. s. 395; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 86.

¹⁶¹ İsmail DURSUN 2009, agt. s. 22.

¹⁶² Aykut ERSAN 2013, agm. s. 392; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 417.

¹⁶³ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 86, Cihan KAVLAK 2017, age. s. 385, Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 439.

¹⁶⁴ Önder TOZMAN 2017, age. s. 396.

¹⁶⁵ Nurullah BODUR ve Eshat ÖZKUL 2020, age. s. 124; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 87; Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 419.

44. maddesi uyarınca daha ağır cezayı gerektiren silahlı terör örgütüne yardım suçuna teşebbüs suçundan cezalandırılması gerektiği gözetilerek...¹⁶⁶

“DAİŞ terör örgütüne katılma kararı vererek Sivas'tan Kilis'e gelen temyiz dışı sanıkları doğrudan örgütün kampına götüreceğine ilişkin kesin delil bulunmayan örgütle hiyerarşik bağı da tesbit edilemeyen ve şahısları yurtdışına çıkarmak isterken takip yapan kolluk görevlileri tarafından yakalanan sanığın eyleminin silahlı terör örgütüne yardım etme suçuna teşebbüs aşamasında kalacağı gözetilmeden, tayin olunan cezadan, 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun 35. maddesi gereğince indirim yapılmaması suretiyle fazla ceza tayin edilmesi,”¹⁶⁷

Yargıtay bir başka kararında örgüte yardım etme suçuna teşebbüsü tartışırken yardıma konu eylemlerin failin elinde olmayan nedenlerle tamamlanamaması üzerinde durmuştur.

“Sanık hakkında silahlı örgüte yardım etme suçuna teşebbüs hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına tespiti açısından, “failin elinde olmayan nedenlerle suçun tamamlanamaması ve sonucun gerçekleşmemesi” koşuluna değinmek belirleyici olacaktır.

...

Bu açıklamalar ışığında somut olay değerlendirildiğinde;

Amacı... bir Kürt devleti kurmak olan PKK silahlı terör örgütünün propagandasının yapılacağı yönünde istihbari bilgi elde edilen açık hava toplantısından bir gün önce, görevlilerin dur ihtarına uymayarak hızla kaçan aracın ekiplerin takibi sonucunda terkedilmiş halde bulunduğu, içindeki şahısların kaçtıkları, araç ve araç içinde ele geçen örgütsel propaganda malzemeleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda sanıklara ait parmak izlerinin tespit edildiği anlaşılmaktadır. Ertesi günü yapılacak toplantıda ya da başka bir olayda kullanılmak üzere hazırlanan propaganda malzemelerinin ilgililere ulaştırılmak üzere araçla nakledilirken görevlilerce ele geçirilmesine göre, dosya kapsamına göre propaganda malzemelerinin hazırlanması ve yerine ulaştırılması eylemini yerine getirmek için harekete geçen ve örgüt üyesi olduklarına dair delil de bulunamayan sanıkların, anılan malzemeleri istenen yere ulaştıramadan yakalandıkları nazara alındığında, kendilerine verilen ya da üstlendikleri yardım görevini görevlilerin müdahalesi nedeniyle tamamlayamadıkları anlaşılmakla ...¹⁶⁸

¹⁶⁶ Yargıtay 16. CD, 02.11.2020, 2019/3823 E. 2020/5245 K.

¹⁶⁷ Yargıtay 9. CD, 20.09.2016, 2016/500 E. 2016/4854 K.

¹⁶⁸ Yargıtay 9. CD, 24.02.2014, 2014/1502 E. 2014/2152 K.

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından yardıma konu eylemlerin teşebbüs aşamasında kalıp kalmadığı hususunda oy çokluğu ile verdiği bir kararında aşağıdaki tespitlerde bulunulmuştur.

“... PKK silahlı terör örgütünün propagandasının yapılacağı yönünde istihbari bilgi elde edilen açık hava toplantısından bir gün önce, görevlilerin dur ihtarına uymayarak hızla kaçan 06 RZS 42 plakalı aracın ekiplerin takibi sonucunda terkedilmiş halde bulunduğu, içindeki şahısların kaçtıkları, araç içinde ele geçen örgütsel propaganda malzemeleri üzerinde yapılan incelemeler sonucunda 69 parmak izinin tespit edildiği, parmak izlerinden 16 adedinin başka kişilere ait olduğu belirlenmekle birlikte, suç tarihinden dört buçuk ay sonra başka bir olay nedeniyle yakalanan sanığın da, bir poster ve bir naylon poşet üzerinde parmak izinin tespit edildiği anlaşılmaktadır.

Ertesi günü yapılacak toplantıda ya da başka bir olayda kullanılmak üzere bir kısım kişilerce hazırlanan propaganda malzemelerinin ilgililere ulaştırılmak üzere araçla nakledilirken görevlilerce ele geçirilmesine göre, hazırlama ve nakil işlemleri sırasında malzemeler üzerinde bırakılan toplam 69 parmak izinden bir kısmının sahibi olan, malzemelerin hazırlanmasında görev alan ve kimlikleri tespit edilemeyen kişilerin görevlerinin tamamlandığı, buna karşın sanık Niştiman'ın parmak izinin tespit edildiği yer ve kovuşturma aşamasındaki kaçamaklı ikrarında araçta bulunduğunu belirtmesi gözönüne alındığında malzemelerin hazırlanma aşamasına katılmayıp yükleme ve nakil safhasında görev aldığı, böylelikle de örgüt üyesi olmayan sanığın sözkonusu malzemeleri kullanılmak üzere nakletme biçiminde eylemine devam ederken istenen yere ulaştıramadan kendisine verilen ya da üstlendiği yardım görevini görevlilerin müdahalesi nedeniyle tamamlayamadığı sonucuna ulaşılmakta olup, silahlı örgüte yardım etme suçunun tamamlanmadığı ve teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmelidir.

Kaldı ki, failin hem propaganda malzemelerinin hazırlanması hem de yerine ulaştırılması görevinin bulunduğu ve malzemelerin hazırlanması tamamlandıktan sonra nakil sırasında yakalandığı kabul edilse bile, örgüte yardım suçunun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilecektir. Zira böyle bir halde, failin üstlendiği ya da kendisine verildiği anlaşılan görev sadece propoganda malzemesinin hazırlanması olmayıp aynı zamanda bunların istenen yere nakledilmesidir ki, fail henüz bu görevi elinde olmayan nedenlerle tamamlayamamıştır. Somut olayda, kendisine verilen ya da

üstlenilen görev sadece bu malzemelerin hazırlanmasından ibaret olan bir sanığın eyleminin tamamlanmış şekilde örgüte yardım suçunu oluşturacağı kabul edilirken, görevi malzemelerin hem hazırlaması hem de nakli olan sanığın eyleminin örgüte yardıma teşebbüs olarak kabulü de bir çelişki oluşturmayacaktır. Hakim tarafından cezanın belirlenmesi sırasında 5237 sayılı TCY'nın 61. maddesindeki ölçütler gözönüne alınacak, ayrıca 6352 sayılı Yasanın 85. maddesiyle değiştirilen 220. maddenin 7. fıkrası kapsamında yapılacak indirim miktarı "yardımın niteliğine göre" belirlenecek, böylece hakkaniyete uygun olarak ceza adaleti temin edilebilecektir.

Bu nedenle, yerel mahkeme direnme hükmü yerinde olmadığından, sanığın eyleminin silahlı örgüte yardım etme suçuna teşebbüs aşamasında kaldığının gözetilmemesi isabetsizliğinden bozulmasına karar verilmelidir.”

Söz konusu karara "sanığın silahlı terör örgütüne yardım etme suçunun tamamlandığı" görüşüyle katılmayan bir kısım Yargıtay Genel Kurulu üyesi tarafından karşı oy kullanılmıştır.

Kanaatimizce de Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararı yerindedir. Örgütün amacına hizmet eden broşürlerin basılması ya da taşınması tek başına örgüte yardım suçunun tamamlanması için yeterli değildir. Burada suçun oluşabilmesi için bu malzemelerin kullanacak kişiye ya da yere fail tarafından bırakılması teslim edilmesi gerekmektedir. Failin örgüt tarafından kendisinden beklenen faydayı sağlaması ile suç tamamlanacaktır.

Öğretide örgüte yardım etme suçunun teşebbüste kalması halinde örgüt üyeliğinden cezalandırma yoluna gidilmemesi gerektiği savunulmaktadır.¹⁶⁹ Ancak bu görüş yardıma konu her eylemin tek başına suç teşkil etmediği ve örgüte yardım ile örgüt adına suç işlemenin farklı mahiyette suçlar olduğu üzerinde durularak eleştirilmektedir.¹⁷⁰

Öğretideki yaygın görüşe göre örgüt propagandası yapma suçu teşebbüse elverişlidir.¹⁷¹

Yargıtay tarafından da aşağıdaki gerekçelerle propaganda yapma suçunda teşebbüsün mümkün olduğu belirtilmiştir.¹⁷²

¹⁶⁹ Önder TOZMAN 2017, age. s. 396.

¹⁷⁰ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 443.

¹⁷¹ Age. s. 444; Zeki HAFIZOĞULLARI ve Muharrem ÖZEN (2016), *Millete ve Devlete Karşı Suçlar*, US-A Yayıncılık, Ankara, s.406; Aykut ERSAN 2013, agm. s.393; Doğan SOYASLAN 2019, age. s. 535; Önder TOZMAN 2017, age. s. 399; Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 90.

¹⁷² Yargıtay 9. CD, 11.04.2012, 2010/5244 E. 2012/4760 K.

“...sanığın olay tarihinde nevrüz kutlamalarının yapıldığı alana silahlı terör örgütünün propagandasını yapma amacıyla elindeki poşet içerisinde birer adet ... poster ve terör örgütü bayrağı ile girmek istediği sırada yakalandığı, sanığın eyleminin silahlı terör örgütünün propagandasını yapmaya teşebbüs suçunu oluşturacağı...”

Yargıtay başka bir kararında ise aşağıdaki gerekçelerle örgütün propagandasını yapma suçuna teşebbüsün oluşmayacağına karar vermiştir:

“Sanığın suça konu edilen posterini salt araç içinde saklamış vaziyette bulundurmaktan ibaret eyleminin atılı suçun yasal unsurlarını oluşturmadığı gözetilmeden beraati yerine yazılı gerekçe ile mahkumiyetine karar verilmesi, ”¹⁷³

Yargıtay kararına konu Diyarbakır 5. Ağır Ceza Mahkemesi'nin mahkumiyete esas gerekçesi aşağıdaki gibidir:

“Diyarbakır ilinde gerçekleştirilen Nevruz kutlamaları dönüşünde Sinan Jandarma Karakol Komutanlığı önünde Bismil Sulh Ceza Mahkemesinin arama kararı uyarınca araçta ve şahıslar üzerinde yapılan aramada sağ ön koltuk altında apar topar bırakılmış vaziyette 47x75 cm ebatlarında üzerinde yasadışı PKK terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan'ın posterinin yer aldığı bez parçasının elde edildiği, suça konu posterin yapılan yargılama sonunda sanık Kenan Türkan'a ait olduğunun tespit edildiği, sanık Kenan Türkan a ait olduğu anlaşılan ve üzerinde yasadışı PKK terör örgütü elebaşısı Abdullah Öcalan'ın posterinin bulunduğu bezin, her ne kadar araçta bulunmuş haliyle terör örgütünün propagandasının yapıldığı sonucunu doğurmasa da, posterin araçta ya da kişilerin üzerinde bulunması gereken mutad eşyalardan olmadığı ve niteliği gereği propaganda amaçlı kullanma suçu yönünden suçun icrai hareketlerine başladığı, sanığın üzerine atılı yasadışı PKK terör örgütü elebaşısının propagandası suçuna teşebbüs ettiği kanaatine varılmakla, ”

2.5. İŞTİRAK

Öğretide iştirak, herhangi bir kişi tarafından işlenebilen bir suçun, birden fazla kişi tarafından aralarında anlaşma ve iş birliği yaparak ortaklaşa işlenmesi olarak tanımlanmaktadır.¹⁷⁴ Tanımdan da anlaşılacağı üzere iştirak için asıl fail ya da şerik(azmettiren ve yardım eden) olarak en az iki kişinin varlığı yeterlidir. Suç işlemek

¹⁷³ Yargıtay 9. CD, 03.07.2012, 2010/7854 E. 2012/8497 K.

¹⁷⁴ Kayıhan İÇEL ve A. Hakan EVİK 2007, age. s. 263.

amacıyla örgüt kurma ve yönetme suçlarının oluşabilmesi için ise en az üç kişinin fail olarak bulunması gerekmektedir.

Çok failli suçlar arasında sayılan suç işlemek amacıyla örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçlarına iştirak mümkündür. Ancak suçun oluşması için gereken asgari sayıda faille birlikte suç işleyen diğer kişilerin fiilleri iştirak kapsamında ele alınacaktır.¹⁷⁵

Yargıtay da iştirak hususunu suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu yönünden ele almış ve aşağıdaki şekilde tespitlerde bulunmuştur.¹⁷⁶

“Suç işlemek için örgüt kurmak iştirak kavramına yakındır. Ancak birkaç noktada iştirakten ayrılır. İştirak şerikler arasında anlaşma net bir şekilde belirlenmiş olan bir veya birden fazla suç işlemek içindir. İşlenecek suçun sayısı, konusu ve mağdur bellidir. İştirak gereği suç işlendiğinde anlaşmanın gereği yerine gelmiştir. Yeni bir suç işleme söz konusu değildir.

Suç işlemek için örgüt kurmada bir veya birkaç suç işlendikten sonra daha programlanmış suçları işlemek için örgüt devam eder. Örgüte iştirak eden failler işlenen suçtan dolayı iştirak gereği cezalandırılır, yani katkıda bulunana uygulanır. Örgüt kurucuları kendi başlarına veya başkaları ile anlaşma yapılmasını başlatandır. Faaliyeti ile örgütün doğmasına sebebiyet vermektedir. Örgüt yönetenler ise üst pozisyonda kollektif faaliyeti kısmen veya tamamen düzenleyen, koordine edenlerdir. Örgüte sonradan katılmak ile iş bölümü gereği bir görev üstlenen örgüt üyesi olur. Örgüt üyesi olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen, yardım eden kişi de örgüt üyesi sayılacaktır.

Suç örgütü vasıtasıyla suç teşkil eden fiil gerçekleşmelidir. Yasal dayanak olmaksızın yalnızca isnat edilen suçların aynı olduğundan bahisle (özellikle suç örgütü kurma veya yönetme adı altında) uygulama da yapılamaz.”

Örgüte yardım etme ve örgüt propagandası yapma suçlarına ilişkin olarak da iştirak hükümlerinin uygulanması mümkündür. Örgüt özel bir iştirak türüdür. İştirak ile suç örgütü arasındaki farka ilişkin olarak örnek teşkil edebilecek bir düzenlemeye TCK'nın 158/3. maddesinde dolandırıcılık suçu ile ilgili nitelikli haller arasında yer verilmiştir. Maddenin ilk fıkrasında “üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte

¹⁷⁵ İsmail DURSUN 2009, agt. s. 301.

¹⁷⁶ Yargıtay 6. CD, 18/11/2015, 2015/4485 E. 2015/44970 K.

işlenmesi hâlinde verilecek ceza yarı oranında” hükmü ile iştirak, ikinci fıkrasında ise “suç işlemek için teşkil edilmiş bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi hâlinde verilecek ceza bir kat artırılır.” hükmü ile suç örgütüne ilişkin düzenlemeye yer verilmiştir.

2.6. İÇTİMA

İçtima kelime olarak ceza hukuku kapsamındaki kullanımı da dikkate alındığında toplama ve bir araya getirme anlamına gelmektedir.

5237 sayılı TCK’da benimsenen temel kural, suç olarak düzenlenen her bir fiile ayrı ceza verilmesi yönündedir. Gerçek içtima olarak tanımlanan temel kural bu yönde olmakla birlikte kanun koyucu tarafından belirli şartların varlığı halinde farklı yaptırımlar öngörülen durumlara ilişkin olarak ise bileşik suç, zincirleme suç ve fikri içtima müesseseleri düzenlemiştir.

İçtima ile ilgili hükümler TCK’nın 42, 43 ve 44. maddelerinde “**Suçların İctimai**” başlığı altında aşağıdaki gibi düzenlenmiştir.

“Bileşik suç

Madde 42- (1) *Biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bu tür suçlarda içtima hükümleri uygulanmaz.*

Zincirleme suç

Madde 43- (1) *Bir suç işleme kararının icrası kapsamında, değişik zamanlarda bir kişiye karşı aynı suçun birden fazla işlenmesi durumunda, bir cezaya hükmedilir. Ancak bu ceza, dörtte birinden dörtte üçüne kadar artırılır. Bir suçun temel şekli ile daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli şekilleri, aynı suç sayılır. (Ek cümle: 29/6/2005 – 5377/6 md.) Mağduru belli bir kişi olmayan suçlarda da bu fıkra hükmü uygulanır.*

(2) *Aynı suçun birden fazla kişiye karşı tek bir fülle işlenmesi durumunda da, birinci fıkra hükmü uygulanır.*

(3) *Kasten öldürme, kasten yaralama, işkence ve yağma suçlarında bu madde hükümleri uygulanmaz.*

Fikri içtima

Madde 44- (1) *İşlediği bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet veren kişi, bunlardan en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılır.”*

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suçun oluşabilmesi için örgütün amaç suçlarından herhangi birinin işlenmesine gerek yoktur. Failin örgüt kurması, yönetmesi ya da üye olması yeterlidir. Ancak amaç suçların işlenmesi gerekmiyor ise de tehlike suçu olan suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin cezai sorumluluk amaç suçlar işlendikten sonra da gerçek içtima hükümleri kapsamında devam etmektedir.

TCK'nın 220. maddesinin 4. fıkrasının “*Örgütün faaliyeti çerçevesinde suç işlenmesi halinde, ayrıca bu suçlardan dolayı da cezaya hükmolunur.*” şeklindeki hükmü uyarınca örgüt üyeleri örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlendiğinde suça iştirak (faillik, azmettirme ve yardım etme) şartlarının oluşması halinde gerçek içtima hükümleri uyarınca bu suçlardan cezalandırılacaktır.

TCK'nın 220. maddesinin 5. fıkrasının “*Örgüt yöneticileri, örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenen bütün suçlardan dolayı ayrıca fail olarak cezalandırılır.*” şeklindeki özel hükmü uyarınca ise örgüt yöneticileri örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçlara ilişkin olarak suça iştirak (faillik, azmettirme ve yardım etme) hallerinden birinin varlığı aranmaksızın gerçek içtima hükümleri uyarınca bu suçlardan da cezalandırılacaktır.

Önceki bölümlerde de bahsettiğimiz üzere bu durum öğretide tartışmalı olup Alman hukuku kaynaklı diğer iştirak türlerinden farklı olarak kabul edilen “*hakimiyet mekanizmalarına dayalı dolaylı faillik*” kuramına dayanmaktadır.¹⁷⁷

TCK'nın 220. maddesinin 6. fıkrasında silahlı örgütlere özgü olarak düzenlenen “*Örgüte üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen kişi, ayrıca örgüte üye olmak suçundan da cezalandırılır...*” şeklindeki ve 220. maddesinin 7. fıkrasında düzenlenen “*Örgüt içindeki hiyerarşik yapıya dahil olmamakla birlikte, örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişi, örgüt üyesi olarak cezalandırılır...*” şeklindeki hükümler ise örgüt üyeliğine yönelik olmayan bir fiile konu olması nedeniyle içtima hükümleri kapsamında değildir. Bu hükümler kanun koyucunun iradesi uyarınca tek bir fiile ilişkin olarak failin cezai sorumluluğunu genişleten düzenlemelerdir.

Propaganda suçu TCK'nın 220. maddesinin 8. fıkrasında ayrı bir suç olarak düzenlenmiştir

“Örgütün cebir, şiddet veya tehdit içeren yöntemlerini meşru gösterecek veya övecek ya da bu yöntemlere başvurmayı teşvik edecek şekilde propagandasını yapan kişi, bir

¹⁷⁷ Roxin 1963: 193, Aktaran Muhammet Emre TULAY 2019, agm. s. 89.

yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Bu suçun basın ve yayın yolu ile işlenmesi halinde, verilecek ceza yarı oranında artırılır.”

Öğretide örgüt üyesi ya da yöneticisinin sekizinci fıkrada tanımlanan suçta konu olarak eylemlerde bulunması halinde iki suçun oluştuğu, failin örgütteki konumu uyarınca örgüt üyeliği ya da örgüt yöneticiliği yanında örgüt propagandası yapma suçundan da gerçek içtima hükümleri uyarınca cezalandırılacağı ileri sürülmektedir.¹⁷⁸

Yargıtay kararlarında da örgüt yöneticisi ya da örgüt üyesinin örgüt yönetme ya da örgüte üye olma suçlarının yanında örgüt propagandası yapma suçundan da gerçek içtima hükümleri uyarınca cezai sorumluluğunun kabul edildiği görülmektedir.¹⁷⁹

Örgüt propagandası yapma suçuna konu fiillerin TCK'nın 215. maddesinde düzenlenen “*Suçtu ve suçluyu övme*” suçunu oluşturması halinde TCK'nın 44. maddesinde düzenlenen fikri içtima hükümleri uyarınca en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılacaktır.¹⁸⁰

“İşlenmiş olan bir suçtu veya işlemiş olduğu suçtan dolayı bir kişiyi alenen öven kimse, bu nedenle kamu düzeni açısından açık ve yakın bir tehlikenin ortaya çıkması hâlinde, iki yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır.”

TCK'nın 220/7. maddesinde düzenlenen örgüte yardım ve 220/8. maddesinde düzenlenen örgüt propagandası yapma suçlarına konu fiillerin tek bir suç işleme kararının icrası kapsamında değişik zamanlarda gerçekleştirilmesi halinde TCK'nın

¹⁷⁸ Aykut ERSAN 2013, agm. s. 399; Cihan KAVLAK 2017, age. s. 352.

¹⁷⁹ Yargıtay 16. CD, 18/03/2021, E. 2021/225, K. 2021/2207.: “Sanık Yusuf Kaya hakkında terör örgütünün propagandasını yapma ve silahlı terör örgütüne üye olma suçlarından kurulan hükümlere yönelik temyiz itirazlarının incelenmesinde; Yargıtay sürecindeki usuli işlemlerin kanuna uygun olarak yapıldığı, hükme esas alınan tüm delillerin hukuka uygun olarak elde edildiğinin belirlendiği, aşamalarda ileri sürülen iddia ve savunmaların temyiz denetimini sağlayacak biçimde eksiksiz olarak sergilendiği, özleri değiştirilmeksizin tartışıldığı, vicdani kanının kesin, tutarlı ve çelişmeyen verilere dayandırıldığı, eylemin doğru olarak nitelendirildiği ve Kanunda öngörülen suç tipine uyduğu, yaptırımın kanuni bağlamda şahsileştirilmek suretiyle uygulandığı anlaşılmalı; sanık müdafinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü nedenler yerinde görülmediğinden CMK'nın 302/1. maddesi gereğince temyiz davasının esaslan reddiyle hükümlerin ONANMASINA ... karar verildi.”

¹⁸⁰ Erkan SARITAŞ (2011), *Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku*, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul, s.159; Yargıtay 16. CD, 27/05/2019, E. 2018/3546, K.2019/3811; “... atılan sloganın terör örgütünün cebir, şiddet ve tehdit içeren yöntemlerini öven, meşru gösteren ya da bu yöntemlere başvurulmasını teşvik eden bir muhteva da içermediğinin anlaşılması karşısında, terör örgütünün propagandasını yapmak suçunun unsurlarının oluşmadığı gözetilerek; Suça sürüklenen çocuk hakkında TCK'nın 215. maddesinde tanımlanan suçtu ve suçluyu övme suçunun unsurları ve cezalandırılma şartlarının gerçekleşip gerçekleşmediği tartışılarak suçtu sürüklenen çocuğun hukuki durumlarının takdiri yerine, yasal olmayan gerekçe ile yazılı şekilde propaganda suçundan mahkumiyetlerine karar verilmesi...”

43. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümlerinin uygulanması söz konusu olacaktır. Örgüt üyesine farklı tarihlerde yardım eden fail hakkında ya da örgüte propagandası içeren paylaşımları yapan fail hakkında zincirleme suç hükümleri uygulanacaktır. Zincirleme suç hükümlerinin kesintisiz suçlardan olan örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçlarına ilişkin olarak uygulanması söz konusu değildir.

Örgüt kurma, örgüt yönetme ve örgüte üye olma suçlarına konu eylemlerin niteliği ve yoğunluğu ise TCK'nın 61 maddesi kapsamında ceza tayini sırasında hâkimin dikkate alacağı bir husustur.

2.7. ETKİN PİŞMANLIK

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin olarak cezayı kaldıran ya da azaltan şahsi neden olan etkin pişmanlık hükümlerini içeren TCK'nın 221. maddesinin güncel hali şu şekildedir:

“Etkin pişmanlık

Madde 221- (1) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz.

(2) Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(3) Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolunmaz.

(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolunmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır.

(5) Etkin pişmanlıktan yararlanan kişiler hakkında bir yıl süreyle denetimli serbestlik tedbirine hükmolunur. Denetimli serbestlik tedbirinin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

(6) (Ek: 6/12/2006 – 5560/8 md.) Kişi hakkında, bu maddedeki etkin pişmanlık hükümleri birden fazla uygulanmaz.”

TCK'nın 221. maddesinde, örgüt kurma, örgüt yönetme, örgüte üye olma, örgüt üyesi olamamakla birlikte örgüt adına suç işleme ve örgüte yardım etme suçlarına ilişkin olarak etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiş, TCK'nın 220. maddesinin 8. fıkrasında düzenlenen örgüt propagandası yapma suçuna ilişkin olarak ise etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmemiştir.

Madde metninden anlaşılacağı üzere örgütün amacı doğrultusunda ve örgüt faaliyetleri kapsamında işlenen suçlar etkin pişmanlık hükümlerine ilişkin düzenlemede yer almamıştır. Bu itibarla amaç suçları ya da örgüt faaliyetleri kapsamında herhangi bir suçu işleyen kişiler örgüte ilişkin olarak TCK'nın 221. maddesi kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmış olsalar da işlenen diğer suçlar yönünden faillerin sorumlulukları genel hükümlere göre devam edecektir.¹⁸¹

Örneğin uyuşturucu madde ticareti yaparak menfaat elde etmek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olan fail örgüte üye olma suçuna ilişkin olarak etkin pişmanlık hükümleri yönünden TCK'nın 221. maddesine tabi iken, örgütün amacı doğrultusunda ya da örgüt faaliyetleri kapsamında işlediği TCK'nın 188. maddesinde düzenlenen “Uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti” suçu yönünden ise bu suça özgü olarak TCK'nın 192. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerine tabi olacaktır.¹⁸²

Yargıtay Ceza Genel Kurulu tarafından da Etkin pişmanlığın kapsamı aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

“Terör örgütlerinin insan kaynağının kurutulabilmesi, alınabilecek diğer tedbirler ile birlikte bu örgütlerin etkisizleştirilip ortadan kaldırılmaları, geçmişte meydana gelen terör örgütü eylemlerinin aydınlatılabilmesi, gelecekte işleyebilecekleri suçların engellenmesi ve terör örgütüne üye olanların tekrar topluma kazandırılmaları için

¹⁸¹ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 442.

¹⁸² Yargıtay 10. CD, 25/06/2009, E. 2009/5975, K. 2009/12433.: “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve uyuşturucu madde ticareti yapma suçlarından ... Sanık Taner Yılmaz hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kurulan hükmün incelenmesi: Yapılan duruşmaya, toplanıp karar yerinde tartışılan delillere ve dosya içeriğine uygun gerekçeye göre; yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddine; ancak: 1- Diğer sanıklar Cemalettin ve Taşar Ethem'in suçlarının ortaya çıkarılmasına yardım eden sanık(Taner Yılmaz) hakkında TCK'nın 192/3. maddesinde öngörülen etkin pişmanlık hükmünün uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, ... Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafinin temyiz itirazları ve duruşmadaki sözlü savunması bu nedenle yerinde görülmüş olduğundan hükmün isteme aykırı olarak BOZULMASINA karar verildi.”

örgüt üyelerinin ve yöneticilerinin örgütten ayrılmalarını sağlamak, suç ve suçluyla mücadele etmek için pişmanlık yasalarının ve etkin pişmanlık kurumunun bu amaca uygun olarak yorumlaması gerektiğini' belirtmiştir.”¹⁸³

Etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması talebe bağlı değildir. Etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için ilgilinin talebinin varlığı gerekmiyor ise de ilgilinin etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak istemediğine dair iradesini ortaya koyan beyanlarının varlığı halinde de etkin pişmanlık hükümleri uygulanmayacaktır.¹⁸⁴

Etkin pişmanlık hükümleri hüküm kesinleşinceye kadar, ilk derece, istinaf ve temyiz aşamalarında da uygulanabilir.¹⁸⁵ Sanığın etkin pişmanlık hükümleri kapsamında kalacak iradeyi hangi aşamada gösterdiği, sanık hakkında etkin pişmanlık nedeniyle uygulanacak indirim oranının belirlenmesi aşamasında hâkim tarafından dikkate alınacaktır.

Soruşturma ya da kovuşturmanın herhangi bir aşamasında etkin pişmanlık gösteren örgüt mensubu failin, ilerleyen süreçte etkin pişmanlıktan vazgeçmesi halinde failin hukuki durumunun ne olacağı tartışmalıdır. Soruşturma aşamasında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyip kovuşturma aşamasında soruşturma aşamasındaki ifadelerini reddeden sanıklar hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmaması gerektiğine ilişkin Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 2018 tarihli kararı aşağıdaki gibidir:

“PKK silahlı terör örgütüne yönelik yürütülen soruşturma kapsamında yakalanmalarından sonra, soruşturma aşamasında müdafii huzurunda alınan ifadelerinde örgütün alt yapılanmasına, bu yapı içerisinde faaliyet gösteren örgüt mensuplarına, örgütsel faaliyet kapsamında işlenen suçlara ve bu suçlara katılan örgüt mensuplarına ilişkin verdikleri bilgileri sonradan inkâr eden sanıkların, silahlı terör örgütüne üye olma suçundan mahkûmiyetlerine ve etkin pişmanlık taleplerinden vazgeçtiklerinden bahisle haklarında TCK'nun 221. maddesinin uygulanmamasına

¹⁸³ Yargıtay CGK, 08/04/2008, E. 2009/9-18, K. 2009/78.

¹⁸⁴ Ersan ŞEN ve Sefa ERYILDIZ 2021, age. s. 443.

¹⁸⁵ Yargıtay 16. CD, 07/04/2021, E. 2019/4384, K. 2021/2569.: “...kurulan mahkûmiyet hükmünün temyiz incelemesinde, Tüm dosya kapsamına göre; sanığın silahlı terör örgütüne üye olma suçunun sübutu kabul, olay niteliğine ve kovuşturma sonuçlarına uygun şekilde vasfi tayin edilmiş, incelenen dosyaya göre üyelik suçundan verilen hükümden bir isabetsizlik yok ise de; sanığın istinaf aşamasından sonra etkin pişmanlıktan yararlanmak istediğini bildirerek 26.03.2021 tarihli dilekçesinde örgütle irtibatına ilişkin bilgiler verdiği nazara alındığında, gerekirse yeniden ifadesi alınmak suretiyle hakkında 5237 sayılı TCK'nın 221. maddesinin 4. fıkrasının 2. cümlesinde yazılı etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı tartışıldıktan sonra sonucuna göre bir karar verilmesi gerektiğinin gözetilmesi lüzumu”

karar verildiği olayda; TCK'nun 221. maddesinin başlığı, amaç, kapsam ve gerekçesi birlikte değerlendirildiğinde, yorum açısından göz önünde bulundurulması gereken madde başlığında yer alan "etkin pişmanlık" ibaresi gereğince, maddede öngörülen hâllerin uygulanabilmesi açısından hükmün konuluş amacına uygun olarak failin örgütten kopma ve topluma kazandırılma yolunda pişmanlık duyması ve bu pişmanlığının aşamalarda süreklilik arz etmesi gerektiği, buna karşın, verdikleri bilgileri aleyhlerinde beyanda buldukları diğer sanıkları cezadan kurtarmak için sonradan inkâr eden ve maddeye hâkim olan amaca aykırı hareket eden sanıkların pişmanlıklarından söz edilemeyeceği anlaşıldığından; sanıklar Ü. C., D. P., E. B, M. A. ve N. D. hakkında TCK'nun 221. maddesinin dördüncü fıkrasının ikinci cümlesinin uygulanma koşullarının bulunmadığının kabulü gerekmektedir”¹⁸⁶

Yargıtay Ceza Genel Kurulu Kararına muhalif kalan üye gerekçesinde TCK'nın 221/4. maddesi kapsamında işlem yapılabilmesi için kanun tarafından örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi verilmesi şartının öngörüldüğü ve pişmanlık şartının öngörülmediği belirtilerek yakalandıktan sonra örgüt ve işlenen suçlar hakkında bilgi veren sanıklar hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerektiği ileri sürülmüştür.

Yargıtay söz konusu kararında özellikle failin örgütten kopuş sağlamaması üzerinde durarak etkin pişmanlıktan söz edilemeyeceğine karar vermiştir.

Kanaatimizce söz konusu karar yerindedir. Fail madde başlığında olduğu gibi etkin bir şekilde pişmanlık göstermelidir. Birtakım yaptırımlardan kurtulmak amacıyla yapılan ve daha sonra örgütsel saiklerin baskın çıkması nedeniyle failin lehine olmasına rağmen vazgeçilen irade beyanları etkin pişmanlık olarak değerlendirilmemelidir.

Ancak dikkat edilmesi gereken bir husus da özellikle silahlı ve terör örgütlerinde, failerin etkin pişmanlık kapsamında ifade verdikten sonra örgüt mensupları tarafından kendilerine ya da yakınlarına bir kötülük yapılacağından bahisle tehdit edilmeleridir. Bu gibi durumlarda failer gerçekten örgütten kopuş sağlamış olsa da kendisine ya da yakınlarına bir zarar gelmesinden korkarak ifadelerini değiştirme yoluna gidebilmektedirler. Bu gibi durumlarda tehdit durumunun varlığı ortaya konulursa failin etkin pişmanlıktan vazgeçme yönündeki iradesinin sakatlığı dikkate alınarak itibar edilmemelidir.

---

¹⁸⁶ Yargıtay CGK, 27/03/2018, E. 2017/16-1118, K. 2018/121.

Örneğin kovuşturma aşamasında etkin pişmanlıktan vazgeçen failin kardeşi örgüt mensupları tarafından tehdit edildiklerini ve bu durumu failin de bildiğini ileri sürer ise bu durum failin etkin pişmanlıktan vazgeçme iradesinin sakatlandığını ortaya koyacaktır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin olarak TCK'nın 221. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümleri aşağıda her bir fıkra yönünden ayrı ayrı incelenecektir.

a) TCK 221/1 Kapsamında Kurucu ve Yöneticiler Hakkında

“(1) Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu nedeniyle soruşturmaya başlanmadan ve örgütün amacı doğrultusunda suç işlenmeden önce, örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan kurucu veya yöneticiler hakkında cezaya hükmolunmaz.”

TCK madde 220 kapsamında öngörülen unsurlara sahip bir örgütün kurulmuş ve devam ediyor olması gerekmektedir.

Örgütün amacı doğrultusunda teşebbüs aşamasında kalmış suçlar da dâhil olmak üzere suç işlenmemiş olmalıdır.

Suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçuna ilişkin olarak soruşturma başlatılmamış olmalıdır.

Soruşturma kavramına ilişkin olarak CMK'nın 2. maddesinde *“Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evreyi”* şeklinde tanımlanmıştır. Aynı kanunun 160. maddesinde ise soruşturmaya dair aşağıdaki hüküm bulunmaktadır.

“Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar.”

CMK'nın 158/2, 3 ve 4. maddesinde belirtilen valilik, kaymakamlık, mahkeme, Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına ya da suç ile ilgili kurum ve kuruluş idaresine yapılan bildirimler soruşturmanın başladığı anlamına gelmeyecek ve ilgili kişiler birinci fıkra kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilecektir.¹⁸⁷

---

¹⁸⁷ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 98.

Bunların Cumhuriyet Başsavcılığına ya da adli kolluğa ulaştırılması ile soruşturma süreci başlamış olacaktır.

Amaç suçlara ilişkin olarak münferiden başlatılan soruşturmalar bu kapsamda soruşturmanın başlatıldığı anlamında değerlendirilmeyecektir. Ancak amaç suçların işlendiği iddiası üzerine başlatılan soruşturma kapsamında örgütün varlığına ilişkin CMK'nın 160. maddesi kapsamında bir delil elde edilmiş ise suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçu yönünden de soruşturmanın başlatıldığı kabul edilecek ve bu aşamadan sonra birinci fıkra kapsamında etkin pişmanlık hükümleri uygulanmayacaktır.

Örgüt kurucusu ya da yöneticisinin örgütü dağıtması ya da verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlaması gerekmektedir. Örgütü dağıtmaya yönelik yapılan işlemler ve verilen bilgiler örgütün yapısı da dikkate alınarak örgütü dağıtmaya elverişli olmalıdır.

Yukarıda sayılan şartlar çerçevesinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen örgüt kurucu veya yöneticileri hakkında CMK'nın 223/4-a maddesi uyarınca cezaya hükmolünmayacaktır.

b) TCK 221/2 Kapsamında Örgüte Üye Olanlar Hakkında (Yakalanmadan)

“(2) Örgüt üyesinin, örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeksizin, gönüllü olarak örgütten ayrıldığını ilgili makamlara bildirmesi halinde, hakkında cezaya hükmolünmaz.”

TCK madde 220 kapsamında öngörülen unsurlara sahip bir örgütün kurulmuş olması gerekmektedir.

Fail hakkında soruşturma başlatılıp başlatılmadığı önem arz etmemektedir.

Örgüt üyesinin örgüt üyeliğine ilişkin olarak yakalanmamış olması gerekmektedir.

Örgüt üyesinin, örgütün faaliyetleri kapsamında teşebbüs aşamasında kalmış suçlar da dâhil olmak üzere suça fail ya da şerik olarak iştirak etmemiş olması gerekmektedir.

Yargıtay tarafından sanığın örgüt faaliyeti çerçevesinde bir suçun işlenişine iştirak etmemesinden anlaşılması gerekenin ne olduğu hususunda, eylemlerin amaç suçun gerçekleştirilmesine elverişli vahim nitelikte eylemlerden olma şartı

aranmaktadır.¹⁸⁸ Yargıtay'ın bu görüşü öğretide, işlenmesi amaçlanan suça ilişkin olarak kanunda nitelik veya niceliksel olarak bir ayırım yapılmamış olması nedeniyle kanunilik ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle eleştirilmektedir.

Örgüt üyesinin kendi hür iradesi ile gönüllü olarak üyesi olduğu örgütten ayrılması gerekmektedir.

Örgüt üyesi örgütten gönüllü olarak ayrıldığını ilgili makamlara bildirmelidir. Bu kapsamda örgüt üyesi örgütten ayrıldığı bildirimini Cumhuriyet Başsavcılıklarına veya kolluğa yapabileceği gibi, CMK madde 158 uyarınca şikâyet ve ihbarı almaya yetkili valilik, kaymakamlık, mahkeme veya Türkiye'nin elçilik ve konsolosluklarına da yapabilecektir.

İkinci fıkra kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanabilmesi için örgüt üyesinin örgüt hakkında bilgi vermesi aranmamaktadır.

Yukarıda sayılan şartlar çerçevesinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen örgüt üyesi hakkında CMK'nın 223/4-a maddesi uyarınca cezaya hükmolünmayacaktır.

c) TCK 221/3 Kapsamında Örgüte Üye Olanlar Hakkında (Yakalandıktan Sonra)

“(3) Örgütün faaliyeti çerçevesinde herhangi bir suçun işlenişine iştirak etmeden yakalanan örgüt üyesinin, pişmanlık duyarak örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi halinde, hakkında cezaya hükmolünmaz.”

TCK madde 220 kapsamında öngörülen unsurlara sahip bir örgütün kurulmuş olması gerekmektedir.

Örgüt üyesinin örgüt üyeliğine ilişkin olarak yakalanmış olması gerekmektedir.

Örgüt üyesinin, örgütün faaliyetleri kapsamında teşebbüs aşamasında kalmış suçlar da dâhil olmak üzere suça fail ya da şerik olarak iştirak etmeden yakalanmış olması gerekmektedir.

Yakalama şartlarının oluşup oluşmadığı, teslim olma ile yakalama arasındaki farklar ve etkin pişmanlığın TCK'nın 221. maddesinin 2. ve 3. maddelerinden

¹⁸⁸ Yargıtay 16. CD, 24/04/2017, E. 2015/3, K. 2017/3; Yargıtay 16. CD, 11/05/2017, E. 2016/7160 K. 2017/3960: “A... B...’in evinin örgüt amacı doğrultusunda yakılma eylemlerinin amaç suçun gerçekleştirilmesine elverişli vahim nitelikte eylemlerden olduğu ...”

hangisinin kapsamında kaldığı hususlarının tespitine ilişkin olarak Yargıtay tarafından aşağıdaki gibi tespitlerde bulunulmuştur:¹⁸⁹

“Gönüllü olarak teslim olma ile yakalanma arasındaki farkın belirlenmesi açısından yakalamanın hukuki mahiyeti üzerinde durmak gerekecektir.

...

*Adli yakalama halleri, özgürlüğü kısıtlayıcı koruma tedbirlerinden olması sebebiyle yasada tahdidi olarak sayılmıştır. Genişletilmesi mümkün değildir. Yasada öngörülen hallerin dışında kişinin tutulması, muhakeme hukuku anlamında yakalama işlemi olarak nitelendirilemeyeceğinden, etkin pişmanlıkta yer alan “yakalanma” sonuçlarını da doğurmayacaktır. **Şüpheli veya sanık kaçak olmayıp adresi belli olan, kendisine kolaylıkla ulaşılabilir veya çağrıldığında gelebilecek durumda bulunan kişilerden ise çağrı yapılmadan kolluk tarafından tutulması TCK’nin 221. maddesi yönünden “yakalanma” sayılmayacaktır.**”*

Yargıtay kararından da anlaşılacağı üzere uygulamada yaygın bir şekilde yapılan ve kolluk tarafından hukuki karşılığı olmayan “operasyon” adı altında duyurulan, hakkında örgüt üyeliğine ilişkin olarak delil elde edilen şüphelilerin doğrudan arama, elkoyma ve gözaltı kararıyla yakalanması hali bu kişilerin TCK’nın 221. maddesinin 3. fıkrasından faydalanmalarına engel değildir.

Örgüt üyesinin örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi gerekmektedir. Örgütün dağılmasına veya mensuplarının yakalanmasına yönelik verilen bilgiler örgütü dağıtmaya veya mensuplarını yakalamaya yönelik olarak elverişli olmalıdır. Örgüt üyesinin cezai yaptırımdan kurtulmak amacıyla örgütün daha önce tespit edilmiş, açığa çıkmış yönlerine ilişkin olarak bilgi vermesi etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanabilmesi için yeterli değildir.

Örgüt üyesinin verdiği bilgilerin 3. fıkra yönünden yeterli olup olmadığı failin örgütteki konumuna göre değerlendirilmelidir.

Kanaatimizce örgüt üyesinin bilerek eksik ya da yanlış bilgi verdiği gerekçesiyle etkin pişmanlık hükümlerinden faydalandırılmaması için örgüt üyesinin verdiği bilgidен daha fazla bildiğinin ya da söylediklerinin gerçeği yansıtmadığının somut olarak ortaya konulması gerekmektedir. Eksik ya da yanlış bilgiye dönük çelişki somut verilerle giderilemezse, failin örgüte ilişkin beyan ettiklerinden daha fazlasını

---

¹⁸⁹ Yargıtay 16. CD, 24/04/2017, E. 2015/3, K. 2017/3.

bildiği ya da hatalı olarak verdiği bilginin doğrusunu bildiği ortaya konulmaz ise şüpheden sanık yararlanır ilkesi de dikkate alınarak örgüt üyesi hakkında etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması gerekmektedir.

Yukarıda sayılan şartlar çerçevesinde etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen örgüt üyesi hakkında CMK'nın 223/4-a maddesi uyarınca cezaya hükmolünmayacaktır.

d) TCK 221/4 Kapsamında Kurucu, Yönetici ve Örgüte Üye Olanlar Hakkında (Yakalanmadan-Yakalandıktan Sonra)

“(4) Suç işlemek amacıyla örgüt kuran, yöneten veya örgüte üye olan ya da üye olmamakla birlikte örgüt adına suç işleyen veya örgüte bilerek ve isteyerek yardım eden kişinin, gönüllü olarak teslim olup, örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde, hakkında örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçundan dolayı cezaya hükmolünmaz. Kişinin bu bilgileri yakalandıktan sonra vermesi halinde, hakkında bu suçtan dolayı verilecek cezada üçte birden dörtte üçe kadar indirim yapılır.”

Maddenin 4. fıkrasının birinci cümlesinde örgütü kuran, örgütü yöneten, örgüte üye olan, örgüt adına suç işleyen ya da örgüte yardım eden failin gönüllü olarak teslim olmasına, ikinci cümlesinde ise yakalanmış olmasına yönelik olarak etkin pişmanlık hükümleri düzenlenmiştir.

Bu kapsamda;

TCK madde 220’de öngörülen unsurlara sahip bir örgütün kurulmuş olması gerekmektedir.

Fıkranın birinci cümlesinin uygulanabilmesi için örgütü kuran, örgütü yöneten, örgüte üye olan, örgüt adına suç işleyen ya da örgüte yardım eden failin kendi hür iradesi ile gönüllü olarak teslim olması gerekmektedir.

Gönüllü olarak teslim olan failin örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi gerekmektedir.

Gönüllü olarak teslim olan failin örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde birinci cümle uyarınca etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen fail hakkında CMK'nın 223/4-a maddesi uyarınca cezaya hükmolünmayacaktır.

CMK madde 90 veya 98’e göre yakalanan failin örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi halinde ikinci cümle uyarınca etkin

pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen fail hakkında verilecek cezada indirim uygulanacaktır.

Diğer fıkralardaki düzenlemelerin aksine örgütü kuran, örgütü yöneten, örgüte üye olan kişilerin örgüt amacı ya da faaliyetleri kapsamındaki suça fail ya da şerik olarak iştirak etmiş olmaları bu fıkra kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmasına engel değildir.

Suçta iştirak eden ve TCK'nın 221/4. maddesi kapsamında etkin pişmanlıktan yararlanan örgütü kuran, örgütü yöneten, örgüte üye olan, örgüt adına suç işleyen ya da örgüte yardım eden failin işlemiş olduğu suç yönünden genel hükümlere göre etkin pişmanlık değerlendirilmesi yapılacaktır.

Daha önce de belirttiğimiz üzere cebir ve tehdit yoluyla menfaat elde etmek amacıyla kurulmuş bir örgüte üye olan kişi örgüte üye olma suçuna ilişkin olarak etkin pişmanlık hükümleri yönünden TCK'nın 221. maddesine tabi iken, örgütün amacı doğrultusunda ya da örgüt faaliyetleri kapsamında işlediği TCK'nın 148. maddesinde düzenlenen “Yağma” suçu yönünden bu suça özgü olarak TCK'nın 168. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık hükümlerine tabi olacaktır.¹⁹⁰

TCK'nın 221. maddesi kapsamında hakkında etkin pişmanlık hükümleri uygulanan failer hakkında 221/5 maddesi uyarınca bir yıl süreyle denetim tedbiri uygulanır. Gerekli takdirde bu süre üç yıla kadar uzatılabilir.

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suç işlemek amacıyla örgüt kurma suçunun faileri TCK'nın 221/6. maddesi uyarınca bu madde kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden bir defa yararlanma hakkına sahiptir.

Örgütü kuran, örgütü yöneten, örgüte üye olan, örgüt adına suç işleyen ya da örgüte yardım eden failin bu madde kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalandıktan sonra farklı bir örgüte ilişkin olsa da örgüt kurma, örgüt yönetme, örgüte üye olma, örgüt adına suç işleme ya da örgüte yardım etme suçlarından birini

---

¹⁹⁰ Yargıtay 10. CD, 25/06/2009, E. 2009/5975, K. 2009/12433.: “Suç işlemek amacıyla örgüt kurma ve uyuşturucu madde ticareti yapma suçlarından ... Sanık Taner Yılmaz hakkında uyuşturucu madde ticareti yapma suçundan kurulan hükmün incelenmesi: Yapılan duruşmaya, toplanıp karar yerinde tartışılan delillere ve dosya içeriğine uygun gerekçeye göre; yerinde görülmeyen temyiz itirazlarının reddine; ancak: 1- Diğer sanıklar Cemalettin ve Taşar Ethem'in suçlarının ortaya çıkarılmasına yardım eden sanık(Taner Yılmaz) hakkında TCK'nın 192/3. maddesinde öngörülen etkin pişmanlık hükmünün uygulanması gerektiğinin gözetilmemesi, ... Bozmayı gerektirmiş, sanık müdafinin temyiz itirazları ve duruşmadaki sözlü savunması bu nedenle yerinde görülmüş olduğundan hükmün isteme aykırı olarak BOZULMASINA... karar verildi.”

işlemesi halinde bu madde kapsamında etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanamayacaktır.

Etkin pişmanlık hükümlerinin tekrar uygulanması yasağı faillerin bu hususta tek hakkı olduğunu bilip örgütle olan bağlarını nihai olarak koparmalarına yardımcı olacaktır.¹⁹¹ Aksi takdirde etkin pişmanlık suç işlendikten sonra cezai yaptırımdan kurtulmak amacıyla kullanılan bir yol haline gelecektir.

Etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanan örgüt mensuplarının örgüt faaliyetlerine ve diğer örgüt mensuplarına ilişkin olarak gerektiğinde tanık sıfatıyla vereceği bilgiler örgütlü suçluluk yönünden büyük önem arz etmektedir.¹⁹² Bu kapsamda etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanan örgüt mensubu faillerin örgütün hedefi olmaları kaçınılmazdır. Bu kişilerin korunması hususunda ceza mevzuatımızda yeterli düzenlemeye yer verilmemiştir.

2007 yılında aşağıda belirtilen amaçlarla çıkarılan 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu hükümleri bu konuda yeterli değildir.

“...ceza muhakemesinde tanıklık görevi sebebiyle, kendilerinin veya bu Kanunda belirtilen yakınlarının hayatı, beden bütünlüğü veya mal varlığı ağır ve ciddi tehlike içinde bulunan ve korunmaları zorunlu olan kişilerin korunması amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin esas ve usulleri düzenlemek”

Örgüt mensubu fail sanık olarak yargılandığı davada herkese açık duruşmalarda yargılanmak zorundadır. Bu açık yargılamada sanık etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmayı hakedecek mahiyette örgüt ile ilgili bilgi verdiğini ortaya koymak, mahkeme tarafından da bu bilgilerin doğruluğu denetlenmek zorundadır. Bu kapsamda yapılacak yargılamalar neticesinde etkin pişmanlıktan faydalanan eski örgüt mensubu fail örgütün hedefi haline gelecektir.

TCK'nın 221. maddesinde bu suçlara özgü olarak düzenlenen etkin pişmanlık hükümleri örgütlü suçluluk ile mücadele konusunda günümüz şartlarına göre yeniden ele alınmalıdır. Yerel ve küresel suç örgütlerinin değişkenlik gösteren yapıları dikkate alındığında uygulayıcılara takdir yetkisi tanıyan esnek etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmelidir. Örneğin Alman Ceza Kanunu'nun 129. maddesinin 6. fıkrasındaki düzenlemeye benzer mahiyette örgüte katkısı az olan, iradesi zorlanan ya da hata

¹⁹¹ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 114.

¹⁹² Cumhur ŞAHİN (2002), “Türk Hukukunda Tanık Koruma Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:6 s. 2.

hükümleri kapsamına girecek seviyede olmamakla birlikte maruz görülebilecek saiklerle örgüte üye olan veya yardım edenler hakkında mahkemeye CMK'nın 223/3-4 maddesinde belirtilen usulde ceza verilmesine yer olmadığına karar verme yetkisi verilmesi gibi alternatif çözümler üretilmelidir.

2.8. SORUŞTURMA VE KOVUŞTURMA USULÜ

2.8.1. Soruşturma

Soruşturma CMK'nın 2. maddesinde “*Kanuna göre yetkili mercilerce suç şüphesinin öğrenilmesinden iddianamenin kabulüne kadar geçen evre*” şeklinde tanımlanmaktadır.

Türk ceza hukukunda suçların soruşturması Cumhuriyet savcısı tarafından edinilen bilgi ya da alınan ihbar üzerine resen veya mağdurun şikâyeti üzerine başlatılmaktadır.

Türk ceza hukukunda temel prensip şikâyet aranmaksızın soruşturma başlatılması yönünde olmasına rağmen birtakım suçlarda soruşturma yapılması mağdurun şikâyetinin varlığına bağlanmıştır. Şikâyete tabi suçlarda şikâyetin gerekliliği hususu kanunda açıkça belirtilmektedir. Aksi takdirde suçun şikâyete tabi olmadığı kabul edilecektir.

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suçlara ilişkin olarak da soruşturma başlatılması için şikâyete gerek yoktur. Suç örgütüne ilişkin suçlar şikâyete tabi değildir. Bu suçlar CMK'nın 160. maddesinin aşağıdaki hükmü uyarınca Cumhuriyet savcısı tarafından resen soruşturulacaktır.

“Bir suçun işlendiğini öğrenen Cumhuriyet savcısının görevi

Madde 160 – (1) Cumhuriyet savcısı, ihbar veya başka bir suretle bir suçun işlendiği izlenimini veren bir hâli öğrenir öğrenmez kamu davasını açmaya yer olup olmadığına karar vermek üzere hemen işin gerçeğini araştırmaya başlar. (2) Cumhuriyet savcısı, maddî gerçeğin araştırılması ve adil bir yargılamanın yapılabilmesi için, emrindeki adli kolluk görevlileri marifetiyle, şüphelinin lehine ve aleyhine olan delilleri toplayarak muhafaza altına almakla ve şüphelinin haklarını korumakla yükümlüdür.”

Cumhuriyet savcısı tarafından yürütülen soruşturma neticesinde kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilemez ise CMK'nın 172. maddesi uyarınca kovuşturmaya yer olmadığına karar verilecektir.

Yürütülen soruşturma neticesinde toplanan deliller, suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturuyorsa CMK'nın 170. maddesi uyarınca Cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlenecektir.

Ayrıca yürütülen soruşturma neticesinde fail hakkında cezaya hükümlenmeyeceğine ilişkin cezayı kaldıran şahsi sebep niteliğinde olan düzenlemeler içeren TCK'nın 221. maddesinin 1, 2, 3 ve 4 (1.cümle) fıkraları kapsamında etkin pişmanlık şartlarının oluştuğunun tespiti halinde CMK'nın 171/1. maddesinin

“Cezayı kaldıran şahsî sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanmasını gerektiren koşulların ya da şahsî cezasızlık sebebinin varlığı halinde, Cumhuriyet savcısı kovuşturmayı yer olmadığı kararı verebilir.”

hükmü uyarınca Cumhuriyet savcısı tarafından iddianame düzenlemek yerine kovuşturmaya yer olmadığına karar verilebilecektir.¹⁹³ Bu hususta takdir yetkisi Cumhuriyet savcısına aittir.¹⁹⁴

CMK'nın 173/5. maddesinin *“Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmaması hususunda takdir yetkisini kullandığı hâllerde bu madde hükmü uygulanmaz.”* hükmü uyarınca da bu kapsamda verilecek olan kovuşturmaya yer olmadığına karar kesin olup itiraz yolu açık değildir.¹⁹⁵

Cumhuriyet savcısı tarafından örgüt mensubu fail hakkında bu kapsamda takdir yetkisi kullanılarak verilecek kovuşturmaya yer olmadığına kararda, kararın itiraz yoluna kapalı olması da göz önünde bulundurularak TCK'nın 221. maddesinde aranan

“örgütü dağıtan veya verdiği bilgilerle örgütün dağılmasını sağlayan”, “örgütün dağılmasını veya mensuplarının yakalanmasını sağlamaya elverişli bilgi vermesi” ve “örgütün yapısı ve faaliyeti çerçevesinde işlenen suçlarla ilgili bilgi vermesi”

---

¹⁹³ Ahmet Caner YENİDÜNYA ve Zafer İÇER 2014, age. s. 100; Yargıtay 16. CD, 24/04/2017, E. 2015/3, K. 2017/3.

¹⁹⁴ Yargıtay 16. CD, 06/12/2019, E. 2019/4734, K. 2019/8143: *“...takdir yetkisini CMK'nın 171. maddesi gereğince cezayı kaldıran bir şahsi sebep olarak etkin pişmanlık hükümlerinin uygulanması hususunda kullanılmayarak toplanan delillerin suçun işlendiği hususunda yeterli şüphe oluşturduğu değerlendirilmesi ile hazırlanan iddianamenin iadesine dair verilen kararda hukuki isabet bulunmadığından kanun yararına bozma isteminin kabulüne karar verilmiştir.”*

¹⁹⁵ Yargıtay 16. CD, 29/11/2017, E. 2016/7553, K. 2017/5508: *“Bu hallerde, suçtan zarar gören tarafından kovuşturmaya yer olmadığına dair karara itiraz edilmesi mümkün değildir. Cumhuriyet savcısının kamu davasının açılmaması hususunda takdir yetkisini kullandığı haller; cezayı kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık, şahsi cezasızlık sebebinin varlığı ve kamu davasının açılmasının ertelenmesi halidir. Kamu davasının açılmasının ertelenmesi kararlarına yönelik itiraz yoluna başvurma imkanı bulunurken, cezayı kaldıran şahsi sebep olarak etkin pişmanlık veya şahsi cezasızlık sebeplerinin varlığı halinde suçtan zarar görene itiraz imkanı tanınmamıştır.”*

şeklindeki şartların sağlanıp sağlanmadığının açık ve anlaşılabilir bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir.¹⁹⁶

Ancak yürütülen soruşturma neticesinde Cumhuriyet savcısında kamu davası açıp açmama hususunda tereddüt oluşması halinde takdirini dava açma yönünde kullanmalıdır.¹⁹⁷

Bu suça ilişkin olarak yürütülecek soruşturmalar kapsamında ise 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun'un 2/3. maddesi ve 5271 sayılı CMK'nın 161/8. maddesi uyarınca kamu görevlileri hakkında izin alınmasına gerek yoktur. Ancak bazı kamu görevlileri hakkında kendi meslek kanunlarından kaynaklı olarak soruşturma yapılması özel şartlara bağlanabilmektedir.¹⁹⁸

2.9. KOVUŞTURMA

Kovuşturma, CMK'nın 2. maddesinde "*İddianamenin kabulüyle başlayıp, hükmün kesinleşmesine kadar geçen evre*" olarak tanımlanmaktadır.

TCK'nın 220. maddesinde düzenlenen suçlara bakmakla görevli mahkeme, 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş, Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun'un 11 ve 12 maddeleri uyarınca asliye ceza mahkemeleridir.

Ancak kurulan örgütün amaç suçları işlemesi ya da örgüt faaliyetleri kapsamında suç işlenmesi halinde işlenen suçun cezasının ağır ceza mahkemesinin görev alanına girmesi halinde görevli mahkeme 5235 sayılı Kanun'un 11 ve 12. Maddeleri kapsamında işlenen suçla göre belirlenecektir.

Örneğin yağma suçunu işlediği iddia edilen örgüt mensubuna ilişkin yargılama ağır ceza mahkemesinde yapılacaktır.

---

¹⁹⁶ Yargıtay 16. CD, 29/11/2017, E. 2016/7553, K. 2017/5508: "*CMK'nın 172. maddesinde, kovuşturmaya yer olmadığına dair kararın soruşturma evresi sonunda verileceği belirtilmiştir. Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar ister yeterli şüphenin veya kanuni şartların bulunmaması, ister maslahata uygunluk esasları bazında verilecek olsun, öncelik soruşturmanın, yani soruşturmaya konu olan araştırmanın eksiksiz olarak yapılması zorunludur.*"

¹⁹⁷ Cumhuriyet ŞAHİN (2005), *Ceza Muhakemesi Kanunu, Gazi Şerhi*, Seçkin Yayınları, Ankara, s. 525.

¹⁹⁸ 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu, Madde 26, "*MIT mensuplarının veya belirli bir görevi ifa etmek üzere kamu görevlileri arasından Cumhurbaşkanı (...) tarafından görevlendirilenlerin; görevlerini yerine getirirken, görevin niteliğinden doğan veya görevin ifası sırasında işledikleri iddia olunan suçlardan dolayı ya da 5271 sayılı Kanununun 250 nci maddesinin birinci fıkrasına göre kurulan ağır ceza mahkemelerinin görev alanına giren suçları işledikleri iddiasıyla haklarında soruşturma yapılması Cumhurbaşkanının iznine bağlıdır.*"

Sanık, çocuk (onsekiz yaşından küçük) ise, 5235 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nun 26. maddesi uyarınca çocuk mahkemesi görevli olacaktır.

Sonraki bölümlerde incelenecek olan TCK'nın 314. maddesinde düzenlenen Silahlı Örgüt ve 3713 sayılı TMK'da düzenlenen terör suçları yönünden ağır ceza mahkemeleri görevlidir.

SONUÇ

Çalışmamızda Türk ceza hukukunda örgütlü suçluluğa ilişkin olarak 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ve 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu kapsamında suç örgütlerine ilişkin düzenlemeler incelenmiş, suç işlemek amacıyla örgüt kurma, silahlı örgüt ve terör örgütü suçlarına ilişkin unsurlar yargı kararları doğrultusunda ele alınmıştır.

Türk ceza hukuku güncel mevzuatında örgütlü suçlara ilişkin düzenlemelere genel kanun mahiyetinde olan 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nda ve özel kanun mahiyetinde olan 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'nda yer verilmiştir. Ülkemizin coğrafi ve siyasi konumu ile farklı terör örgütlerinin hedefi haline gelmiş olması nedeniyle terör suçlarına yönelik özel bir kanun ile düzenleme yapılması yerinde olmuştur.

TCK'nın 220. maddesi Türk ceza hukukunda düzenlenen suç örgütlerine ilişkin olarak temel düzenleme mahiyetindedir. TCK'nın 220. maddesi herhangi bir suç sınırlaması yapmadan kanunlar tarafından suç sayılan fiilleri gerçekleştirmek amacıyla yapılan örgüt kurma, örgüt yönetme, örgüte üye olma, örgüte yardım etme ve örgütün propagandasını yapma fiillerini düzenlemekle birlikte diğer örgütlerin özgü hükümleri dışında kalan bu örgütlerin oluşumuna ilişkin objektif unsurları da belirlemektedir.

Bu sebeple çalışmamızda daha ziyade bu madde üzerinde yoğunlaşmış, diğer örgütlere ilişkin düzenlemeler yönünden ise ilgili suça özgü ayrıksı durumlar üzerinde durulmuştur.

TCK'nın 314. maddesinde düzenlenen silahlı örgüt suçunda ise kanunun dördüncü kısım, dört ve beşinci bölümlerinde yer alan (md. 302-313 arası) sınırlı sayıdaki suçları işlemek amacıyla kurulan silahlı örgütlere ilişkin düzenlemeler söz konusudur.

TCK'nın 314. maddesine ve TCK'nın 220. maddesine atıfla TMK'nın 7. maddesinde ise terör örgütlerine ilişkin düzenlemeler yapılmıştır.

TCK'nın 220. maddesinde örgüt kurma ve örgüt yönetme fiillerinin yanında örgüte üye olma ve örgüte yardım etme gibi suçların da düzenlenmiş olması ve ayrıca diğer örgütlere yönelik objektif unsurlar yönünden uygulama alanı bulunması nedeniyle de madde başlığı ile içeriği uyumlu değildir. Kanaatimizce oluşan uyumsuzluk, madde başlığının suç işlemek amacıyla örgüt kurma yerine suç örgütü olarak düzenlenmesiyle giderilmiş olacaktır.

Madde metni, madde gerekçesi ve Yargıtay kararları uyarınca diğer örgütler(Silahlı Örgüt ve Terör Örgütü) yönünden de genel düzenleme mahiyetinde olan TCK'nın 220. maddesi kapsamında bir suç örgütünün kabulü için üye veya yönetici konumunda olan en az üç kişinin bulunması, iştirak iradesinin ötesinde kanunun suç saydığı belirsiz sayıdaki fiilleri gerçekleştirme amacının olması, örgütün yapısı, araç gereç durumu ve üye sayısı itibariyle amaç suçları işlemeye elverişli olması, sıkı ya da gevşek hiyerarşik bir yapılanmanın bulunması, belirsiz sayıdaki fiilleri gerçekleştirme amacına yönelik devamlılık iradesinin bulunması gerekmektedir.

Bu unsurların varlığı TCK'nın 220. maddesi yanında 78 ve 314. maddeleri ile 3713 sayılı TMK'da düzenlenen örgütler yönünden de aranmaktadır.

Örgütün silahlı olması TCK'nın 220. maddesi kapsamındaki örgütler yönünden nitelikli hal iken TCK 314 ve TMK'da düzenlenen örgütler yönünden suçun objektif unsurlarından biridir.

Uygulamada örgütün varlığına ilişkin olarak herhangi bir delil olmamasına rağmen katalog olmayan suçlara yönelik olarak 5271 sayılı CMK'nın özellikle 135 ve 140. maddelerinde düzenlenen "*İletişimin tespiti, dinlenmesi ve kayda alınması*" ve "*Teknik araçlarla izleme*" isimli koruma tedbirlerini uygulayabilmek amacıyla iştirak iradesi dosyada örgütsel yapılanma olarak kabul edilmektedir. Ya da yapılan soruşturma neticesinde CMK'nın 135 ve 140. maddelerinde sayılan katalog suçlara ilişkin olarak delil elde edilemediği durumlarda iletişim içeriklerinin delil olarak kullanılmasını sağlamak amacıyla iştirak iradesi örgüt olarak kabul edilip iddianame düzenlenmektedir.

Terör suçlarının siyasi sonuçlar doğurmaya yönelik olmasının da getirdiği bir netice olarak uygulamada bu suçlarda en sık karşılaşılan hatalı uygulamalar ise Anayasamızın 26. maddesi ile güvence altına alınan düşünceyi açıklama ve yayma hürriyeti kapsamında kalan eylemlere yöneliktir. Bu eylemlere ilişkin olarak terör

örgütünün propagandası yapma ya da terör örgütüne üye olma ve terör örgütüne yardım etme suçlarından soruşturma başlatılması ve bu kişiler hakkında koruma tedbirlerinin uygulanmasıdır.

Yapılan bu hatalı uygulamalar ile kişi hak ve hürriyetleri hukuka aykırı olarak kısıtlanmakta, toplumun azımsanmayacak bir çoğunluğu ise terör suçu şüphelisi haline getirilmekle birlikte lekelenmeme hakları ihlal edilmektedir.

Ayrıca örgüte ilişkin hükümlerle ilgili Türk Ceza Kanunu başta olmak üzere çeşitli kanunlarda bir suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde ya da suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak işlenmesi nitelikli halleri de düzenlenmektedir. Bu nitelikli hallerin uygulanabilmesi için ilgili örgütün kabulüne yönelik önceden verilmiş ve kesinleşmiş bir mahkeme kararının varlığı da zorunlu değildir. Ancak örgütün varlığına ve aranan unsurlara ilişkin durumlar nitelikli halin uygulanacağı mahkeme kararında tereddüte mahal bırakmayacak ve denetime açık bir şekilde gerekçeli olarak ortaya konulmalıdır.

TCK'nın 221. maddesinde bu suçlara özgü olarak düzenlenen etkin pişmanlık hükümleri örgütlü suçluluk ile mücadele konusunda günümüz şartlarına göre yeniden ele alınması gerekmektedir. Suç örgütlerinin değişkenlik gösteren yapıları dikkate alındığında uygulayıcılara takdir yetkisi tanıyan esnek etkin pişmanlık hükümlerine yer verilmelidir.

Etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanan faillerin korunması hususunda 5726 sayılı Tanık Koruma Kanunu yetersiz kalmaktadır.

Özellikle etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak isteyen örgüt mensuplarının yargılandıkları ve tanıklık yaptıkları davalarda CMK'nın 182. maddesi uyarınca duruşmalar herkese açıktır. Bu kişiler Tanık Koruma Kanunu kapsamında koruma altına alınmak istense de bu kişi hakkında örgüt üyeliğine ilişkin davada verilecek ceza verilmemesine ya da indirimli ceza verilmesine ilişkin kararların açık duruşmada verilmesi zorunluluğu hususunda özgü bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Bu yönüyle de etkin pişmanlık gösteren failere yönelik uygulama alanı bulan tanık koruma tedbirlerinin güvenliğini tehlikeye düşmektedir. Failler kod adı verilerek kapalı duruşmalarda yargılanmalı, etkin pişmanlık kapsamında tanık olarak ifade verecekleri durumlarda da kod adları üzerinden hareket edilerek işlemler tamamlanmalıdır.

Suç örgütleri ile mücadele toplum yönünden büyük önem arz etmektedir. Bu yönüyle usul hükümleri açısından bu suçlara ilişkin olarak daha geniş bir alan ayrılmıştır. Ancak bu mücadelenin hukuk çerçevesinde yürütülmesi de aynı öneme sahiptir. Suç örgütleri ile mücadele edildiği gerekçesiyle kişi hak ve hürriyetleri koruma tedbirlerinin kural dışı uygulanmasıyla ihlal edilmemelidir.

KAYNAKÇA

- BODUR Nurullah ve ÖZKUL Eshat(2020), *Uygulamada Terör Örgütü ve Terör Suçları*, 5.Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- CENGİZ Mahmut (2015), *Türkiye’de Organize Suç Gerçeği ve Terörün Finansmanı*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- CERİT Yusuf (2021), *Örgütsel Davranış*, Asos Yayınları, Ankara.
- DÖNMEZER Sulhi (2002), “Organize Suçlulukla Mücadele”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, Cilt 1, Sayı 1, ss. 11-21.
- DURŞUN İsmail (2009), *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu* (Yayımlanmış Doktora Tezi), İstanbul.
- DÜLGER Murat Volkan, ÖZKAN Onur ve BAKDUR Merve (2021), “Ceza Hukukunda Hata ve Hataya Bağlanan Sonuçlar”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*. Cilt 12, Sayı 45, ss.227-264.
- EREL Kemalettin (2010), “Yargıtay Kararları Işığında Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları*, Cilt 3, ss. 380-398.
- EREM Faruk (1955), “Cürüm İşlemek İçin Cemiyet Kurmak”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 12, Sayı 03, ss.50-58.
- ERSAN Aykut (2013), “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu (TCK mad.220)”, *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 71, Sayı 1, ss.381-409.
- EVİK Vesile Sonay (2004), *Çıkar Amaçlı Örgütlenme Suçu*, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, İstanbul.
- EVİK Vesile Sonay (2006), "Silahlı Örgütlenme Suçu", *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, ss.667-697.
- EVİK Vesile Sonay (2013), "Suç İşlemek Amacıyla Örgütlenme Suçu", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Cilt 19, Sayı 2, ss.667-697.

- HAFIZOĞULLARI Zeki ve ÖZEN Muharrem (2016), *Millete ve Devlete Karşı Suçlar*, US-A Yayıncılık, Ankara.
- HAFIZOĞULLARI Zeki ve KURŞUN Günel (2007), “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 71, ss. 25-80.
- HAFIZOĞULLARI Zeki ve GÜNGÖR Devrim (2007), “Türk Ceza Hukukunda Suçların Tasnifi”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, Sayı 69, ss.21-50.
- İÇEL Kayıhan ve EBİK A. Hakan (2007), *Ceza Hukuku Genel Hükümler II*, Yenilenmiş 4.Basım, Beta Yayınevi, İstanbul.
- İNCE Kadri (2020), “Türk Ceza Hukukunda Örgütlü Suçluluk ve Silahlı Terör Örgütü”, *Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 15, Sayı 1, ss. 241-269.
- KARAN Ulaş (2018), *Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi-2*, Avrupa Konseyi Ankara Program Ofisi, Ankara.
- KATOĞLU Tuğrul (2012), “Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 61, Sayı 2, ss.657-694.
- KAVLAK Cihan (2017), *Suç İşlemek İçin Örgüt Kurma*, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- OSMANOĞLU Bilal ve KIDIL Fahrettin (2019), “Türk Ceza Hukukunda Terör Örgütü ve Terör Suçu Kavramları Üzerine Bir İnceleme”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 21, Durmuş Tezcan’a Armağan Özel Sayısı. ss.1154-1157.
- ÖZGENÇ İzzet (2006), *Terörle Mücadele Kanunu*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- ÖZGENÇ İzzet (2017), *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler*, Onüçüncü Baskı, Seçkin Yayıncılık Ankara.
- ÖZGENÇ İzzet (2019), *Suç Örgütleri*, Onikinci Basım, Seçkin Yayınları, İstanbul.
- ÖZGENÇ İzzet, ŞAHİN Cumhur ve ÜZÜLMEZ İlhan (2019), *Terörizm Suçlarıyla İlgili Karşılaştırmalı Çalışma Raporu*, Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Türk Ceza Hukuku Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara.
- ÖZGENÇ İzzet ve ÜZÜLMEZ İlhan (2020), *Ceza Genel Hukuku*, Üçüncü Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- PARLAR Ali ve HATİPOĞLU Muzaffer (2010), *Türk Ceza Kanunu Yorumu*, Üçüncü Baskı. Seçkin Yayınları, Ankara.

- SARITAŞ Erkan (2008), *Avrupa Birliğine Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukukunda Organize Suçlara İlişkin Düzenlemeler*, İstanbul Barosu Yayınları, İstanbul.
- SOYASLAN Doğan (2019), *Ceza Hukuku Özel Hükümler*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- SÖZÜER Adem (1995), “Organize Suçluluk Kavramı Batı Ülkelerinde Bu Suçluluk İle Mücadele İle İlgili Gelişmeler”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, Cilt 9, Sayı 1-3, ss. 255-271.
- SÖZÜER Adem (2002), "Çıkar Amaçlı Suç Örgütü Kavramı ve Özel Yargılama Önlemlerinin Türkiye Boyutları", *Avrupa Birliği'ne Uyum Süreci Bağlamında Organize Suçlulukla Mücadele Paneli*, İstanbul, s. 25-69.
- ŞAHİN Cumhur (2005), *Ceza Muhakemesi Kanunu Gazi Şerhi*, Seçkin Yayınları, Ankara.
- ŞAHİN Cumhur (2002), “Türk Hukukunda Tanık Koruma Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 6, Sayı 2, ss.0-0,
- ŞEN Ersan ve ERYILDIZ Sefa (2020), *Suç Örgütü*, Üçüncü Baskı, Ankara.
- ŞEN Ersan ve ERYILDIZ Sefa, (2021), *Suç Örgütü*, Dördüncü Baskı, Ankara.
- TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan ve ÖNOK R. Murat (2021), *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku*, Ondokuzuncu Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara.
- TOROSLU Nevzat (2019), *Cürümlerin Tasnifi Bakımından Suçun Hukuki Konusu*, Savaş Yayınevi, Ankara, 2019.
- TOROSLU Nevzat (2008), *Ceza Hukuku Özel Kısım*, Savaş Yayınevi, Ankara.
- TOZMAN Önder (2017), *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu*, İkinci Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara.
- TURİNAY Faruk (2015), “Ceza Hukukunda Terör Örgütü Kavramı”, *Türkiye Barolar Borsalar Birliği Dergisi*, Cilt 27, Sayı 116, ss.39-84.
- TÜLAY Muhammed Emre (2019), “Suç Örgütü Liderinin Cezai Sorumluluğuna İlişkin Hukuki Analiz ve Öneriler”, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Sayı 38, ss.89-106.
- YENİDÜNYA Ahmet Caner ve İÇER Zafer (2014), *Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma*, Digesta Yayınevi, İstanbul.
- YENİDÜNYA Ahmet Caner ve İÇER Zafer (2013), “Suç İşlemek Amacıyla Örgüt Kurma Suçu”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları*

Dergisi, Prof. Dr. Nur Centel'e Armağan Özel Sayısı, Cilt 19, Sayı 2, ss.797-828.

YÜCEL Mustafa Tören (2007), *Türk Ceza Siyaseti ve Kriminolojisi*, Dördüncü Baskı, TBB Yayınları, Ankara, |